

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma:	Kfv.II.37.762/2022/24.
A tanács tagjai:	Dr. Tóth Kincső a tanács elnöke Dr. Figula Ildikó előadó bíró Dr. Bögös Fruzsina bíró Dr. Kovács András bíró Dr. Szilas Judit bíró
Az I. rendű felperes:	Manpower Munkaerő Szervezési Kft. (1133 Budapest, Váci út 76.)
Az I. rendű felperes képviselője:	Hetényi Ügyvédi Iroda eljáró ügyvéd: (1133 Budapest, Váci út 76.)
A II. rendű felperes:	Pannonjob Kft. (8000 Székesfehérvár, Berényi út 72–100.)
A II. rendű felperes képviselője:	kamarai jogtanácsos
A III. rendű felperes:	Trenkwalder Recruitment Kft. (1139 Budapest, Váci út 99–105. Balance Building épület, földszint és 1. emelet)
A IV. rendű felperes:	Trenkwalder HR Solution Kft. (8097 Nadap, Rákóczi utca 10.)
Az V. rendű felperes:	Trenkwalder Leasing Kft. (8097 Nadap, Rákóczi utca 10.)
A VI. rendű felperes:	SATRK GmbH. (1030 Bécs, Rennweg 97-99., Ausztria)
A III.-VI. rendű felperések képviselője:	KPMG Legal Tóásó Ügyvédi Iroda eljáró ügyvéd: (1134 Budapest, Váci út 31.)
A VII. rendű felperes:	Pannon-Work Személyzeti Szolgáltató Zrt. (1114 Budapest, Bartók Béla út 15/D. 2. emelet 18.)
A VII. rendű felperes képviselője:	DLA Piper Posztl, Nemescsói, Györfi-Tóth és Társai Ügyvédi Iroda eljáró ügyvéd: (1124 Budapest, Csörsz utca 49–51.)
A VIII. rendű felperes:	Grafton Recruitment Személyzeti Tanácsadó Kft. (1053 Budapest, Károlyi utca 12.)

Kfv.II.37.762/2022/24.

- A IX. rendű felperes:** Adecco Személyzeti Közvetítő Kft.
(1139 Budapest, Fiastyúk utca 4–8. 7. emelet)
- A VIII-IX. rendű felperesek képviselője:** Hegymegi-Barakonyi és Fehérváry Baker & McKenzie Ügyvédi Iroda
eljáró ügyvéd:
(1051 Budapest, Dorottya utca 6.)
- Az alperes:** Gazdasági Versenyhivatal
(1054 Budapest, Alkotmány utca 5.)
- Az alperes képviselői:** Dr. Ay Zoltán Nándor,
Dr. Kolongya Dóra és
Dr. Bárkányi Tímea kamarai jogtanácsosok
- A VII. rendű felperesi érdekelt:** Randstad Hungary Személyzeti Közvetítő és Szolgáltató Kft.
(1134 Budapest, Dózsa György út 146–148. A épület 3. emelet)
- A VII. rendű felperesi érdekelt képviselője:** Allan & Overy Kádár Ügyvédi Iroda
eljáró ügyvéd:
(1123 Budapest, Alkotás utca 55–61.)
- A per tárgya:** versenyfelügyeleti határozat jogszerűsége vizsgálata
A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek: az I., III., IV., V., VI., VII., IX. rendű felperesek és az alperes
A felülvizsgálni kért jogerős határozat: Fővárosi Törvényszék
105.K.701.596/2021/87. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 105.K.701.596/2021/87. számú ítéletét akként változtatja meg, hogy az alperes Vj/61-598/2017. számú határozatát megsemmisíti, és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezi.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 3.000.000,- (hárommillió) forint, a II. rendű felperesnek 500.000,- (ötszázezer) forint, a III-VI. rendű felpereseknek együttesen 2.000.000,- (kettőmillió) forint, a IX. rendű felperesnek 3.000.000,- (hárommillió) forint együttes elsőfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a VII. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 200.000,- (kettőszázezer) forint együttes elsőfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a VII. rendű felperest, hogy fizessen meg az esedékesség napjáig az állam részére – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal bírósági határozatban megállapított eljárási illetékbevételi számlájára – 30.000,- (harmincezer) forint kereseti, és 70.000,- (hetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

A fennmaradó kereseti és felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Személyzeti Tanácsadók Magyarországi Szövetsége (a továbbiakban: SZTMSZ) 2010-ben jött létre, alapításának célja többek között az volt, hogy a munkaerő-kölcsönző és munkaerő-közvetítő cégek is rendelkezzenek Magyarországon saját érdekképviselői fórummal, amely képes a munkaerő-piaci és foglalkoztatáspolitikai mechanizmusokat az ágazat számára kedvező irányba mozdítani, továbbá hogy elősegítse az ágazatban tisztességes piaci magatartás érvényesülését a tagvállalatai viszonylatában. Az SZTMSZ döntéshozó szerve a közgyűlés volt, mely a tagok összességéből állt. Az SZTMSZ 2016. május 25-i közgyűlésén úgy módosították az SZTMSZ Alapszabályát, hogy a tagfelvétel egyik feltétele az Etikai Kódex elfogadása.
- [2] Az alperes 2018. január 17-én versenyfelügyeleti eljárást indított az SZTMSZ, és több gazdasági társaság, köztük – a II. és VII. rendű felperesek kivételével – a felperesek, illetve jogelődjeikkel szemben. A Trenkwalder Kft., mint korábbi eljárásba vont vállalkozás 2019. december 10-én, átalakulással történő megszűnését követően mint jogutód a VI. rendű felperes 2020. január 6-án, a III., IV. és V. rendű felperesek 2020. január 27-én kerültek az eljárásba bevonásra.
- [3] A II. és VII. rendű felperesek ügyfélkénti bevonására 2020. május 11-én került sor.
- [4] A versenyfelügyeleti eljárás megindításának alapját az képezte, hogy az SZTMSZ a tagvállalkozások tevékeny közreműködésével meghatározta az alkalmazandó minimum munkaerő-kölcsönzési díjat, előírta, hogy a tagok nem lépnek fel más tagvállalkozás munkavállalóinak átcsábítása érdekében, rögzítette, hogy a közbeszerzési eljárás során milyen esetben lehet más tagvállalkozás munkavállalóinak adataival önéletrajzával pályázni, előírta a munkaerő-közvetítési szolgáltatás tekintetében alkalmazandó díj mértékét és egyéb kereskedelmi feltételeket, meghatározta, hogy egy adott ügyfélhez saját maguk által közvetített munkatársat nem keresnek meg állásajánlattal, és meghatározta, hogy amennyiben több tagvállalkozás is kapcsolatban áll egy ügyféllel, melyikük jogosult a közvetítésért járó díjra. Ezen előírások az SZTMSZ Etikai Kódexe és az SZTMSZ Etikai és Szakmai Sztenderdek rendelkezései között, valamint a munkaerő-közvetítési sztenderdekre vonatkozó ajánlásban is megjelentek.
- [5] A versenyfelügyeleti eljárás lefolytatásának eredményként hozta meg az alperes 2020. december 18-án kelt VJ/61-598/2017. iktatószámú határozatát, amely határozat rendelkező része I. pontjában megállapította, hogy az SZTMSZ az alábbi döntései elfogadásával:
- i) a munkaerő-kölcsönzési, illetve a munkaerő-közvetítési tevékenységet érintően az átcsábítási tilalom előírására vonatkozó 2011. április 20-ai döntése, valamint annak 2012. szeptember 27-ei, illetve 2017. március 21-ei módosításai;
 - ii) a munkaerő-közvetítési szolgáltatás során alkalmazandó no touch kikötés előírására vonatkozó 2011. április 20-ai döntése, valamint annak 2017. március 21-ei módosítása;
 - iii) a minimum munkaerő-kölcsönzési díj meghatározására vonatkozó 2011. április 20-ai döntése;
 - iv) a munkaerő-kölcsönzési tevékenységhez kapcsolódó közbeszerzési kikötés előírására vonatkozó 2012. október 19-ei döntése;
 - v) a munkaerő-közvetítési minimumdíjra, valamint az egyéb kereskedelmi feltételek előírására vonatkozó 2017. március 21-ei döntése
2011. április 20-tól 2018. augusztus 15-ig a gazdasági verseny korlátozását célzó jogsértő magatartást tanúsított, és így a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. § (2) bekezdés a), c) és d) pontjaiban foglalt tényállások megvalósításával megsértette a Tpv. 11. § (1) bekezdését.
- [6] A határozat rendelkező része II. pontja az SZTMSZ-szel szemben a jogsértés következményeként 1 milliárd forint versenyfelügyeleti bírságot szabott ki.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [7] A határozat rendelkező részének III. pontja egyrészt az SZTMSZ jogsértő döntéseinek meghozatalában résztvevő eljárás alá vont tagvállalkozásokat (így felpereseket is) nevesítette, és az SZTMSZ-szel szemben kiszabott versenyfelügyeleti bírság vonatkozásában – arra az esetre, ha a bírságot az SZTMSZ önként nem fizeti meg, és a végrehajtás sem vezet eredményre – megállapította, hogy a megnevezett tagvállalkozásokat külön végzésben egyetemlegesen, egymáshoz képest olyan arányban, ahogyan az az előző évi, globális vállalkozáscsoport-szintű nettó árbevételeik egymáshoz aránylanak, a bírság be nem hajtott részének megfizetésére kötelezi – zárójelben jegyezve meg, hogy a VII. rendű felperesi érdekelt esetében az együttműködésre tekintettel rá esetlegesen háruló összeget 75%-kal, míg a VII. rendű felperes esetében 25%-kal csökkentette akként, hogy a csökkentés következményeként náluk kieső összegekért a többi mögöttes felelős vállalkozás köteles helytállni olyan arányban, ahogy az előző évi globális vállalkozáscsoport-szintű nettó árbevételeik egymáshoz aránylanak. Erre tekintettel az I. rendű felperes helytállását 33,66%-ban, a II. rendű felperesét 1,014416%-ban, a III., IV., V. és VI. rendű felperesek helytállását, mint a Trenkwalder Kft. jogutódjait, egymás közötti viszonylatukban egyetemlegesen 1,229035%-ban, a VII. rendű felperest 0,083952%-ban, a VII. rendű felperesi érdekeltet 7,934395%-ban, a VIII. rendű felperest 4,583178%-ban, a IX. rendű felperest 42,335910%-ban határozta meg.
- [8] Az alperes a határozattal egybefoglalt végzésében az ún. sortartással kapcsolatos kikötéssel összefüggő eljárást a Tpvt. 61/A. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozással, mivel a kikötést nem tartotta jogsértőnek, megszüntette.
- [9] A határozat rendelkező része I. pontjában megjelölt, és a Tpvt. 11. § (1) bekezdését sértő megállapodásokat vizsgálva rögzítette, hogy a munkaerő-közvetítési szolgáltatási díj mértéke és egyéb kereskedelmi feltételek 2016-ban az SZTMSZ ajánlása a munkaerő-közvetítés etikai normáira és szakmai irányelveire elnevezésű anyagban jelentek meg először, míg a többi témára vonatkozó leírás a 2011. évi SZTMSZ Etikai és Szakmai Sztenderdek elnevezésű anyagban kerültek rögzítésre. Valamennyi megállapodás a 2017. évi Etikai és Szakmai Kódexbe beépítésre került, amely az SZTMSZ Etikai és Szakmai Sztenderdek és az SZTMSZ ajánlása a munkaerő-közvetítés etikai normáira és szakmai irányelveire elnevezésű anyagok összedolgozása eredményként az SZTMSZ Etikai és Szakmai Sztenderdek helyébe lépett. Ez utóbbit az SZTMSZ tagjai 2017 előtt egyszerűsítve Etikai Kódexnek nevezték, illetve egyes esetekben Szakmai és Minőségi Sztenderdekként hivatkoztak rá.
- [10] Az SZTMSZ Alapszabálya nem tartalmazott előírást arra nézve, hogy a vizsgált rendelkezések elfogadása melyik szerv hatáskörébe tartozott, a határozat indokolása szerint az SZTMSZ arra törekedett, hogy a vizsgált döntések előkészítésébe és elfogadásába valamennyi tagvállalkozást bevonjon. Az indokolás szerint a releváns egyeztetések 2008-tól a közgyűléseken, elnökségi üléseken, munkaerő-közvetítési szekcióüléseken, majd utóbbi helyett 2016-tól közvetítési munkacsoporti megbeszélésen, illetve egyéb eseti személyes megbeszélésen (pl. üzleti reggeli) történtek, emellett az SZTMSZ, illetve a tagok e-mailekben, köremail-ekben is kommunikáltak egymással. A szekcióülési, valamint közgyűlési jegyzőkönyveket az SZTMSZ titkára jellemzően megküldte valamennyi tagnak, ezek tartalma ezáltal lett ismertté az üléseken részt nem vett tagok előtt. Az indokolás szerint az SZTMSZ 2010 augusztusától a „tagsag@sztmsz.hu” levelezési listán keresztül informálta tagjait, tájékoztatásul megküldve a közgyűlési, szekcióülési, munkacsoporti jegyzőkönyveket. Ezen a levelezőlistán keresztül az SZTMSZ véleményezésre, esetenként szavazásra bocsátotta az Etikai és Szakmai Sztenderdek egyes változatait. A „kozvetites@sztmsz.hu” levelezőlista alapvetően a közvetítési munkacsoport kommunikációját szolgálta, de minden SZTMSZ tag automatikusan tagja volt a közvetítési szekciónak. A www.sztmsz.hu, SZTMSZ-honlapra az Etikai és Szakmai Sztenderdek, valamint az Etikai és Szakmai Kódex vizsgált változatai feltöltésre kerültek. Az Etikai és Szakmai Kódex 2018. január 18-áig volt elérhető a honlapon.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [11] A határozat indokolása 120) pontja táblázatba foglaltan rögzíti, hogy mely időpontban, milyen formában és milyen rendelkezésről döntöttek az SZTMSZ tagjai, ennek körében 2012. szeptember 27-ei közgyűlésen az átcsábítási tilalom kiegészítése, 2017. március 21-ei közgyűlésen szintén az átcsábítás tilalom kiegészítése, a no touch klauzula kiegészítése, a közvetítési díjajánlás, és a közvetítési kereskedelmi feltételek előírásáról született döntés. A közgyűléseken kívül online szavazással, illetve hallgatólagos elfogadással létrejöttek nevezte a 2011. április 20-ai döntésként megjelölt Etikai és Szakmai Sztenderdekben megjelenő átcsábítási tilalom, no touch kikötés, minimum munkaerő-kölcsönzési díj, továbbá 2012. október 19-én online szavazással kifejezett és hallgatólagos elfogadással létrejöttek a közbeszerzési kikötés elfogadását.
- [12] A határozat indokolása részletesen ismertette és elemezte a határozata rendelkező részében megnevezett, versenykorlátozó döntések jogi természetét az alábbiak szerint.
- [13] Az átcsábítási tilalomként megjelenített döntéshez kapcsolódóan ismertette a 2011. április 20-án elfogadott szövegváltozatot, mely szerint: *„az SZTMSZ-tagok aktívan nem csábítanak át személyzeti tanácsadót a szövetség másik tagjától. Kizárólag az álláshirdetésre történő bejelentkezés elfogadott. Amennyiben bármely tag ezt a szabályt megszegi, az új munkáltató az átcsábított munkavállaló után vezetői szintű pozíció esetén 1.000.000 forintot, alacsonyabb szintű pozíció esetén 400.000 forintot köteles megfizetni.”*
- [14] 2012. szeptember 27-ei közgyűlésen az átcsábítási tilalomnak nevezett megállapodáson némileg pontosítottak, 2017. februári és márciusi e-maileken keresztül végül a 2017. március 21-ei közgyűlésen került elfogadásra az a szövegváltozat, hogy az SZTMSZ tagjai aktívan nem kezdeményeznek munkavégzésre irányuló bármilyen szerződéses jogviszonyt a szövetség másik tagjának munkatársával, vagy kizárólagos szerződéssel bíró alvállalkozójával. Kivételnek nevezték, ha az érintettek akaratlagos beleegyezésével történik. Rögzítették, hogy amennyiben bármely tag ezt a szabályt megszegi, az új munkáltató az átcsábított munkavállaló után közvetítési díjat köteles fizetni az előző munkáltatónak, ügyvezető, cégvezető esetén 2.000.000 forintot, vezető szintű pozíció esetén 1.000.000 forintot, alacsonyabb beosztotti pozíció esetén 840.000 forintot, vezetői szintű pozíció esetén 1.500.000 forintot, míg alacsonyabb beosztotti pozíció esetén 600.000 forintot.
- [15] A határozat indokolása szerint az a korlátozás, hogy egy vállalat nem kereshet meg bárkit, hogy őt alkalmazza, a munkavállalókért folytatott versenyt korlátozza, ugyanis a megfelelően képzett szakemberek megszerzése a piaci verseny egy fontos alapköve. Mind a munkaerő-kölcsönzés, mind a -közvetítés esetén a vállalkozások humán erőforrás-állományának összetétele befolyásolja milyen minőségű szolgáltatást tudnak nyújtani. Emellett az adott közvetítési szegmensben kereső ügyfeleket az átcsábított tanácsadó magával viheti, ezért az átcsábítás elvi kizárása az adott tanácsadóhoz kötődő ügyfelek felosztását is eredményezi. A megállapodás – az alperes értékelése szerint – a beszerzési források felosztása, a keresleti oldalon korlátozza a versenyt, az érintett vállalkozások döntési szabadsága megszűnik vagy korlátozódik. Rögzítette, hogy bár az Mt. 228. § (1) bekezdése lehetővé teszi, hogy egy cég a saját munkavállalójával megállapodjon, hogy maximum 2 évig nem megy egy konkurens céghez dolgozni, mindez időben egyrészt 2 évre korlátozódhat, és ezért a munkavállalónak ellenérték járt a munkaviszony megszűnésekor. Az indokolás szerint az átcsábítási tilalom révén a tagvállalkozások gyakorlatilag a munkavállalók felosztását érték el, a munkáltatók nem úgy versenyeznek értük, mint az átcsábítási tilalom nélküli helyzetben, mindez a munkavállalót is elzárt az esetleges előrelépési lehetőségtől.
- [16] Az alperes szerint a vizsgált kikötés tartalma, célkitűzései és jogi-gazdasági háttere alapján cél szerinti jogsértésnek minősül, mert nyilvánvalóan elegendő károssági fokot mutat a rendes piaci verseny megfelelő működésének akadályozása miatt. A cél az volt, hogy a megbízók, ügyfelek felosztásra kerüljenek, valamint a beszerzési források közötti választási lehetőség korlátozódjon, ezáltal a vizsgált magatartás a Tpv.11.§ (2) bekezdés d) és c) pontjaiban foglalt tényállások megvalósításával a Tpv.11.§ (1) bekezdését sérti.
- [17] A no touch kikötéssel összefüggésben a határozat indokolása ismertette, hogy 2011. április 20-án

Kfv.II.37.762/2022/24.

került elfogadásra az a szövegváltozat: „*az SZTMSZ-tagok vállalják, hogy egy adott ügyfélhez saját maguk által kiközvetített munkatársakat semmilyen körülmények között közvetlenül állásajánlattal nem keresnek meg*”. Mindez a 2017. március 21-ei közgyűlésen úgy jelent meg, hogy „*ajánljuk, hogy a megbízók ne alkalmazzassák tanácsadóinkat (különös tekintettel a megbízó keresésén dolgozókra) a 2 cég közötti szerződéses viszony érvénye alatt, legfeljebb abban az esetben, ha a munkaerő-közvetítő ezt írásban megengedi.... Ajánljuk, hogy a megbízó és a munkaerő-közvetítő cég szerződéses viszonya alatt a megbízónál elhelyezett munkavállalót más megbízóhoz se aktívan, se passzívan ne közvetítse.... A megbízó vállalat munkavállalóit illetően, különös tekintettel a nagyvállalatokra, nem ajánlunk egyéb kikötéseket, de kereskedelmi szempontból elfogadhatónak tartjuk.*”

- [18] A határozat indokolása szerint az Etikai és Szakmai Sztenderdek a közvetített munkavállaló aktív, vagyis közvetlen megkeresését tiltotta, azonban a munkaerő-közvetítési ajánlás 2016. november 3-ai változata a közvetlen megkeresés mellett további szigorításként már a passzív megkeresést is tilalmazta, azaz akkor sem lehetett az adott személyt közvetíteni, ha maga jelentkezett álláskeresési szándékkal az őt korábban sikeresen közvetítő vállalkozáshoz, ezzel teljesen kizárta az ilyen személyek adott tag általi újabb közvetítését.
- [19] Az indokolás szerint az a körülmény, hogy kiiktatódik a versenyből egy közvetítői cég, megvalósul a piac felosztása a közvetítő cégek között. Az a tény, hogy egy cég az adott munkavállalóval, azaz a közvetítői tevékenység szempontjából releváns erőforrással nem vesz részt a közvetítői tevékenységben, a beszerzési forrás felosztásaként értékelhető, mely keresleti oldalon korlátozza a versenyt.
- [20] A határozat indokolása rögzítette, hogy bár az ügyfelek elvárják, hogy a közvetítő ne közvetítsen tovább, azaz egyfajta etikai elvárás a no touch kikötés szerepeltetése, de az alperes szerint ezt az elvárást a kétoldalú megállapodásokban is ki lehetett volna zárni. Ezért a no touch kikötésre vonatkozó SZTMSZ döntés a munkaerő-közvetítési piacon a beszerzési források felosztását, illetve a beszerzési források közül a választás lehetőségének kizárását célozta, nyilvánvaló elegendő károssági fokot mutat a rendes piaci verseny megfelelő működésének akadályozása miatt, ezért e magatartás a Tpvt. 11. § (2) bekezdés c) és d) pontjaiban foglalt tényállások megvalósításával a Tpvt. 11. § (1) bekezdését sérti.
- [21] A minimum munkaerő-kölcsönzési díjra vonatkozó megállapodás az alperes határozata indokolása szerint 2011. április 20-án került elfogadásra, ebben azt vállalták a tagok, hogy a mindenkori kölcsönbeadó és kölcsönbevevő között a díj nem lehet alacsonyabb a kölcsönzés időtartamára a kölcsönzött munkavállalókat megillető munkabér, valamint az ehhez kapcsolódó, a munkáltató által fizetendő járulékok, adók együttes összegénél.
- [22] A határozat indokolása szerint a megállapodás egyértelműen versenykorlátozó célú, levezethető ez annak szövegéből, objektív törekvéseiből, jogi és gazdasági környezetéből. Rögzíti, hogy a Tpvt.-ben kifejezetten nevesítve van mint tiltott magatartás az eladási árak meghatározása. A kötelező minimumárak meghatározása azt eredményezheti, hogy az alacsonyabb összköltséggel működni képes vállalkozások sem kényszerülnek árak csökkentésére, mindez egyértelműen alkalmas a verseny korlátozására, mivel lehetővé teszi minden résztvevő számára, hogy előre lássa ésszerű bizonyossággal, hogy versenytársai milyen árpolitikát fognak követni.
- [23] Az indokolás európai uniós gyakorlatra utalva hivatkozott arra, hogy az eljárás alá vontak részéről megjelenített azon érv, hogy a megállapodással az önköltségi ár alatti versenyt akarták kizárni, s a feketegazdaságot visszaszorítani, nem bír relevanciával, ugyanis a felek szándéka a tiltott versenyjogi megállapodás értékelése szempontjából közömbös. Az, hogy egy megállapodásnak a versenykorlátozó célon túl van más legitim célja is, az indokolás szerint nem jelenti, hogy a jogsértés ne lenne célzat szerint megállapítható. Rögzítette, hogy a tisztességtelen piaci magatartással szembeni fellépés a közhatalmi szervek feladata, nem elfogadható tehát a tisztességtelenül alacsony árak elleni fellépés a vállalkozás megállapodása keretében. Az indokolás

Kfv.II.37.762/2022/24.

szerint ezen az értékelésen nem változtat az a körülmény sem, hogy 2019-ben jogszabály született a minimum kölcsönzési díjról, továbbá, hogy az iskolaszövetkezet kapcsán volt jogszabályi rendelkezés a minimum díjakról.

- [24] Az alperes értékelése szerint a munkabér és közterhek összegének, mint alsó értéknek a meghatározásával a döntés az eladási ár közvetett meghatározását célozta, mely sérti a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) pontban foglalt tényállás megvalósításával a Tpvt. 11. § (1) bekezdését.
- [25] A közbeszerzési kikötéssel összefüggésben a határozat indokolása rögzítette, hogy ez a döntés 2012. október 19-én került elfogadásra, mely szerint *„közbeszerzési eljárásban való részvétel során a pályázó tag más cég munkavállalóinak adataival, önéletrajzával a munkaadó tudta és beleegyezése nélkül nem pályázhat. Köteles továbbá a közbeszerzéshez kapcsolódó, tudomására jutott olyan információt, amely a másik tag munkavállalóit érinti, a munkaadó taggal közölni.”*
- [26] A határozat indokolása szerint a közbeszerzési kikötés a munkaerő-kölcsönzők számára a beszerzési források közötti választás lehetőségének korlátozására irányult, azaz versenyjogi kategória, hiszen a társulás tagjainak versenyző magatartására, versenyhelyzetben való eljárására vonatkozóan fogalmaz meg előírásokat.
- [27] Nem értékelte releváns hivatkozásnak azt, hogy a kikötés etikai normaként történő megjelenítését két tag közötti egyedi vita tette indokolttá, ugyanis lényegesnek azt látta, hogy egy általános kikötésként jelent meg, amely a tagok magatartására befolyással lehetett. Rögzítette, hogy a vizsgált kikötés egyebekben a munkavállalók érdekét is sértette, korlátozta annak lehetőségét, hogy egy kölcsönző vállalkozással munkaviszonyban álló munkavállaló egy versenytárs kölcsönző céghez kerüljön adott helyzetben jobb munkafeltételek mellett, mivel az őt alkalmazó kölcsönző cég beleegyezése kellett ahhoz, hogy a beszerzésen indulni kívánó kölcsönző cég ezen, általa megszerezni kívánt munkavállaló önéletrajzával indulhasson. Mindez a munkavállalókért folytatott versenyt csökkentette.
- [28] Az indokolás szerint a döntés a munkaerő-kölcsönzési piacon a beszerzési források közötti választás lehetőségének korlátozását célozta, nyilvánvalóan elegendő károssági fokot mutatott a rendes piaci verseny megfelelő működésének akadályozása miatt, ezzel a Tpvt. 11. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt tényállás megvalósításával tartalma, jogi-gazdasági háttere és célkitűzése alapján cél szerinti versenykorlátozásnak minősül.
- [29] A munkaerő-közvetítési szolgáltatási díj és egyéb kereskedelmi feltételek meghatározása körében rámutatott, hogy a közvetítési díj terén a tagok azt határozták meg, hogy mi legyen a munkaközvetítési díj alapja, ezen túl a díjalaphoz kapcsolódó százalékos mértéket (12-35%) is rögzítették. Az indokolás szerint az ajánlott ár az orientáló hatása révén képes a piaci árak egységesítésében közreműködni. Mint ilyen, kikényszeríthetőség hiányában is a Tpvt. 11. § (1) bekezdése szerinti vállalkozások társulása döntésének minősül.
- [30] A 2017. január 17-ei e-mailben, a társulás tagjai részére megküldött, 8 pontos díjsáv a közvetítési kategóriák szerint tartalmazta a konkrét százalékos, „től-ig” értékeket, a 8. pont pedig egy konkrét közvetítési szolgáltatás százalékos díját is leírta. Ez a díjajánlás még kézzelfoghatóbban rögzítette a tagok számára az alkalmazandó díj minimumértékét.
- [31] Az indokolás szerint az eladási ár közvetlen meghatározását célozta az ajánlott minimum munkaerő-közvetítési díj százalékos mértékének meghatározására vonatkozó SZTMSZ döntés, s mint ilyen, a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt tényállással cél szerinti versenykorlátozásnak minősül. Az egyéb kereskedelmi feltételek (halasztott fizetés kizárása, részletfizetés, garancia időtartamának maximalizálása, stb.) az egyéb üzleti feltételek közvetlen meghatározását célozták, mely a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) pontban szereplő tényállás megvalósításával szintén cél szerinti versenykorlátozásnak minősült.
- [32] A határozat indokolása a rendelkező rész III. pontjában, a mögöttes felelősök megnevezéséhez kapcsolódóan utalt a Tpvt. 78. § (6) és (7) bekezdéseire, és az Alkotmánybíróság 353/B/2019. számú AB határozatára, amely a Tpvt. 78. § (6) bekezdése szerinti mögöttes felelősség kérdésével

Kfv.II.37.762/2022/24.

foglalkozott. Rögzítette, hogy a mögöttes felelősség megállapítására és bírság kiszabására konjunktív feltételek együttes bekövetkezése esetén van lehetőség, egyrészt a tagvállalkozás a jogsértő döntés meghozatalában részt vett, és a tagvállalkozás a versenytanács alaphatározatában (és nemcsak az indokolásban, hanem a rendelkező részben) nevesítésre is került. Rögzítette, hogy a Tpvt. 78. § (6) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a társulásban történő tagságnak nem a GVH általi versenyjogi értékeléskor, hanem a jogsértő döntések meghozatalában történő részvételkor kell fennállnia.

- [33] Az indokolás szerint a GVH a Tpvt. 78. § (6) bekezdése alapján dönthet úgy, hogy objektív, diszkriminációmentes szempontokat mérlegelve határozza meg, hogy mely mögöttes felelőt milyen arányban kíván az SZTMSZ-től meg nem térülő, fennmaradó bírságösszeg vonatkozásában kötelezni.
- [34] Ehhez kapcsolódóan utalt arra, hogy figyelemmel volt az Európai Parlament és a Tanács 2019/1. irányelvének (a továbbiakban: ECN+ Irányelv) 48 preambulumbekkezdésére is.
- [35] Hangsúlyozta, hogy az arányosítás eredményeként az eljáró versenytanács kötelmet keletkeztetett, azaz a mögöttes felelősséggel tartozó vállalkozások a megjelölt arányban kötelesek helytállni az SZTMSZ által esetlegesen meg nem fizetett bírságösszegért akként, hogy amennyiben a mögöttes felelős vállalkozások nem fizették meg a rájuk irányadó arány alapján kalkulált bírságot – és ez nem is behajtható – akkor a rájuk irányadó, kieső bírságösszegért a többi mögöttes felelősként nevesített vállalkozás köteles helytállni olyan arányban, ahogy az előző évi, vállalkozáscsoport-szintű nettó árbevételeik egymáshoz arányulnak. Rögzítette, hogy a versenytanács nem látott lehetőséget arra, hogy a Tpvt. 78. § (6) bekezdése alapján a résztvevő tagvállalkozások közrehatását figyelembe vegye a mögöttes felelősségük mértékének megállapítása során. Szintén nem látott lehetőséget fizetési kedvezményt sem biztosítani, tekintve, hogy a tagvállalkozásoknak a határozat révén fizetési kötelezettsége nem állt be.
- [36] A VII. rendű felperes és a VII. rendű felperesi érdekelt észrevételével összefüggésben rögzítette, hogy a mögöttes bírságfizetési arányt csökkentette együttműködésükre tekintettel, ezen csökkentés hatására náluk kieső összegekért a többi mögöttes felelős vállalkozás volt köteles helytállni olyan arányban, ahogy az előző évi, globális vállalkozáscsoport-szintű nettó árbevételeik egymáshoz arányultak.
- [37] A határozat indokolása szerint a Tpvt. 13. § (3) bekezdése kizárja az átcsábítási tilalomra, a no touch kikötésre, a kölcsönzési díjra és a közvetítési díjra vonatkozó kikötés kapcsán a bagatell kartell szabályai alkalmazását. A közbeszerzési kikötés kapcsán pedig utalt arra, hogy az SZTMSZ mindenkor tagjainak egykori piaci részesedése meghaladta a munkaerő kölcsönzési és közvetítési piacon is a 10%-ot, a megállapodás érvényességének időtartama alatt.
- [38] A határozat indokolása jogsértés időtartamát 2011. április 20-ától 2018. augusztusi időpontig rögzítette, a kezdő dátummal összefüggésben megjegyezte, hogy az Etikai és Szakmai Sztemderdek bár 2008. január 15-ei közgyűlés utáni előkészítő munkákban már megjelentek, azok elfogadottnak csak 2011. április 20-ával tekinthetőek, a 2018. augusztusi időpontot végső dátumként pedig azért látta megállapíthatónak, mert az SZTMSZ közgyűlése ekkor döntött az Etikai Kódex felfüggesztéséről.
- [39] A határozat indokolása szerint a II. rendű felperes és a VIII. rendű felperes elévülési kifogásra alaptalanul hivatkoztak. Az indokolás szerint a II. rendű felperes esetén a Tpvt. 2018. január 1-jétől hatályos 68. § (3) bekezdés a) pontját nem kellett alkalmazni, mivel a Tpvt. 53. § (4) bekezdése alapján került a versenyfelügyeleti eljárásba bevonásra.
- [40] A VIII. rendű felperes elévülési kifogásával összefüggésben utalt arra, hogy a Tpvt. 68. § (3) bekezdését a 2017. évi CXXIX. törvény (Módtv.4.) iktatta be, amely szabályt a Tpvt. 95/F. §-a szerint a Módtv.4. hatálybalépését követően indult és megismételt eljárásban kell alkalmazni. Mivel a Módtv.4. 2018. január 1-jén lépett hatályba, és az eljárás 2018. január 18-án indult, így a Tpvt. 68. § (3) bekezdését alkalmazni kellett a VIII. rendű felperes esetében.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [41] A határozat indokolása részletesen ismertette az I. rendű felperes 554. alszámú beadványában a Tpvt. 17. §-a szerinti mentesülés iránti kérelmét, és utalt arra, hogy mentesítésre lehetőséget nem látott, figyelemmel arra, hogy a Tpvt. 17. §-a az egyedi mentesülésnek 4 konjunktív feltételét tartalmazza, és az I. rendű felperes alaptalanul hivatkozott a 4 konjunktív feltétel fennálltára, az átcsábítási tilalom, no touch kikötés, közbeszerzési kikötés, kölcsönzési díj kapcsán, míg a közvetítési díj, valamint kereskedelmi feltételekre vonatkozó rendelkezésekkel kapcsolatban külön indokolást nem is terjesztett elő.
- [42] A határozat indokolása szerint az SZTMSZ által 2019. április 3-án kelt, 113. szám alatt iktatott beadványban kezdeményezett kötelezettségvállalás azért nem volt elfogadható, mert kőkemény kartell esetén ennek alkalmazása kizárt. A határozat indokolása 1115. pontja rögzíti, hogy „*az eljáró versenytanács a kötelezettségvállalást elutasítja*”.
- [43] Az ehhez kapcsolódó indokolás rögzítette, hogy a kialakult bírói gyakorlat szerint (Fővárosi Bíróság 2008-as, 2012-es és 2011-es ítéleteire történik utalás) a GVH-nak mérlegelési jogköre van a kötelezettségvállalás elfogadására, annak mellőzését azonban indokolni kell. Rögzítette, hogy az alperest nem terheli kötelezettségvállalás vonatkozásában hiánypótlási felhívás, és nem jogszabálysértő, ha a GVH elsőként érdemi határozatában értékeli az eljárás alá vont vállalkozás által tett vállalkozást.
- [44] A kötelezettségvállalás el nem fogadásával összefüggésben az indokolás utalt a Tpvt. 75. § (1) bekezdésére, arra, hogy a felajánlott kötelezettségvállalás nem eredményezné a közérdek hatékony védelmének a teljesülését. Egyben utalt az 1/2018. számú GVH közleményre, mely szerint nem tartja alkalmasnak a GVH azokat az ügyeket kötelezettségvállalásra, amelyben a kőkemény kartellekről van szó.
- [45] A határozat indokolása a kiszabott bírság összege meghatározása körében utalt arra, hogy nem látta alkalmazhatónak a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa Elnökének 11/2017. számú közleményét (a továbbiakban: Bírságközlemény), mert annak alkalmazása a jogsértés súlyával arányban nem álló mértékű bírsághoz vezetne, ugyanis a tagvállalkozások releváns árbevételének összege több mint 490 milliárd forintot tesz ki. Az indokolás szerint így a bírságkiszabás során alapvetően a Tpvt. 78. § (3) bekezdésében rögzített szempontokat vette figyelembe. Rögzítette, hogy a Tpvt. 78. § (3) bekezdése nem kimerítő felsorolás, másrészt a felsorolt körülmények mindegyikének értékelése nem szükséges minden esetben, csak akkor, ha az releváns.
- [46] Ennek megfelelően kiemelt súllyal vette figyelembe, hogy az SZTMSZ weboldalán a jogsértő döntéseket tartalmazó dokumentumok elérhetőek voltak a nem tagok számára is. Kisfokú enyhítő körülményként értékelte, hogy a tagvállalkozások nem tartották be a kikötéseket, illetve nem volt bizonyíték arra, hogy azokat alkalmazták volna. A jogsértő állapot időtartamát kiemelt súllyal vette figyelembe, a jogsértő piaci helyzetét közepes súllyal értékelte, a magatartás felróhatóságát pedig jelentős súllyal, különösen annak célzatos jellegére tekintettel.
- [47] A mögöttes felelősök helytállási kötelezettsége kapcsán a Tpvt. 78. § (6) bekezdésére utalt, a rendelkező részben foglalt arányosítás szerint.
- [48] A vállalkozások együttműködését az engedékenységi kérelemmel élő VII. rendű felperes és VII. rendű felperesi érdekelt tekintetében a bírságkiszabás során úgy vette figyelembe, hogy a mögöttes felelősségi arányt az előbbi esetében 25%-kal, az utóbbival szemben 75%-kal csökkentette, növelve ezzel a többi tagvállalkozásnál megállapított arányszámot.

A felperesek keresete és az alperes védiratai

- [49] Az alperes határozatát a felperesek keresettel támadták, amelyek közül az I. rendű felperes elsődlegesen a határozat megsemmisítését, a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését kérte, másodlagosan a határozat megsemmisítését, I. rendű felperes feltételezett jogsértő döntések

Kfv.II.37.762/2022/24.

meghozatalában való részvételével kapcsolatos rendelkezéseinek körében, harmadlagosan a határozat bírságra vonatkozó részének és a mögöttes felelősségre vonatkozó részének a megsemmisítését, negyedlegesen a bírságra vonatkozó és a mögöttes felelősségre vonatkozó része megsemmisítését és az alperes új határozatra kötelezését kérte úgy, hogy a versenyfelügyeleti bírságot csökkentse, ötödlegesen a perben nem orvosolható súlyos eljárási jogszabálysértés megállapítása esetén a határozat teljes egészében, vagy a megfelelő részében való megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését, hatodlagosan a határozat mögöttes felelősségre vonatkozó részének megsemmisítését és új eljárásra kötelezés esetén a mögöttes felelősség elosztásakor az alperes kötelezését arra, hogy kizárólag az eljárás alá vont SZTMSZ-tagvállalkozások vállalatcsoportjába tartozó, Magyarországon bejegyzett vállalkozások, ennek hiányában az SZTMSZ-tagvállalkozások árbevételét vegye alapul, hetedlegesen a határozat mögöttes felelősségre vonatkozó részének megsemmisítését kérte.

- [50] A II. rendű felperes keresetében elsődlegesen az alperes határozata rendelkező része III. pontjának az öt mögöttes felelősként nevesítő részének hatályon kívül helyezését kérte, másodlagosan a határozat hatályon kívül helyezését az ügy érdemére kiható eljárásjogi és anyagi jogi, valamint alapjogi jogszabálysértések elkövetése miatt, harmadlagosan a határozat hatályon kívül helyezését kérte jogsértés hiányában, negyedlegesen a határozat megváltoztatását akként, hogy a bírság mérséklésére sor kerüljön.
- [51] A III.-VI. rendű felperesek keresetükben elsődlegesen a határozat megváltoztatását kérték azon okból, hogy az alperes tévesen minősítette a határozat rendelkező része I. pontjában rögzített SZTMSZ-döntések elfogadását versenykorlátozóként, másodlagosan azon okból, hogy az alperes által állított, Tpv. 11. § (2) bekezdés a), c) és d) pontjában foglalt tényállások megvalósításában nem vettek részt, harmadlagosan a bírság kiszabást érintő rész jogellenessége és megalapozatlansága okán, negyedlegesen azért, mert az alperes a VII. rendű felperesre, valamint a VII. rendű felperesi érdekeltekre vonatkozó bírság mértékét jogellenesen csökkentette. Mindezek el nem fogadása esetére az alperes határozatának megsemmisítését és szükség esetén az alperes új eljárásra kötelezését kérték.
- [52] A VII. rendű felperes keresetében elsődlegesen annak bírság kiszabásra vonatkozó része megsemmisítését kérte, másodlagosan a határozat azon részének megsemmisítését, amely a bírság megfizetéséért mögöttes felelősként nevesítette, harmadlagosan a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte azzal, hogy az új, alperesi határozatban esetlegesen kiszabott bírság megfizetéséért mögöttes felelősként a VII. rendű felperes nem nevesíthető.
- [53] A VIII. és IX. rendű felperesek keresetükben elsődlegesen a határozat teljes, másodlagosan és harmadlagosan a határozat részbeni megsemmisítését kérték, az eljárás megszüntetése mellett, ennek hiányában az alperes új eljárásra kötelezése mellett.
- [54] A felperesek kereseti kérelmét a Kúria – a VII. rendű felperesi keresetet leszámítva – együttesen ismerteti, tekintve, hogy a VII. rendű felperesi kereseten kívül a kereseti kérelmek érvelése több ponton azonosságot mutatott.
- [55] A felperesek kereseti kérelmükben mind anyagi jogi, mind eljárásjogi jogsértéseket nevesítettek, állították, hogy az alperes tényállás tisztázási kötelezettségének nem tett eleget, továbbá indokolási kötelezettségét sem teljesítette, ezzel az Ákr. szabályait megsértette.
- [56] A VII. rendű felperesen kívül a felperesek állították, hogy az alperes által vizsgált magatartásokkal összefüggésben döntés, megállapodás nem jött létre, ugyanis egy levelezőlista ténye nem elegendő bizonyíték a megállapodás létrejöttére. Állították, hogy egy ismeretlen eredetű levelezőlista alkalmatlan a döntésben való részvétel bizonyítására, és az alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a döntéshozatalhoz kapcsolódó leveleket az érintettek megkapták. E körben hivatkoztak az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EUB) C-228/18. számú ítéletére.
- [57] A VIII. rendű felperes hangsúlyozta, hogy 2009. január 26-tól nem vett részt az SZTMSZ közgyűlésein, és igazolatlan az is, hogy valamennyi, SZTMSZ-től érkező emailt megkapott volna.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [58] A III.-VI. rendű felperesek hivatkoztak arra, hogy nem volt követhető, hogy a jogelődjük, illetve annak képviselője bármit elfogadott volna akár formális, akár informális módon. Nem értettek egyet azzal, hogy a döntéshozatalban való részvétel alóli mentesség bizonyításához igazolni kellett volna az elhatárolódást. Hangsúlyozták, hogy jogelődjüknek nem volt ráhatása a hivatkozott dokumentumok elfogadására.
- [59] A VII. rendű felperes kereseti kérelmén túl a felperesek állítása szerint az alperes által beazonosított állítólagos magatartások nem is minősíthetők jogsértőnek. Az alperes által beazonosított megállapodás típusokat részletesen elemezték, hangsúlyozva, hogy egyiknek sem volt versenykorlátozó hatása.
- [60] Az I. rendű felperes kiemelte, hogy az egyes vizsgált magatartások értékelése során az alperes tévesen vette figyelembe az engedékenységi kérelmet előterjesztők nyilatkozatát, alapvetően azok ellentmondásossága miatt.
- [61] A kereseteikben hangsúlyozták, hogy az alperes által azonosított megállapodások betartására részükről nem került sor, a III-VI. rendű felperesek kiemelték az átcsábítási tilalomhoz kapcsolódóan, hogy minimum 14 tagot csábítottak el az SZTMSZ tagvállalkozásoktól, a IX. rendű felperes állította, hogy 18 munkavállalót már más tagoktól toborzott a kikötés ellenére. A IX. rendű felperes ehhez kapcsolódóan hivatkozott arra, hogy 2015. január 1-jétől szüneteltette munkaerő-kölcsönzési tevékenységét az üzletág veszteségei miatt.
- [62] Hivatkoztak arra is, hogy a 237/2018. (XII. 20.) Kormányrendeletben a minimális munkaerő-kölcsönzési díj az alperes által tiltottnak minősített döntéssel azonos tartalommal került szabályozásra.
- [63] A felperesek hivatkozása szerint az alperes tévesen kategorizálta cél szerintinek a vizsgált magatartásokat, és nem vette figyelembe azok valós célját. Hangsúlyozták, hogy jellemzően a munkaerő-közvetítési piacon található problémákra reagáltak az etikai normák meghatározása során, és a rendelkezések célja a piacon bevett, szokásos gyakorlat rögzítése volt. Vitatták azt is, hogy bármelyik döntés akár piacfelosztás, akár árörögzítés lenne. A IX. rendű felperes kiemelte, hogy az SZTMSZ a Kódexben szereplő magatartási normák betartását soha nem ellenőrizte, ebből is következik, hogy nem kimutatható azok tényleges versenykorlátozó célzata. Összességében hivatkoztak arra, hogy a megállapodásoknak nem volt elégséges károssági foka, emiatt tévesen értékelte az alperes a vizsgált magatartásokat versenykorlátozó célúnak.
- [64] A VII. rendű felperesen kívüli felperesek keresetükben hivatkoztak az ügyintézési határidő túllépésére, ehhez kapcsolódóan arra, hogy az Alkotmánybíróság 5/2017. (III. 10.) AB határozata és a Kúria Kfv.II.37.959/2018/14. számú ítélete értelmezése alapján az alperesnek nem volt lehetősége a bíróság kiszabására. Az I. rendű felperes számítása szerint az alperes 28 nappal, de minimum 19 nappal túllépte az ügyintézési határidőt, a IX. rendű felperes számítása szerint 6 hónap helyett 200 nap volt a tényleges ügyintézési határidő.
- [65] A felperesek keresete vitatta a bírágkiszabást is, azt önkényesnek, ésszerűtlennek, aránytalanul eltúlzottnak tekintették, hivatkoztak arra, hogy az enyhítő körülmények megalapozatlanul kerültek mellőzésre, s állították, hogy jogsértő módon hagyta figyelmen kívül a bírágkiszabás során az alperes a kötelezettségvállalás tényét. Hivatkoztak arra is, hogy az alperes okszerűtlenül értékelte közepes súllyal, hogy az SZTMSZ piaci részesedése milyen súlyú volt.
- [66] A kereseti kérelmek a határozat mögöttes felelősségre vonatkozó részét is jogsértőnek találták, hangsúlyozva, hogy az alperes úgy hozott kötelemkeletkeztető döntést, hogy erre jogi lehetősége nem volt. Az I. rendű felperes utalt arra, hogy az alperes korábbi gyakorlatában soha nem állapított meg arányszámot a mögöttes felelősség alkalmazása során. Szerinte az alperes nem vehette volna figyelembe a mögöttes felelősség arányszámait meghatározása során az engedékenységi kérelmeket.
- [67] A felperesek szerint a mögöttes felelősségi arány megállapítása során alperes nem vette figyelembe, hogy a munkaerő-kölcsönzéshez kapcsolódó tevékenység bevétele 80-90%-ban a kölcsönzött munkavállalóknak járó bér, ezért a nettó árbevétel alapján történő értékelés aránytalanságokat szül.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [68] Az I. rendű felperes szerint a feltételezett megállapodások értékelése során figyelembe kellett volna venni a csekély jelentőség tényét, és vitatta, hogy a Tpv. 13. § (3) bekezdése kivétel szabályai alá tartozna a vizsgált kikötés bármelyike is. Állította, hogy mivel nem határozható meg kétséget kizáróan az SZTMSZ-tagok piaci részesedése, ezért nem kizárható, hogy az alacsonyabb, mint 10%.
- [69] Az I. rendű felperes kereseti kérelme az egyedi mentesség alkalmazhatóságára is hivatkozott, állítása szerint az alperes határozatában tévesen értékelt a Tpv. 17. §-ban szereplő 4 konjunktív feltétel fennálltát, e körben az alperes határozata indokolását hiányosnak tekintette.
- [70] A III-VI. rendű felperesek az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárása kezdeményezését kérték, egyrészt az EUMSZ 101. cikk Alapjogi Charta 47. cikkével együttes értelmezésével, arra várva választ, hogy a bizonyítékok értékelésénél mire kell figyelemre lenni, másrészt az EUMSZ 101. cikke értelmezését kérték arra vonatkozóan, hogy egy ajánlást lehet-e versenykorlátozónak minősíteni, ha nincs hatással a piaci magatartásra, a gazdasági versenyre, s kifejezetten nem kerül alkalmazásra.
- [71] A II. rendű felperes kereseti kérelmében az alperes határozata jogsértő voltát elsődlegesen azért állította, mert szerinte nem vette figyelembe, hogy az elévülés Tpv. 2018. január 1-jétől hatályos szabályai miatt vele szemben az elévülés szabályait kellett volna alkalmazni, azaz a Tpv. 68. § (1) bekezdés b) pontja alapján nem lett volna bevonható az eljárásba. Hangsúlyozta, hogy az utolsó jogsértő magatartás, amelyben részt vett, 2012. október 19. volt, az alperes eljárása pedig 2018. január 17-én indult meg. Ebből következően, még ha csak a 2018. január 8., az SZTMSZ-ből történő kilépése időpontja kerül figyelembevételre, vele szemben az 5 éves elévülés az alperes eljárása megindulásakor már bekövetkezett.
- [72] A VIII. rendű felperes is hivatkozott az elévülés szabályaira, arra, hogy az alperesnek nem lehetett volna őt bevonni a versenyfelügyeleti eljárásba.
- [73] A VII. rendű felperes kereseti kérelmében a határozatot azért találta alapvetően jogsértőnek, mert a VII. rendű felperessel szemben az alperes nem alkalmazta az engedékenységi politikát. Előadta, hogy 2017. szeptember 4-én bírság mellőzésére vonatkozó nem végleges, majd 2017. október 9-én végleges engedékenységi kérelmet terjesztett elő a Tpv. 78/A. § (2) bekezdés a) pontjára hivatkozással. Állította, hogy annak ellenére, hogy eleget tett a Tpv. 78/A. § (7) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettségének, az alperes mellőzte az engedékenységi politika alkalmazását, és több mint 2 és fél éven át hagyta abban a tudatban, hogy az engedékenységi kérelemre tekintettel az engedékenységi politika előnyeiből részesülhet, ugyanis csak 2020. június 19-én hozott végzést arról, hogy az engedékenységi politika vele szemben nem alkalmazható. Ezzel a VII. rendű felperes szerint az alperes a tisztességes eljáráshoz való jogát is megsértette.
- [74] A VII. rendű felperes szerint az az alperesi álláspont, hogy azért nem volt alkalmazható vele szemben az engedékenységi politika, mert a kifogásolt magatartást vállalkozások társulása döntéseként minősítette, és a Tpv. 78/A. (1) bekezdése csak a megállapodást vagy összehangolt magatartást engedi engedékenységekben részesíteni – ellentétes az engedékenységi politika jogintézményével. Utalt arra, hogy a kartell fogalmát a Tpv. nem definiálja, ugyanakkor a Tpv. 11. §-ban foglalt mindhárom elkövetési magatartás szerinte társas elkövetési alakzatnak minősül, jellegadó fogalmi elemei tekintetében nincs semmilyen különbség (horizontális kapcsolat versenytársak jövőbeni magatartásának befolyásolására). Mindebből az következik a VII. rendű felperes szerint, hogy a klasszikus kartelleken túl az engedékenységi politikát a perrel érintett tényállásra is alkalmazni kellett volna.
- [75] Az EUB C-31/11. számú ügyre hivatkozva utalt arra, hogy a Tpv. 78. § (1) és (6) bekezdésének együttes értelmezése alapján az alperes élhet azzal a lehetőséggel, hogy nem valamennyi tagvállalkozást nevesíti mögöttes felelősként. Mivel az alperes a két engedékenységi kérelmet előterjesztő vállalkozás mellett mögöttes felelősként nevesített további 18 vállalkozást, ezért a versenyfelügyeleti bírság végrehajtása az engedékenységi kérelmező mögöttes felelősként való

Kfv.II.37.762/2022/24.

nevesítése nélkül is biztosított lett volna.

- [76] A VII. rendű felperes is hivatkozott keresetében az ügyintézési határidő túllépésére, a Tpv. 63. § (8) bekezdésére utalva részletezte, hogy mely időszakok nem számítanak be az ügyintézési határidőbe. Álláspontja szerint 1067 napig tartott a versenyfelügyeleti eljárás, mely a tisztességes eljárás követelményébe ütközött.
- [77] A VII. rendű felperesi érdekelt nyilatkozatában kérte, hogy a bíróság a VII. rendű felperes kereseti kérelmének adjon helyt. Hivatkozása szerint az alperes jogsértő módon tagadta meg az engedékenységi politika alkalmazását a Tpv. 78/A. § alapján, mert a vállalkozások társulásának döntésére is kiterjed a Tpv. 78/A. §. A normaszövegben ugyanis „megállapodás” kifejezés szerepel, és ez mint gyűjtőfogalom a társulási döntéseket is magában foglalja. Álláspontja szerint az engedékenységi politika mellőzése miatt az alperes eljárása sértette az engedékenységi kérelmező tisztességes eljáráshoz fűződő jogát, és a védekezéshez való joguk is sérült annál fogva, hogy az engedékenységi kérelem alapján hozott végzés miatt az adott fél lényegében lemondott védekezéshez való jogáról.
- [78] A VII. rendű felperesi érdekelt nyilatkozata szerint a többi felperes nem rendelkezett keresetösségi joggal az engedékenységi kérelmezőknek a mögöttes felelősség tekintetében adott kedvezmény megtámadására. Érvelése szerint az alperes a mögöttes felelősség mértékét jogszerűen csökkentette, az együttműködésükre tekintettel.
- [79] Az alperes valamennyi kereseti kérelem vonatkozásában védíratában a kereset elutasítását kérte, állította, hogy a határozata jogszabályoknak megfelelő, tényállás tisztázási és határozat indokolási kötelezettségének eleget tett.
- [80] A védírat szerint a felperesek alaptalanul hivatkoztak arra, hogy nem vettek részt a döntéshozatalban, és a döntési folyamat előkészítésében, ugyanis a vállalkozások társulása döntése elfogadása körében közömbös, hogy a tagok részt vette-e annak kidolgozásában, és nem kell kifejezettnak lenni az elfogadásnak sem, mentesülésükre csak akkor hivatkozhatnak, amennyiben kifejezetten elhatárolódtak a döntéstől.
- [81] A védírat szerint a határozat a vizsgált döntéseket helyesen minősítette, és tekintette cél szerinti versenykorlátozó megállapodásnak. Hivatkozott arra, hogy a versenykorlátozó célt nem érinti, hogy a döntés végrehajtására nem került sor. A minimum munkaerő-kölcsönzési és munkaerő közvetítési díj természeténél fogva, céljában is versenykorlátozó, ún. klasszikus, kőkemény versenykorlátozó megállapodás. Az átcsábítási tilalom a beszerzési források felosztását jelenti, annak célja arra irányult, hogy a munkaerőért folytatott versenyt korlátozza, vagyis közvetve az ügyfeleket, és ekként a piacot is felossa. A no touch kikötés a beszerzési forrásokért – jelen esetben a munkavállalóért – folyó versenyt objektíve, természeténél fogva korlátozta. A közbeszerzési kikötés kapcsán pedig az SZTMSZ azt várta el a tagjaitól, hogy ők beszéljék meg egymással, hogy melyikük indul egy adott közbeszerzésen egy adott munkavállalóval, emiatt a kikötés a verseny tisztaságát sértette. A védírat szerint a megállapodások tényleges alkalmazásának elmaradását a jogsértés súlya körében kell értékelni, továbbá az, hogy időközben megjelent a Kormányrendelet, amely a munkaerő kölcsönzési díjat azonos módon határozta meg, az SZTMSZ tagok felelősségét nem érinti.
- [82] A védírat szerint az alperes az ügyintézési határidőt megtartotta. Utalt arra, hogy az Ákr. 81. § (1) bekezdéséből következően az ügyintézési határidő megtartásának a levezetése nem kötelező eleme az indokolásnak, a felpereseknek kellett volna igazolnia, hogy az alperes az ügyintézési határidőt túllépte.
- [83] A felperesek ügyintézési határidő túllépése miatt a bíróság kiszabásához való jog elenyészésére történő hivatkozásával összefüggésben utalt arra, hogy az Alkotmánybíróság 25/2020. (XII. 2.) számú és a 3458/2020. (XII. 14.) határozata a joggyakorlatot megváltoztatta, az ügyintézési határidő nem azonos az ésszerű határidő Alaptörvényben szereplő fogalmával, és a bíróság kiszabása önmagában nem Alaptörvény-ellenes a határidő túllépés esetén.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [84] A védírat szerint a mögöttes felelősség szabályai megsértésére a keresetek alaptalanul hivatkoztak, ugyanis amellet, hogy a mögöttes felelősségi arányt és részarányt megfelelően alkalmazta, konkrétan nem döntött a mögöttes felelősségről, mert arról külön jogorvoslattal támadható végzést fog hozni. Utalt a Ptk. 6:2. § (3) bekezdésére, mely szerint lehetősége volt arra, hogy kötelmet keletkeztessen.
- [85] Az I. rendű felperes egyedi mentességgel kapcsolatos kereseti kérelmével összefüggésben határozatára utalva hivatkozott arra, hogy a Tpv. 17. §-ban rögzített 4 konjunktív feltétel nem teljesült.
- [86] Védíratában a III-VI. rendű felperesek előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványa, valamint az elévülésre alapított kereseti kérelmek elutasítását kérte. Az elévüléssel kapcsolatban az Alkotmánybíróság Tpv. 78. § (6) bekezdését értelmező határozatára utalva kiemelte, hogy amennyiben egy tagvállalkozás valamely szervezet tagjaként versenyellenes magatartást tanúsít, azaz jogellenesen viselkedik, a szervezetből való kilépéstől függetlenül kell viselnie magatartásának következményeit. Hivatkozott arra is, hogy a Tpv. 53. § (4) bekezdése alapján a Tpv. 68. § (3) bekezdés a) pontja szerinti kivétel nem alkalmazandó.
- [87] Az alperes a VII. rendű felperes keresetére tett védíratában – megismételve a határozatában írtakat – hivatkozott arra, hogy a vállalkozások társulása döntésére az engedékenységi politika hatálya nem terjed ki. Hangsúlyozta, hogy a Tpv. 78/A. § (1) bekezdése alapján az engedékenységi politika alkalmazási köre szűkebb a Tpv. 11. §-ában foglalt tilalmi körnél, és bár a kartell definícióját a Tpv. átfogó értelmezési rendelkezésként nem tartalmazza, de a Tpv. 13. § (3) bekezdése a további alkalmazásra vonatkoztatva megjelöli, hogy mely magatartásformák minősülnek kartellnek, ebből következően az alperes előtt vizsgált, vállalkozások társulása döntései nem tartoznak ebbe a körbe.
- [88] Utalt arra, hogy mivel az engedékenységi politika jogi hátterét a Tpv. 78/A § (3) bekezdése teremti meg, amely kétféle döntési lehetőséget nyújt (a bírság teljes elengedését és a bírság csökkentését), mindebből következik, hogy alkalmazásának szükségszerű eleme a bírságkiszabás lehetősége, azaz amennyiben egy vállalkozással szemben eleve nem kerül sor bírság kiszabására, úgy az engedékenységi kérelem elfogadásáról sem lehet szó.
- [89] Hangsúlyozta, hogy a mögöttes felelőskénti minősítés jogszabály által biztosított lehetősége és nem kötelezettsége volt. Határozatában megállapította és rögzítette is, hogy a VII. rendű felperes együttműködését el kívánja ismerni, ezért bár az engedékenységi politika nem volt alkalmazható, és bírságcsökkentésben megnyilvánuló kedvezmény alkalmazására sem volt jogszabályi lehetősége, a mögöttes felelősségi arányát 25%-kal csökkentette.

A Fővárosi Törvényszék ítélete

- [90] A Fővárosi Törvényszék 2022. július 12-én kelt 105.K.701.596/2021/87. számú ítéletében a II. rendű felperes keresetét alaposnak találta, az I., a III-VI., a VIII. és IX. rendű felperesek keresetét kisebb részben alaposnak, míg a VII. rendű felperes keresetét alaptalannak találta. Ezért az alperes VJ/61-598/2017. számú határozatának rendelkező része III. pontjának a II. rendű felperesre vonatkozó részét és a határozat II. rendű felperesre vonatkozó indokolását megsemmisítette, továbbá a határozat rendelkező része III. pontjának fennmaradó részét és az ahhoz tartozó indokolását megsemmisítette és e körben az alperest új eljárásra kötelezte, ezt meghaladóan a felperesek kereseteit elutasította.
- [91] Az ítélet indokolása szerint az alperes a rá irányadó ügyintézési határidőt megtartotta. Utalt arra, hogy az alperes érvelése a körben is helyes volt, hogy még esetleges határidő túllépés esetén is szükséges lett volna a felpereseknek olyan jogsérelmet igazolni, amely miatt a határidő túllépése esetén a bírság megállapításához való jog elenyészik, ilyet azonban nem igazoltak.
- [92] Utalt arra, hogy a határidő számítást illetően a közigazgatási perben érdemi eltérés a felek álláspontjai között abban a kérdésben volt, hogy az ügyintézési időbe be nem számító eljárási

Kfv.II.37.762/2022/24.

cselekmények esetén (pl iratbetekintés, nyilatkozattételre való felhívás) a postára adás, vagy az átvétel, illetve a válaszirat feladása, vagy annak hatóságához való megérkezése tekintendő-e az ügyintézési határidő nyugvását eredményező kezdő-, illetve záró időpontnak. E körben a Tpvt. 63. § (8) bekezdése tételes felsorolására és a Kúria Kfv.VII.38.167/2021/15. számú ítéletével felülvizsgált, Fővárosi Törvényszék 105.K.701.007/2020/70. számú ítéletére is utalva hivatkozott arra, hogy az ügyintézési határidőbe nem számít be az az időtartam, amikor az alperes számára még nem áll rendelkezésre az az irat, amelynek megküldését kérte a felperestől, vagy más hatóságtól, mivel ennek hiányában az eljárás folytatása nem lehetséges, azaz a felhívás időpontjának az tekintendő, amikor a postára adás, illetve az elektronikus úton történő megküldés megvalósul, ugyanígy a nyilatkozattétel és okirat csatolási kötelezettség is akkor tekintendő teljesítettnek, amikor az alpereshez ténylegesen megérkezik.

- [93] Utalt arra, hogy az alperes esetleges olyan eljárása, amelynek során szükségtelenül hív fel egy adott eljárás alá vontat adatközlésre, az ügy érdemére ki nem ható eljárási hibának minősül.
- [94] Az ítélet indokolása a II. rendű felperes elévülésre hivatkozását alaposnak, míg a VIII. rendű felperes elévülésre történő hivatkozását alaptalannak találta az alábbiak miatt.
- [95] A II. rendű felperes vonatkozásában tényállásként rögzítette, hogy 2012. október 19. volt az az utolsó jogsértő döntés, amelyben részt vett. A II. rendű felperes az SZTMSZ-ből 2013. január 8-án lépett ki, az alperes az eljárást 2018. január 17-én indította. A határozat az SZTMSZ felelősségét 2011. április 20-tól 2018. augusztus 15-ig állapította meg, a II. rendű felperes felelőssége a 2011. április 20-i, 2012. szeptember 27-i és 2012. október 19-i döntésekben áll fenn a döntéshozatalban való részvétele miatt.
- [96] Az indokolás szerint a II. rendű felperes álláspontjával szemben a II. rendű felperesnek a jogsértésben való részvétele záró időpontja 2012. december 13. volt, mert ezen a napon is volt az SZTMSZ-nek közgyűlése, amelyen a II. rendű felperes részt vett.
- [97] Az indokolás szerint a II. rendű felperes esetében a 2017. december 31-ig hatályos, Tpvt. 68. § (3) bekezdés b) pontjában rögzített 5 éves elévülési idő 2017. december 13-án eltelt. Ebből következően vele szemben 2018. január 17-én nem lehetett volna eljárást kezdeményezni.
- [98] Az indokolás szerint a VIII. rendű felperes elévülésre hivatkozása nem alapos, mert bár a VIII. rendű felperes tagsága formálisan 2014. január 1-jén megszűnt, azonban ezt követően évekkel később is részt vett az SZTMSZ munkájában, levelezésnek ugyanúgy tagja volt, feladatot is vállalt az alperes által jogszerűtlennek talált egyes rendelkezések továbbfejlesztése terén. Utalt arra, hogy a VIII. rendű felperes képviselőjében eljáró személy, az SZTMSZ-tagság formális megszűnését követően is jelen volt az üléseken, továbbá a no touch kikötés kidolgozása kapcsán feladatot is vállalt. 2016. március 22-ei és 2016. április 8-ai munkaerő-közvetítési ajánlás kidolgozására vonatkozó emailt megküldte az SZTMSZ képviselőjében eljáró továbbá 2016. május 3-ai, a VII. rendű felperesi érdekelt székhelyén tartott SZTMSZ közvetítési munkacsoport ülésen is részt vett. Ebből következően a Tpvt. 68. § (3) bekezdés a) pontját a VIII. rendű felperessel szemben nem kellett figyelembe venni, függetlenül attól, hogy az eljárásba csak 2020. május 11-ei döntéssel került bevonásra.
- [99] Az ítélet indokolása az ügy érdemét érintően utalt arra, hogy az alperes tényállás tisztázási kötelezettségének eleget tett, széles körű bizonyítási eljárást folytatott le, nyilatkozatok, dokumentumok eljárás alá vontak részéről történő megküldését kérte, tanúvallomásokat, szóbeli nyilatkozatokat vett figyelembe, eljárása során a helyszíni kutatás eredményeként begyűjtött bizonyítékokat, valamint az engedékenységi kérelmezők nyilatkozatait értékelte.
- [100] Az indokolás szerint az alperes eljárásában azonosított, az alperes határozatának 120) pontjában részletezett 1-4. számú döntés a versenykorlátozó magatartás fogalmi körébe tartozik, melyen az sem változtat, hogy adott esetben korrektúrázott szövegek kerültek az SZTMSZ által a tagok részére megküldésre, mivel az alperes a határozatában részletesen mutatta be az egyes rendelkezésekkel összefüggésben azt az évekig tartó folyamatot, hogy miként alakult a gyakorlat és milyen

Kfv.II.37.762/2022/24.

módosításokon ment keresztül. Felhívta a figyelmet arra az ellentmondásra, hogy addig, amíg a felperesek még a döntés meghozatalának a tényét is vitatták, a III-VI. rendű felperesek arra is hivatkoztak, hogy a döntések célja piacon szokásos, bevett gyakorlatok rögzítése, a fekete és szürke foglalkoztatás megtisztítása volt.

- [101] Az ítélet indokolása szerint az alperes határozata indokolása a 100. és 103. lábjegyzetében megjelölte, hogy a döntések elfogadásaként azonosított két közgyűlésen mely eljárás alá voltak vetve részt. Emellett az Etikai és Szakmai Sztenderdek aláíró ívének eredeti példányát a bíróság felmutatta a felek részére, amelyből megállapítható volt, hogy a felperesek – több SZTMSZ tag mellett – azt aláírták. Az ítélet indokolása szerint a felperesek képviseleti jog hiányára vonatkozó kifogásai állítás szintjén maradtak, ugyanis nem merült fel arra vonatkozó körülmény, hogy az adott egyesületi szervezetek munkacsoport elnökségi ülés, közgyűlés eseményein az adott felek részéről megjelent személyek ne az eljárás alá vont társaságok képviseletében eljárva vettek volna részt.
- [102] Az ítélet indokolása szerint miután a bírói gyakorlat egységes abban, hogy a Tptv. 11. §-ba ütköző jogsértéseket jelentő döntés elfogadása nem kell, hogy formalizált módon megtörténjen, elegendő annak igazolása, hogy az adott eljárás alá voltak a döntésről tudomással bírtak, attól nem határolódtak el kifejezetten, ebből következően adott ügyben az e-mailekre vonatkozó válasz nélküli, passzív magatartás is abba a körbe vonható, hogy az adott eljárás alá vont a döntést elfogadta. Rámutatott, hogy a tagsag@sztmsz.hu e-mail címet az SZTMSZ éveken keresztül használta, 2010 szeptemberétől pedig a tagokat a „kozvetites@sztmsz.hu” levelezőlistán is informálták. Az indokolás szerint a felperesek arra vonatkozó bizonyítékot nem szolgáltatottak, hogy az adott e-mail címhez köthető listáról lejelentkeztek volna, és súlytalannak nevezte az arra történő hivatkozást, hogy nem volt igazolt az a felperesi kifogás, hogy az e-mailt megkapták volna. Utalt arra, hogy a 2021. április 20-i szavazás eredményét a tagok a 2011. május 11-i jegyzőkönyv aláírásával megerősítették.
- [103] Az indokolás szerint az alperes helyesen minősítette a vizsgált döntéseket ún. kőkemény kartellnek, azaz céljukban versenykorlátozóknak. Utalt az EUB C-228/18. számú határozatára és a Kúria Kfv.II.37.110/2017/13. számú ítéletére, melyek szerint a cél általi versenykorlátozásnál (árkartell, piacfelosztás) az EUB gyakorlata kidolgozott egy könnyített bizonyítási rendszert, amely szerint nem kell empirikus vizsgálattal, elemzéssel bizonyítani a versenyellenes hatást, mert e megállapodások olyan károssági fokkal bírnak, hogy ilyen vizsgálat nélkül is nyilvánvaló a közgazdasági törvényszerűségek alapján, hogy a kifogásolt magatartás hiányában a verseny alapvető mutatói kedvezőbben alakultak volna.
- [104] A cél szerinti értékelés megengedhetősége szempontjából közömbösnek vélte, hogy az adott döntések nem voltak kötelező erejűek, vagy hogy adott esetben azzal ellentétes piaci magatartást is tanúsítottak a felek, illetve hogy a társulásnak nem volt jogi lehetősége az elfogadott döntésekben foglalt kikényszerítésére, ugyanis általánosságban megállapítható, hogy egy nem kötelező erejű döntés esetén is van lehetőség cél szerinti jogsértés megállapítására. Hivatkozott ugyanakkor arra, hogy az Etikai Kódex 2011. május 11-i állapotú aláírt változata rögzíti, hogy az Etikai Kódex előírásai minden tag számára kötelezőek, azok ismételt be nem tartása az SZTMSZ-ből való kizárást, illetve a tagság számára történő nyilvánosságra hozatalt eredményezi. Emellett az Etikai Kódex szankciókat is felsorolt, a kizáráson túl figyelmeztetés, vagy bírság formájában.
- [105] Az ítélet indokolása az átcsábítási tilalomként megjelölt döntéshez kapcsolódóan rögzítette, hogy az alperes a Tptv. 11. § (2) bekezdés c) és d) pontjai szerint helyesen értékelte azt a beszerzési források közötti választás lehetősége korlátozásaként, illetve piacfelosztás megvalósulásaként, az indokolás szerint a határozat a gazdasági és jogi háttérrel, valamint az elérni kívánt célkitűzést megfelelően feltárva indokolt. Súlytalannak nevezte azon kereseti érveket, hogy a felperesek a rendelkezés megalkotásában nem vettek részt, ugyanis a döntéshozatalban való részvétel, illetve az aktív elhatárolódás hiánya vezetett a jogsértés megállapításához. A jogszerű üzleti célokra történő hivatkozásnak – állítása szerint – a Tptv. 17. §-a szerinti mentesülés körében lenne relevanciája, de

Kfv.II.37.762/2022/24.

mivel ez az ítélet indokolása szerint is ún. kőkemény kartellnek volt tekinthető, a Tpv. 17. §-ában foglalt rendelkezések nem alkalmazhatóak.

- [106] A no touch kikötéssel kapcsolatban megjegyezte, hogy az a körülmény, hogy a 2017. március 21-i közgyűlésen elfogadott Etikai és Szakmai Kódex megfogalmazása alapján ajánlás kategóriába volt sorolható, ugyanúgy versenyjogilag tiltott magatartást jelent. Nem tartotta relevánsnak azt sem, hogy a magatartás megsértéséhez kifejezett szankció nem fűződött. Nem vitatta, hogy a kikötés alkalmazása a munkaerő-közvető vállalkozás és a megbízó közötti jogviszonyban reális piaci elvárás lehetett, ellenben utalt arra, hogy az alperesnek nem azt a polgári jogviszonyt kellett vizsgálnia, amely a munkaerő-közvető cég és a megrendelő (későbbi munkáltató) között jött létre, hanem a tagvállalkozások adott piaci magatartását befolyásolni célzó társulási döntést. Utalt arra, hogy a kikötés alapján a munkavállalót sikeresen közvetítő cég az ugyanezen munkavállalót érintő piaci versenyben már nem vehetett részt, azaz a piaci verseny az adott munkavállaló vonatkozásában korlátozódott, így objektív akadálya volt annak, hogy a piaci verseny teljes maradjon. Az indokolás szerint a Tpv. 11. § (2) bekezdés c) és d) pontjai szerinti tilalomba ütköző magatartásként helyesen értékelte az alperes a kikötést.
- [107] A Törvényszék a minimum munkaerő-kölcsönzési díj vonatkozásában is helyesnek ítélte az alperes döntését és alaptalannak a felperesek kifogását. Hangsúlyozta, hogy nem volt vitatott a felek között, hogy az a vizsgált időszakban változatlanul szerepelt az Etikai és Szakmai Sztenderdekben, valamint az Etikai és Szakmai Kódexben, a határozatban rögzített tartalommal. Mindez azt jelentette, hogy a kikötéssel az SZTMSZ minimálárát határozott meg. A minimumárak meghatározása pedig az ár rögzítés egyik formája, célja az árverseny kiküszöbölése. Ennek megjelenési formája lehet, hogy az árképzés egyes elemeit rögzítik egymás között. Azt a felperesi hivatkozást, hogy a minimálárát a felek ténylegesen nem alkalmazták, a határozat jogalapja körében nem tartotta relevánsnak. Az EUB C-318/12. számú ítéletére is utalva rögzítette, hogy az alperes jogszerűen azonosította a munkaerő-kölcsönzési minimumárak meghatározását a Tpv. 11. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző jogsértésként.
- [108] A közbeszerzési kikötéssel összefüggésben megállapította, hogy helyesen rögzítette az alperes, hogy a megállapodás a beszerzési források közötti választás lehetőségének korlátozására irányult, ily módon keresleti oldalon korlátozta a versenyt, emellett a munkavállalók érdekeit is sértette. Az indokolás utalt arra, hogy a közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódó kartellek leggyakoribb formája az, hogy ár egyeztetések és piacfelosztások révén korlátozzák a versenyt a kartellben résztvevő felek. Az alperes konkrét ügyben nem közbeszerzési eljárással összefüggésben tárt fel jogsértést, hanem a Tpv. 11 § (2) bekezdés c) pontja szerinti beszerzési források felosztását állapította meg.
- [109] A felperesek arra történő hivatkozására, hogy ezen kikötés esetén a csekély jelentőségű ügyletekre vonatkozó szabály alkalmazhatósága miatt elkerülhetetlen volt a piaci részesedés vizsgálata, utalt arra, hogy a határozat indokolása III. fejezetében bemutatta az SZTMSZ-tagok piaci súlyát. Mivel a munkaerő-kölcsönzési piacon az SZTMSZ részesedése a vizsgált időszakban az NFSZ adatait figyelembe véve 27,47-47,17% közötti volt, ez azt jelenti, hogy a *de minimis* szabályok alkalmazása a munkaerő-kölcsönzési piacon szóba sem jöhetett.
- [110] A munkaerő-közvetítési szolgáltatás díj és egyéb kereskedelmi feltételek meghatározása körében tett megállapításokkal összefüggésben is alaptalannak találta a felperesek keresetét. Súlytalannak nevezte azt a felperesi érvelést, hogy a kikötés Etikai és Szakmai Kódexében való rögzítésének a célja az ügyfelek tájékoztatása volt. Hangsúlyozta, hogy a piaci árakat az adott szolgáltatások piacán működő társaságoknak önállóan kell meghatározni, a piaci árak alakulását ezért nem határozhatja meg olyan társulási döntés, amely minimumárát rögzít, mert az a piac torzulásához vezet. Rögzítette, hogy az eljárás alá vontak társulásának erre vonatkozó döntése a Tpv. 11. § (2) bekezdés c) pontja megvalósulásával a Tpv. 11. §-ába ütközik.
- [111] Az ítélet indokolása szerint az I., VIII. és IX. rendű felperesek a Tpv. 13. §-ban foglalt csekély jelentőségű megállapodásra vonatkozó kitételekre azért hivatkoztak alaptalannul, mert a csekély

Kfv.II.37.762/2022/24.

jelentőség miatti kivétel alkalmazását a Tpvt. 13. § (2) bekezdése kizárta, mivel a megállapodás ún. kőkemény kartellek körébe volt sorolható – a közbeszerzési kikötésre vonatkozó megállapodáson túl. Ezt figyelembe véve mellőzte a bíróság – a közbeszerzési kifogáshoz kapcsolódó megállapodáson túl – az érintett piac meghatározásának helyességére vonatkozó kereseti kifogások elbírálását.

- [112] A Törvényszék megállapította, hogy az I. rendű felperes a Tpvt. 17. §-ában rögzített egyedi mentesítés feltételei megvalósulására alaptalanul hivatkozott. Rögzítette, hogy a Tpvt. 20. §-a szerint annak bizonyítása, hogy az egyedi mentesülés feltételei fennálltak, az I. rendű felperest terhelte. A Tpvt. 17. § egyes rendelkezéseiben foglaltak fennállására tett pusztá hivatkozás azonban igazolás hiányában nem elégséges. Az indokolás szerint az I. rendű felperes a Tpvt. 20. §-a szerinti kötelezettségét nem teljesítette, érvelése megmaradt az állítás szintjén. Az átcsábítási tilalom kapcsán csak állította, hogy a vizsgált társulási döntéssel kapcsolatban kimutatható, hogy az abból származó előnyökből az üzletfelek részesültek. A no touch kikötésnél csak állította a költségalapú pozitív hatások kimutathatóságát. A minimum munkaerő-kölcsönzési és közvetítési díjnál a valódi verseny kialakulását és fenntartását jelölte meg a Tpvt. 17. § a) pontjában foglaltak igazolására, míg a közbeszerzési kikötésnél az üzleti tisztességbe ütköző magatartással szembeni fellépésre hivatkozott.
- [113] A VII. rendű felperesnek és a VII. rendű felperesi érdekeltnek az engedékenységi politika alkalmazásával összefüggő kereseti érvelését alaptalannak találta. Ismertette a Tpvt. 78/A. § engedékenységi politika alkalmazhatóságának a feltételeit. Utalt arra, hogy mivel az engedékenységi kérelem nem volt benyújtható, ez szükségszerűen maga után vonta, hogy a Tpvt. 78/A. § (3) és (7) bekezdéseiben foglalt feltételek a VII. rendű felperes esetén nem állnak fenn.
- [114] Az ítélet indokolása szerint a Tpvt. 11. §, 13. § (3) bekezdése, valamint 78/A. § (1) bekezdés együttes olvasatában és értelmezésében nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a vállalkozások társulásának döntése is az engedékenységi politika körébe sorolható lenne, ebben a kérdésben az alperes helyes álláspontra helyezkedett. Az ítélet indokolása azonban utalt arra, hogy az alperes védíratában foglaltakkal szemben annak nem volt jelentősége, hogy a VII. rendű felperessel szemben ténylegesen bírság kiszabására nem került sor.
- [115] A Törvényszék szerint az alperes nem követett el jogszabálysértést azzal, hogy a VII. rendű felperes esetén az engedékenységi politika alkalmazhatóságát kizárta, s azzal sem, hogy mögöttes felelősként a VII. rendű felperest nevesítette. A Tpvt. 78/A. § (1) bekezdése mögöttes felelőskénti nevesítés mellőzését csak akkor tartja alkalmazhatónak, ha az engedékenységi politika az adott ügyben alkalmazásra került, jelen ügyben azonban az engedékenységi kérelem feltételei nem álltak fenn.
- [116] Az ítélet indokolása az alperes bírság kiszabásával kapcsolatos keresetek értékelése során először megállapította, hogy ebben a kérdésben a felpereseknek fennáll a keresetelési joga, figyelemmel arra, hogy a határozat rendelkező része III. pontban az SZTMSZ jogsértő döntéseinek meghozatalában résztvevőket, köztük a felpereseket is nevesítette, és mint mögöttes felelősöket nevezte meg.
- [117] A bírság összecszerúsége meghatározása körében utalt a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (5) bekezdésére, a mérlegelési jogkörben megvalósított közigazgatási cselekmény jogszerűsége vizsgálata során értékelendő szempontokra, arra, hogy a felülmérlegelés csak szűk körben megengedett. Ismertette a Tpvt. 78. § (3) bekezdését, a bírság összege meghatározásánál figyelembe veendő körülményeket.
- [118] Az ítélet indokolása szerint az alperes a bírság kiszabását határozatában elégséges mértékben indokolta, a releváns körülményeket megfelelően, a súlyosító és enyhítő körülményeket figyelembe véve értékelte. Olyan releváns, bírságkiszabást befolyásoló körülményt a felperesek nem tártak fel, amelyet az alperes az értékelése körében figyelmen kívül hagyott volna, és amely a bírságkiszabás okszerűtlenségét alátámasztaná.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [119] Kiemelte, hogy a felperesek alaptalanul hivatkoztak a hatásvizsgálat elvégzésének hiányára, ugyanis az alperes cél szerinti versenykorlátozó magatartást állapított meg, azt a körülményt pedig, hogy a tagvállalkozások a rendelkezéseket nem tartották be, az alperes enyhítő körülményként figyelembe vette. Megállapította, hogy az alperes határozata indokolásának IX. fejezetében a jogsérelem súlyát, a jogsértő állapot időtartamát, a jogsértő piaci helyzetét, a magatartás felróhatóságát a szükséges mértékben részletezte.
- [120] A VIII. rendű felperesnek az SZTMSZ kötelezettségvállalásának elutasításával összefüggésben előterjesztett keresetére megjegyezte, hogy az elutasítás oka az volt, hogy az ügyben a jogsértés kőkemény kartellként került minősítésre, melyről az alperes egyebekben az SZTMSZ-t tájékoztatta. Kiemelte, hogy a kötelezettségvállalás elfogadásáról vagy elutasításáról hozott döntés az alperes diszkrecionális jogkörébe tartozik, azaz közömbös, hogy más eljárásban milyen tényállás mellett, hogyan döntött az alperes.
- [121] Az ítélet a felperesek mögöttes felelősséggel kapcsolatos kereseti érveléseivel összefüggésben elsődlegesen rögzítette, hogy a felpereseknek joguk van az alperes határozata ellen benyújtott keresetükben vitatni a mögöttes felelősségre vonatkozó rendelkezés kérdését.
- [122] Az ítélet indokolása ismertette a mögöttes felelősségre vonatkozó Tpvt.78. § (5)-(7) bekezdései 2021. január 1-től alkalmazandó rendelkezéseit, kiemelte, hogy a Tpvt. 78. § (6) bekezdése jogosultságot biztosít az alperesnek arra, hogy a társulás részéről bármely okból meg nem fizetett bírságot a társulás tagjaitól követelhesse, a felperesek ennek jogosságát vitató érvei elbírálását a bíróság mellőzte. Hangsúlyozta, hogy a bíróságnak a Tpvt. 78. § (7) bekezdésében, a majdani önálló végzéssel szemben biztosított önálló jogorvoslatra tekintettel jelen perben csak arról kellett döntenie, hogy az alperes a mögöttes felelősségi arányokat megfelelő mértékben állapította-e meg, illetve jogszerűen nevesítette-e a VII. rendű felperest és a VII. rendű felperesi érdekeltet, és az ő mögöttes felelősségi arányszámukat jogszerűen csökkentette-e az engedékenységi kérelmükre tekintettel.
- [123] A Törvényszék a felperesek keresetét abban a részben, amelyben kifogásolták, hogy a mögöttes felelősség vonatkozásában az alperes az indokolási kötelezettségét megsértette, alaposnak találta. Rögzítette, hogy a határozat az arányszámítás mikéntjére nem tartalmaz indokolást, számszaki levezetést nem tüntet fel, és arra vonatkozóan sem tartalmaz okszerű indokolást – a teherbíró képességre való utaláson túl – hogy a nemzetközi háttérű vállalatok esetében mely okból vette figyelembe az alperes a globális, vállalkozáscsoport-szintű bevételt annak ellenére, hogy határon átnyúló elem az eljárásban nem merült fel.
- [124] A Törvényszék nem tartotta alaposnak a VII. rendű felperes azon fő kereseti érvét, mely szerint őt mögöttes felelősként az engedékenységi kérelmére tekintettel nem lehetett volna nevesíteni. Hangsúlyozta, hogy mivel a VII. rendű felperes engedékenységi kérelmében a jogsértésben való részvételét elismerte, az alperes által alkalmazott jogkövetkezmény (mögöttes felelősség megállapítása) pedig a jogsértésben való részvételhez kötődik, VII. rendű felperes alaptalanul érvelt amellyel, hogy mögöttes felelősként nem lehetett volna őt feltüntetni.
- [125] A Törvényszék ítélete indokolása önmagában nem tartotta jogsértőnek azt, hogy a VII. rendű felperes és a VII. rendű felperesi érdekelt vonatkozásában az engedékenységi nyilatkozat megtételére tekintettel a mögöttes felelősségük részaránya csökkentésre került, ellenben megállapította, hogy amennyiben az SZTMSZ 2 tagja esetében szubjektív elem (engedékenységi nyilatkozat megtétele) figyelembevételre került, és a többi SZTMSZ tag esetében a bírság kiszabása során nem kerül értékelésre egyéb szubjektív elem (pl. felróhatóság, jogsértő magatartásban való részvétel aránya) mindez sérti az egyenlő elbánás elvét. Az ítélet a határozat indokolását ebből a szempontból azért is okszerűtlennek értékelte, mert abból nem derül ki, hogy egyik esetben miért mellőzte a szubjektív szempontok figyelembevételét, és milyen okból nem lett figyelembe véve más eljárás alá vontak esetében a szubjektív elem.
- [126] A Törvényszék ítélete a megismételt eljárásra az alperesnek azt az útmutatást adta, hogy a mögöttes

Kfv.II.37.762/2022/24.

felelősségi arányokat oly módon határozza meg, hogy amennyiben kizárólag objektív szempontokat értékel, úgy valamennyi felperes esetében csak objektív szempontokat vegyen figyelembe. Amennyiben az alperes saját diszkrecionális joga alapján úgy határoz, hogy szubjektív szempontokat is értékel (felperesi együttműködést), úgy további szubjektív szempontok figyelembevétele sem maradhat el.

- [127] Az ítélet indokolása a perköltségre vonatkozó részt megelőzően tért ki az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának III-VI. rendű felperesek által előterjesztett kezdeményezése indokolatlanságára, megállapítva, hogy az elutasításra került, mivel az kizárólag olyan uniós jogi kérdésben lett volna megalapozott, amely az ügy eldöntése szempontjából jelentőséggel bír, illetőleg azonban a bíróság nem tárt fel. Az indokolás szerint a felperesek által feltett két kérdés az adott ügyben az alperest terhelő tényállás tisztázási kötelezettségéhez kapcsolódott, amely az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának keretében nem vonható.
- [128] A Törvényszék a perköltség meghatározása körében utalt arra, hogy a II. rendű felperes pernyertes, a VII. rendű felperes pervesztett lett, míg az I. rendű, a III-VI. rendű, VIII. és IX. rendű felperesek pernyertessége/pervesztessége arányát 1/3-2/3 részben határozta meg, és arról a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján, pertárgyértékre (a bíróság arányosított részére) figyelemmel döntött, a csatolt költségjegyzékeket is figyelembe véve.

Felülvizsgálati kérelmek, felülvizsgálati ellenkérelmek, észrevételek

- [129] A jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet az alperes, az I. rendű, a III-VI. rendű, a VII. rendű és IX. rendű felperesek terjesztettek elő, míg felülvizsgálati ellenkérelmet az alperes felülvizsgálati kérelmével szemben az I. rendű, a II. rendű, a III-VI. rendű, a IX. rendű felperesek, továbbá az I. rendű, a III-IV. rendű, a VII. rendű és IX. rendű felperesek felülvizsgálati kérelmével szemben felülvizsgálati ellenkérelmet az alperes terjesztett elő, míg a VII. rendű felperes és a VII. rendű felperesi érdekelt észrevételt tett az alperes és a III-IV. rendű, valamint a IX. rendű felperesi felülvizsgálati kérelmére.
- [130] Az alperes felülvizsgálati kérelmében az ítéletnek az alperesi határozat rendelkező része III. pontjának II. rendű felperesre vonatkozó, valamint a határozat rendelkező része III. pontjának fennmaradó részét és az azokhoz tartozó indokolást megsemmisítő rendelkezéseinek hatályon kívül helyezését és e körben a bíróság új eljárásra utasítását kérte. Állította, hogy az ítélet megsértette a Tptv. 68. § (3) bekezdés a) pontját azáltal, hogy a II. rendű felperes esetében megállapította az elévülés beálltát, továbbá sérti a Tptv. 78. § (3) és (6) bekezdéseit, a Kp. 85. § (5) bekezdését, 84. § (2) bekezdését, a Pp. 346. §-át és a Ptk. 6:29. § (2) bekezdését a mögöttes felelősök vonatkozásában megállapított arányszámok kapcsán.
- [131] Az alperes felülvizsgálati kérelme szerint a II. rendű felperes esetében az elévülés nem következett be. A bíróság súlyos hibát vétett azzal, amikor nem vette figyelembe, hogy az alperesnek az eljárása során az eljárás megindításakor hatályos jogszabályokat kellett figyelembe vennie. Utalt arra, hogy a Tptv. 68. § (3) bekezdés a) pontját a Módtv.4. iktatta be, melyet a Tptv. 95/F. §-a szerint a hatálybalépést követően, azaz a 2018. január 1. napját követően indult eljárásokban kellett alkalmazni, s mivel az alperes előtti eljárás 2018. január 17-én indult, így a Tptv. 68. § (3) bekezdés a) pontja alkalmazandóvá vált. Érvelése szerint ezt az álláspontot igazolja a Módtv.4. indokolása is.
- [132] Érvelése alátámasztásaként utalt az EUB C-308/19. számú ügy indokolása 47. pontjára, mely szerint a tagállamok a nemzeti jogszabályaik útján nem sérthetik az uniós jog teljes és egységes alkalmazását, és nem hozhatnak vagy nem tarthatnak hatályban olyan intézkedéseket, melyek alkalmasak arra, hogy kizárják a vállalkozásokra alkalmazandó versenyszabályok hatékony érvényesülését. Az alperes szerint az ítélet elévüléssel kapcsolatos jogértelmezése a kartelljogsértést megvalósító cselekmények szisztematikus büntetlenségének veszélyét vonhatja maga után, ami ellentétes az EU versenyjogának hatékony érvényesülésével.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [133] Az alperes felülvizsgálati kérelme szerint a mögöttes felelősségi arányok megállapítása terén az ítélet indokolása önellentmondást tartalmaz. Téves ugyanis a Törvényszék azon állítása, hogy az arányszámítás mikéntjére nem tartalmazott volna indokolást a határozata. Hangsúlyozta, hogy a Tpvt. 78. § (6) bekezdéséből következően az alperes a teljesítést bármelyik kötelezettől követelheti mindaddig, amíg a jogosultat valamelyik kötelezett ki nem elégíti. Hangsúlyozta, hogy azzal, hogy a határozatában arányszámokat állapított meg, csak kiszámíthatóvá, mintegy láthatóvá tette a vállalkozások számára, hogy mekkora összeget kíván majd behajtani rajtuk egy későbbi feltételesen megindításra kerülő végrehajtási eljárás során.
- [134] Az alperes érvelése szerint határozatának a bírságkiszabás kapcsán sem kell tartalmaznia a mérlegelési folyamat konkrét számszaki levezetését, tekintettel arra, hogy a törvény keretei között mérlegelési jogkörben alakítja ki a bírság összegét, így ez nem lehet követelmény a mögöttes felelősök helytállási arányszámainak meghatározása kapcsán sem. Ráadásul végrehajtási eljárásra elővetített arányszámok meghatározása nem mosható össze a bírságösszeg meghatározásával. Kiemelte továbbá, hogy a határozat indokolása meghatározta, hogy mi képezte az arányszámok megállapításának alapját, nevezetesen a vállalkozásoknak egymáshoz képest olyan arányban kell majd helytállniuk, ahogyan az előző évi, globális vállalkozáscsoport-szintű nettó árbevételeik egymáshoz aránylanak.
- [135] Az alperes érvelése szerint határozatában kizárólag objektív körülmények alapján csökkentette a VII. rendű felperes és a VII. rendű felperesi érdekelt esetében a mögöttes felelősségükre vonatkozó arányszámot, az engedékenységi nyilatkozatokra tekintettel, azaz az ítélettel szemben nem szubjektív elemként értékelte az engedékenységi kérelem előterjesztését.
- [136] Mindezek miatt alperes állította, hogy a Törvényszék hatáskörén túlterjeszkedve felülmérlegelte döntését, és a bíróság mérlegelése kirívóan okszerűtlen is.
- [137] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen az ítélet I. rendű felperes keresetét elutasító rendelkezései egészben vagy részben történő hatályon kívül helyezését és e körben a bíróság új eljárásra utasítását kérte, másodlagosan az ítélet megváltoztatását kérte az alperes határozatának egészben vagy jogsértésben érintett részében történő megsemmisítése és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezése mellett. Felülvizsgálati kérelmében vitatta a jogsértések fennálltát, a kiszabott bírságot, a mögöttes felelősségi arány határozatban történő megállapításának a lehetőségét, és állította, hogy a Törvényszék hiányos, hibás útmutatást adott az alperes új eljárására a mögöttes felelősség vonatkozásában. Az I. rendű felperes szerint az ítélet sérti a Tpvt. 11. §-át, 76. § (1) bekezdés f) és k) pontjait, valamint 78. § (1) bekezdés a) pontját, mivel az SZTMSZ magatartása nem volt jogsértő, ennek ellenkezőjét az alperes kétséget kizáróan nem bizonyította, továbbá sérti a Tpvt. 63. § (8) bekezdését és az Ákr. 2. § (2) bekezdés c) pontját és (4) bekezdését, mert jogsértő módon állapította meg, hogy az alperes a versenyfelügyeleti eljárásra szabott határidőt megtartotta, továbbá az ítélet sérti a bírság kiszabása körében a Tpvt. 78. § (3) bekezdését és a Kp. 85. § (5) bekezdését, mert nem vette figyelembe, hogy az alperesi mérlegelés szempontja, okszerűsége nem volt megállapítható, az alperes a bírságcsökkentő tényezőket figyelmen kívül hagyta. A felülvizsgálati kérelem szerint továbbá sérti az ítélet a Kp. 84. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 346. § (5) bekezdését, mert a bíróság megsértette az indokolási kötelezettségét, mivel az I. rendű felperes által megjelölt érveket és bizonyítékokat a nem értékelte kimerítően. Sérti továbbá a Tpvt. 78. § (6) bekezdését, mert – állítása szerint – nem lett volna lehetőség a mögöttes felelősségi arányszámok előzetes meghatározására, de különösen nem a világszintű árbevételek alapulvételével. Az ítélet az I. rendű felperes szerint a perköltség viselésére vonatkozó részében is jogsértő.
- [138] Az ítélet érdemi vitatása körében elsődlegesen arra hivatkozott, hogy az alperes által vizsgált, SZTMSZ Etikai Kódexe rendelkezései nem kerültek elfogadásra, állította, hogy az alperes az email útján állítólag meghozott döntések elfogadásának tényét megfelelő bizonyítékkal nem tudta alátámasztani. Az I. rendű felperes érvelése szerint annak kétséget kizáró bizonyítása nélkül, hogy

Kfv.II.37.762/2022/24.

az adott tagvállalkozások egyáltalán megkapták, olvasták a kérdéses emailt, és ezzel az adott döntést passzívan elfogadták, a jogsértés elkövetése nem állítható. E körben hivatkozott az EUB C-74/14. számú Eturas ügyben hozott ítélet indokolása (50) bekezdésére is, mely szerint az ártatlanság vélelmével ellentétes, ha a kérdést előterjesztő bíróság arra az álláspontra helyezkedik, hogy önmagában az üzenet elküldése elegendő bizonyítéknak minősülhet ahhoz, hogy az üzenet címzettjei tudomással bírtak annak tartalmáról. Állította, hogy az alperes egyetlen olyan bizonyítékot sem hozott fel, amely igazolta volna, hogy a későbbi ügyvezetőket az SZTMSZ levelező listájára felvették. Ennek bizonyítása hiányában pedig ésszerűtlen annak elvárása az I. rendű felperestől, hogy bizonyítsa, hogy a leiratkozására sor került.

- [139] Szintén az Eturas ügyre hivatkozva állította, hogy az EUB gyakorlata szerint az összehangolt magatartásban való részvételre vonatkozó vélelem nemcsak nyilvános elhatárolódással vagy a hatóságnak való bejelentéssel, hanem más bizonyítékkal is megdönthető.
- [140] Az I. rendű felperes szerint a 2017. március 21-ei közgyűlés vonatkozásában a Törvényszék nem indokolta, hogy a közvetítési sztenderdekkel kiegészített Etikai és Szakmai Kódex állítólagos elfogadása miatt valósult meg, ugyanis az I. rendű felperes szerint bár a közgyűlés eredeti napirendi pontjaiban szerepelt az Etikai Kódex elfogadása, a közgyűlésen azonban kizárólag az átcsábítással kapcsolatos rendelkezésről szavaztak a résztvevők. Állította, hogy mindezt 4 eljárás alá vont nyilatkozata is megerősítette az alperes előtti eljárásban. Érvelése szerint a tagokat nem lehetett volna felelősségre vonni azért, mert az SZTMSZ titkára véletlenül egy olyan Etikai Kódex verzióba illesztette az átcsábítási díjakkal kapcsolatos szavazás eredményét, melyet a tagok soha nem fogadtak el. E körben hivatkozott arra, hogy a versenyfelügyeleti eljárásban csak az a tény tekinthető bizonyítottnak, amelyet az alperes minden kétséget kizáróan bizonyított, azon tények, amelyeket kétséget kizáróan nem bizonyított, az az eljárás alá vont vállalkozások javára értékelendő.
- [141] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme valamennyi, alperes által vizsgált magatartásról állította, hogy azok nem versenyjogi jogsértések, mert nem versenykorlátozó megállapodások, és nem is minősíthetők cél szerinti jogsértésnek. Felülvizsgálati kérelmében – részben megismételve a kereseti kérelmében felhozott érveket – részletesen értékelte az alperes által vizsgált magatartásformákat.
- [142] Az átcsábítási tilalom kapcsán hangsúlyozta, hogy az ítélet indokolása elnagyolt, homályos, nem foglalkozott az I. rendű felperes által felhozott érvekkel, figyelmen kívül hagyta, hogy a munkahely szabad megválasztásának korlátozásáról nincs szó, hogy az SZTMSZ Etikai Kódexe soha nem tiltotta a tagvállalkozásoknak azt, hogy egymás munkavállalóit alkalmazzák, a munkavállalókat munkahelyük szabad megválasztásában nem korlátozta, így nem eredményezte a piac torzulását.
- [143] Az EUB C-32/11., és C-228/18. számú ítéletre utalással hivatkozott arra az európai uniós joggyakorlatra, mely szerint kizárólag az elegendő károssági fokot mutató megállapodásokat lehet cél szerinti versenykorlátozónak tekinteni, a perben vizsgált átcsábítási tilalom kapcsán azonban nincs korábbi következetes joggyakorlaton alapuló szilárd és megbízható tapasztalat, amely azt mutatná, hogy a rendelkezés jellegénél fogva versenyellenes. Hangsúlyozta, hogy az alperes az adott ügyben egy teljesen ismeretlen, újszerű jogsértést állapított meg, melyre saját gyakorlatában nem volt példa.
- [144] Érvelése szerint amennyiben a munkavállalóknak lehetőségük volt munkahelyváltásra, az Etikai Kódex vitatott rendelkezése nem járhatott sem a beszerzési források, sem az ügyfélkör, sem a piac felosztásával. Kiemelte, hogy a beszerzési források felosztásához kapcsolódóan a Tpv. kommentár kiemeli, hogy az a közös beszerzésekre vonatkozik, és nem cél szerinti jogsértés, ezért a versenyhatóságnak vizsgálni kellett volna a megállapodás esetleges hatásait.
- [145] A felülvizsgálati kérelem a no touch klauzula értékelése során is jogszabályba ütközőnek vélte annak cél szerinti versenyjogsértővé minősítését és hivatkozott arra, hogy szintén egy újszerű magatartás került értékelésre. Állította, hogy az ítélet nem tett eleget indokolási kötelezettségének,

Kfv.II.37.762/2022/24.

homályos, iratellenes és összemosza a no touch klauzula két szövegverzióját s csak a második, 2017-ben állítólagosan elfogadott szövegverziót értékelt. Utalt arra, hogy az alperes védiratában e klauzulához kapcsolódóan csak a beszerzési források felosztását állította, és az ítélet indokolása nem tért ki arra, hogy a magatartás miért valósíthatja meg a határozat szerinti piacfelosztást és beszerzési forrás felosztását. Állította, hogy a 2011-ben elfogadott szövegverzió, mely csak a kiközvetített munkavállalók aktív megkeresését tiltotta, eltért a 2017-ben állítólagosan elfogadott, ajánlásnak nevezett szövegverziótól, amely az aktív és a passzív megkeresésre is vonatkozott. Erről az ítélet említést sem tett. Tévesnek értékelt a határozat 977) pontjában és az ítélet [15] bekezdésében foglalt azon kijelentést, hogy a munkaerő-közvetítő vállalkozás a munkavállalót érintő piaci versenyben már objektíve nem vehetett részt. Álláspontja szerint a vállalat nem célozta, nem is eredményezte sem a beszerzési források, sem a piac felosztását, egyáltalán nem érintette a munkaerő-közvetítők közötti versenyt, emiatt nem is lehetett volna cél szerinti versenykorlátozó magatartásként értékelni. Hangsúlyozta, hogy a 2017-ben elfogadásra sem került ajánlás csak a munkaerő-közvetítő vállalkozások és azok ügyfelei közötti szerződés lehetséges tartalmára fogalmazott meg kötéserővel nem bíró opciókat, ebből következően nem is a versenytársaknak szólt, hanem a potenciális ügyfeleknek szóló figyelemfelhívás volt.

- [146] A no touch kikötés vonatkozásában is utalt arra, hogy egy beszerzési forrásokkal kapcsolatos magatartás nem minősülhet cél szerinti jogsértésnek a tényleges versenykorlátozó cél fennállásának bizonyítása nélkül. Állította, hogy a no touch kikötés vonatkozásában sincs olyan korábbi következetes joggyakorlaton alapuló szilárd tapasztalat, amely azt mutatná, hogy a rendelkezés jellegénél fogva versenyellenes volna. Hangsúlyozta, hogy a vizsgált rendelkezés nem versenyjogi, hanem tisztán etikai kérdés. Állította, hogy az alperesnek azt kellett volna kétséget kizáróan bizonyítani, hogy a no touch kikötés ténylegesen vagy tényleges hatás hiányában potenciálisan negatív hatást gyakorolt a versenyre.
- [147] A munkaerő-kölcsönzési minimumdíjjal kapcsolatos SZTMSZ rendelkezés körében is tévesnek látta annak cél szerinti minősítését. Állította, hogy az alperes a rendelkezés valós célját figyelmen kívül hagyva tévesen tartotta azt a minimumár meghatározásnak. Érvelése szerint pusztán a díj költségelemeiről rendelkeztek, megállapítva, hogy a díjnak tartalmaznia kell a munkavállalóknak fizetendő munkabért és egyéb közterheket. A munkaerő-kölcsönzés díját azonban a vállalkozások szabadon határozhatták meg. A költségelem meghatározása nem jelenti a ténylegesen alkalmazott árak egységesítését. Utalt a Tpv. 70. § (1) bekezdésére, mely szerint az alperes eljárása megindításának egyik feltétele, hogy a közérdek védelme az eljárás lefolytatását szükségessé tegye. Érvelése szerint miután a jogellenesnek minősített kikötés szövegével tartalmilag megegyező jogszabályi rendelkezés került meghozatalra, az jól mutatja, hogy a vizsgált magatartás szankcionálása nem szolgálja a közérdeket.
- [148] A közbeszerzési kikötés kapcsán az ítéleti indokolás hiányosságával érvelt. Állította, hogy a Törvényszék nem tért ki arra, mi alapján minősítette cél szerintinek a jogsértést és miért mellőzte az I. rendű felperes érveit. Érvelése szerint az alperest terhelte a bizonyítás a körben, hogy a tényleges vagy lehetséges versenykorlátozó hatású a rendelkezés, amelyet azonban elmulasztott igazolni.
- [149] A munkaerő-közvetítési díjjal és egyéb feltételekkel kapcsolatos rendelkezés körében is állította, hogy tévesen és indokolás nélkül lett cél szerinti jogsértéssé minősítve. Az alperes egy korábbi döntésére hivatkozva állította, hogy az ajánlott árak vállalkozások társulása általi közzététele nem feltétlenül cél szerinti jogsértés. Mivel az I. rendű felperes szerint nem egyértelmű a cél szerinti jogsértés az adott rendelkezés vonatkozásában, az alperes hatáselemzést pedig nem végzett, így a bíróság és az alperes döntése jogsértő.
- [150] A felülvizsgálati kérelmében az I. rendű felperes kérte, hogy amennyiben a Kúria azt állapítaná meg a vizsgált megállapodásokkal összefüggésben, hogy azok nem cél szerinti jogsértések, úgy az ítélet hatályon kívül helyezése mellett rendelkezzen a csekély jelentőség kötelező vizsgálatáról.
- [151] Az egyedi mentességgel összefüggésben az ítélet indokolási kötelezettsége megsértésére

Kfv.II.37.762/2022/24.

hivatkozott.

- [152] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme szerint az ítélet jogsértő a határidő túllépés megítélése kérdésében is, mert az ügyintézési határidőt az alperes túllépte. Sérelmezte, hogy az ítélet iránymutatásából nem derül ki, hogy a postára adás napját tekinti-e az ügyintézési határidő nyugvása kezdetének akkor is, ha az alperes a postára adás napján még érdemi munkát végzett, továbbá nem derül ki az indokolásból, hogy a tényleges megérkezés napja az alperes tárhelyére való feltöltést vagy a tárhelyről való alperesi letöltést jelenti-e.
- [153] Állította, hogy az irányadó bírói gyakorlat (Kfv.II.37.959/2018/14.) szerint az alperes nem szabhatott volna ki bírságot a határidő lejártát követően.
- [154] A felülvizsgálati kérelem a bírság kiszabása terén is megismételte a kereseti kérelme érveit. Nem vitatta, hogy a Bírságközlemény mellőzésére lehetőség volt, mindez azonban – álláspontja szerint - nem eredményezhette, hogy a bírság összegének meghatározása ellenőrizhetetlen legyen. Az I. rendű felperes szerint az alperes egyáltalán nem, illetve nem megfelelően vette figyelembe az enyhítő körülményeket, így azt, hogy újszerű magatartásokat értékel, volt kötelezettségvállalás is és a végső üzletfelek érdekei egyáltalán nem sérültek.
- [155] Álláspontja szerint tévesen értékelte a bírságkiszabás során a bíróság azt, hogy a piaci transzparencia nőtt a közvetítési díjak megjelenésével, ugyanis az Etikai Kódexbe foglalt információk a vállalkozások előtt 2017-et megelőzően is ismertek voltak, mivel azok a piaci gyakorlatot tükrözték. Információként kizárólag az ügyfelek felé szolgáltak.
- [156] Hangsúlyozta, hogy az alperes nem indokolta, hogy a munkavállalók érintettsége miatt teszi kiemelt súlyúvá a jogsértést, ugyanis az alperes feladata a piaci mechanizmus megfelelő védelme és nem a munkavállalók érdekképviselete.
- [157] Érvelése szerint nem kiskokú enyhítő körülményként, hanem jelentős súlyú enyhítő körülményként kellett volna figyelembe venni azt, hogy a tagvállalkozások nem tartották be a kikötéseket. Érvelt amellet, hogy miért volt téves a jogsértő állapot időtartama meghatározása, miért téves, hogy az alperes közepes súllyal vette figyelembe az SZTMSZ által képviselt vállalkozások jelentős súlyát. Sérelmezte, hogy csak kiskokú enyhítő körülményként értékelte az alperes, hogy a vállalkozások nem voltak tudatában a magatartásuk jogsértő voltának.
- [158] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme szerint az ítélet jogsértő, mert nem vette figyelembe, hogy nincs jogszabályi felhatalmazása az alperesnek arra, hogy a mögöttes felelősség arányszámát megállapítsa. Hivatkozott arra, hogy korábban soha nem állapított meg arányszámot az alperes, másrészt állította, hogy soha nem hajtott végre bírságot az alperes mögöttes felelős vállalkozásokon, mivel azt az elsődleges felelős vállalkozás megfizette. Jelen ügyben azonban az SZTMSZ elismerte, hogy nem tudja a bírságot megfizetni, ezáltal a felelősség mögöttes jellege csak formalitás, mert az alperes ezt tudva tulajdonképpen bírságot szabott ki a mögöttes felelősként megjelölt vállalkozásokra.
- [159] Érvelése szerint a mögöttes felelősség egyetlen jogalapja a Tpv. 78. § (6) bekezdése, mely nem jogosítja fel az alperest a mögöttes felelősség határozatban történő arányosítására.
- [160] Jogsértőnek találta azt is, hogy az alperes a mögöttes felelős vállalkozások világszintű árbevétele alapján határozta meg a mögöttes felelősségi arányokat, mely körben a Törvényszék csak az alperes indokolásának elégtelenségét kifogásolta, ellenben az új eljárásra utasítás során nem írta elő ennek figyelmen kívül hagyását. Állította, hogy a világszintű árbevétel alperesi általi figyelembevétele feltűnő aránytalanságot teremt a világszinten jelentős, de Magyarországon kisebb súllyal jelen lévő cégekre.
- [161] Sérelmezte az I. rendű felperest terhelő ügyvédi költséget is. Állította, hogy jogsértő volt a pertárgyértéket a mögöttes felelősségi arányszámok figyelembevétele mellett meghatározni.
- [162] Az I. rendű felperes a felülvizsgálati eljárásban pontosította eredeti előzetes döntéshozatal kezdeményezésére irányuló kérelmét, állítva, hogy szerinte az EuB-hez fordulás nélkül is dönthet a Kúria a felülvizsgálati kérelmekről, az EuB-hoz fordulás esetére két kérdés feltevését javasolta a

Kfv.II.37.762/2022/24.

vizsgálat tárgyát képező két magatartásforma értelmezéséhez kapcsolódóan, annak értelmezését kérve, hogy a munkavállalók átcsábítását (aktív átcsábítását) korlátozó rendelkezések és a no touch kikötés olyan döntések-e, amelyeknek *célja* az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmébe a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.

- [163] A III-VI. rendű felperesek egy felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, ebben elsődlegesen az ítélet teljes vagy részbeni hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérték akként, hogy a felperesek keresetében foglaltaknak adjon helyt, másodlagosan az ítélet megváltoztatását kérték az alperes határozatának részben vagy egészben történő megsemmisítése és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezése mellett.
- [164] A III-VI. rendű felperesek szerint az ítélet több ponton is téves jogértelmezése révén anyagi és eljárási szempontból is jogsértő. Állították, hogy az alperes megszegte a Tpv. 63. § (2) bekezdés b) pontjában és (9) bekezdés b) pontjában foglaltakat, az ügyintézési határidőt nem tartotta be, melynek eredménye az Alkotmánybíróság 5/2017. (III. 10.) AB határozatára is figyelemmel az, hogy szankció alkalmazásának velük szemben nem lehetett volna helye. Állították, hogy tévesen értékelte az ítélet az ügyintézési határidő megtartottságát, ugyanis a felperesek szerint az alperes az ügyintézési határidőt túllépte, amelynek a következménye a versenyfelügyeleti bíróság alkalmazhatatlansága.
- [165] A III-VI. rendű felperesek vitatták, hogy a vizsgált, alperes részéről társulási döntésnek nevezett versenyjogi szempontból releváns tényállások elfogadásra kerültek volna, vitatták, hogy a passzív részvétel alkalmas lehet egy versenyjogi jogsértés miatti felelősség megállapítására. Hangsúlyozták, hogy több esetben csak elektronikus, szerkeszthető, valamint többször korrektúrával módosított dokumentum-fájlok léteztek, ezek kerültek az SZTMSZ bizonyos tagjainak elektronikus úton megküldésre. Érvelésük szerint a formális megalkotási eljárást minden tekintetben nélkülöző dokumentumok sem önmagukban, sem összességükben nem voltak alkalmasak arra, hogy azokat a tagok elfogadják.
- [166] Vitatták azt is, hogy cél szerinti jogsértések voltak az állítólagos döntések, e körben hivatkoztak az EUB C-228/18. számú ügyben hozott ítélet [37] bekezdésére, arra, hogy a cél általi versenykorlátozás megállapítása során önmagában elegendő károssági fokot kell hogy mutasson a vizsgált magatartás a verseny tekintetében, ahhoz, hogy a hatásainak vizsgálatára ne legyen szükség. Ilyen károssági fokot érvelésük szerint az alperes nem bizonyított egyik megállapodás esetén sem. A közbeszerzési kikötés kapcsán utaltak arra, hogy sem árkartellnek, sem piacfelosztásnak nem minősül, ennek megfelelően fokozottan szükség lett volna a hatásvizsgálat elvégzésére.
- [167] A bíróság kiszabását is jogsértőnek vélték, és hivatkoztak arra, hogy az alperes több fontos, releváns tény és körülményt figyelmen kívül hagyott, így pl. hogy nem nőtt a piaci transzparencia az árak kapcsán, hogy a munkaerő-kölcsönzési díj gyakorlatilag azt jelentette, hogy a vállalkozások megfizetik az adókat és a járulékokat, valamint hogy a felek nem törekednek veszteséges működésre. Nem vette figyelembe, hogy a munkaerő-közvetítési díj ajánlás szintén nem csökkentette a bizonytalanságot, mert az ott meghatározott sáv nagyon tág volt. Érvelésük szerint az egyes magatartások felróhatósága kapcsán az alperes szintén téves következtetéseket vont le, s utaltak arra, hogy az a magatartás felróható, amely eltér a társadalmilag általában elvárható, elfogadott magatartástól. A minimum munkaerő-kölcsönzési díj pedig kifejezetten a fekete foglalkoztatás elkerülését szolgálta, hasznos célt segített elő, amelyet igazolt, hogy ezt jogszabályi szintre is emelte a jogalkotó. Sétélmezték, hogy az alperes és az ítélet sem vette figyelembe a versenykorlátozó hatás hiányát, azt, hogy azt a legtöbb vizsgált kikötést nem tartották be, vagy nem alkalmazták. Sétélmezték, hogy az alperes és az ítélet sem vizsgálta, hogy a vélelmezett jogsértés időtartama a III-VI. rendű felperes esetében meddig terjedt, figyelemmel arra, hogy a felperesek 2018. március 5-én kiléptek az SZTMSZ-ből.
- [168] Hivatkoztak a Tpv. 2021. január 1-től hatályos módosítására, mely szerint ha a tagvállalkozás a

Kfv.II.37.762/2022/24.

vállalkozások társulásának döntését nem hajtja végre vagy a tagvállalkozásoknak nem volt tudomása a jogsértő döntés létezéséről, vagy a vizsgálat megkezdése előtt attól aktívan távol tartotta magát, mentesülést eredményezhet. Az érvelés szerint függetlenül attól, hogy ezen jogszabályi rendelkezés csak az alperes eljárásának befejezése után lépett hatályba, a jogalkotói szándék abból kiolvasható. Állította, hogy az a körülmény, hogy a felperesek nem hajtották végre az ajánlásokat, elegendő ahhoz, hogy a bírság megfizetése alól mentesüljenek.

- [169] A felülvizsgálati kérelem eljárási hibaként nevesítette az alperes tényállás tisztázási és indokolási kötelezettsége megsértését, állítva, hogy a vizsgált magatartásokat úgy értékelte cél szerinti jogsértésnek, hogy számos körülményt nem értékelt.
- [170] A III-VI. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme annak befogadását többek között az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségességére hivatkozással is kérte [Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont ac) alpontja alapján], állítva, hogy szükséges az EUMSZ 101. cikk értelmezése. Az Európai Unió Bizottságához azt a kérdést javasolták feltenni, hogy biztosítja-e az Alapjogi Charta 47. cikkben foglalt tisztességes eljáráshoz való jog alapelveinek érvényesülését, hogy a versenyjogi jogsértés értékelése során egy-egy bizonyíték kiemelt jelentőséggel, míg többi bizonyíték indokolás nélkül figyelmen kívül marad, másrészt feltenni javasolták azt a kérdést, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését lehet-e úgy értelmezni, hogy egy vállalkozások társulása által ajánlásként megfogalmazott iránymutatás versenykorlátozónak minősülhet-e azzal, hogy nincs semmilyen módon hatással a résztvevő vállalkozások piaci magatartására, és a gazdasági versenyre, ugyanis a vállalkozások bizonyítottan eltérő piaci magatartást tanúsítottak az ajánlásoktól.
- [171] A VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében az ítélet hatályon kívül helyezését és a bíróság új eljárás lefolytatására, új határozat hozatalára utasítását kérte, állítva, hogy a határozat és az ítélet is sérti a Tpvt. 78/A. § (1) bekezdését, 78. § (6) bekezdését, valamint a VII. rendű felperes tisztességes eljáráshoz való jogát, továbbá a Tpvt. 11 § (1) bekezdését, és az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését, állította, hogy az ítélet jogsértő módon állította, hogy a VII. rendű felperesre az engedékenységi politika nem volt alkalmazható, s hogy a felperesnek mögöttes felelősként történő nevesítése nem volt jogszabálysértő.
- [172] Felülvizsgálati kérelmében a VII. rendű felperes hivatkozott arra, hogy teljes körűen feltárta és elismerte az alperes határozatában jogsértővé minősített magatartás valamennyi tényállási elemét, szolgáltatva a határozatban felsorolt korabeli bizonyítékokat, és jóhiszeműen együttműködött az alperessel. Ezek után az alperes az engedékenységi kérelmét kizárólag az engedékenységi politika hatályának szűkítő értelmezése miatt utasította vissza, engedékenységi kérelme benyújtását követő 32 hónap elteltével.
- [173] Súlyosan sérelmesnek tartotta azt az alperesi eljárást, melynek eredményeként több, mint 2 és fél éven át volt a VII. rendű felperes abban a tudatban, hogy engedékenységi kérelmére tekintettel az engedékenységi politika előnyeiből részesülhet. Állította, hogy sértette a VII. rendű felperes tisztességes eljáráshoz való jogát az alperes 32 hónap időtartamú hallgatása. Nem vitatta, hogy kifejezett törvényi határidő nem rendelkezik arról, hogy meddig kell az alperesnek tájékoztatni az engedékenységi kérelmezőket, hogy nem részesülhetnek az engedékenységi politika kedvezményeiből, de érvelése szerint az alperest köti az ésszerű időben hozott döntéshozatal alapelve, melyet az alperes megsértett.
- [174] A kereseti kérelmét megismételve hivatkozott az alperes korábbi VJ/81/2006. számú döntésére, amelyben egy nem egyértelműen kategorizálható megállapodás esetén az engedékenységi politika alkalmazhatóságát megállapította. A VII. rendű felperes szerint az analógia a két ügyben fennállt.
- [175] A VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelme szerint az engedékenységi politika kereteit jogszabálysértően szűkítő módon értelmezte mind a határozat, mind az ítélet, és álláspontja szerint az engedékenységi politika hatálya jogpolitikai okok miatt alkalmazandó az olyan, jelen jogvitához hasonló tényállások esetén is, amikor a rendelkezésre álló bizonyítékok nem zárják ki ab ovo a vizsgált magatartások klasszikus értelemben vett kartellként történő minősítését. Hivatkozott arra,

Kfv.II.37.762/2022/24.

hogy a Tpv. 78/A.-78/E. §-ok alkalmazásában a versenytörvény nem definiálja a kartell fogalmát, és bár a klasszikus kartell fogalom keretébe a versenytársak közötti titkos megállapodás tartozik, de a VII. rendű felperes érvelése szerint jellegadó fogalmi kritérium mégsem a titkosság, hanem inkább a versenytársak egymással együttműködő versenykorlátozó magatartása. Érvelése szerint mivel a versenytársak versenykorlátozó megállapodása, az összehangolt magatartás, valamint egymással versenytárs tagokból álló vállalkozások társulása döntésének jellegadó fogalmi elemei tekintetében nincs különbség, így az engedékenységi politikából eredő kedvezményeket alkalmazni kellett volna a jogvitában érintett tényállásra is.

- [176] Érvelése szerint az uniós jog hatékony érvényesülése miatt közösségi érdekek is szólnak amellet, hogy egységesen értelmezzék a jogalkalmazók azon nemzeti jogszabályokat, amelyek uniós jogi gyökerűek. Mivel az engedékenységi politika kétség kívül uniós jogi jogintézmény a magyar versenyjogban, a VII. rendű felperes szerint az alperesi jogértelmezés az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének hatékony érvényesülését is veszélyezteti.
- [177] Mivel az alperesnek csak jogszabályi lehetősége és nem kötelezettsége egy adott vállalkozás mögöttes felelősként nevesíteni határozatában, az alperes élhet azzal a lehetőséggel, hogy nem valamennyi tagvállalkozást nevesíti mögöttes felelősként. Érvelése szerint az engedékenységi program elvi céljainak, – tiszteletben tartva a VII. rendű felperes jogi várakozásait, az önkéntes beismerést, bizonyíték szolgáltatást és tényfeltárást – az lett volna a megfelelő eljárás, ha az alperes a határozatában a VII. rendű felperest nem nevesíti mögöttes felelősként. A VII. rendű felperes szerint ugyanis az engedékenységi politikában megjelenő bírság elengedés és bírság csökkentés hagyományos értelemben nem jelentenek valódi kedvezményt az engedékenységi kérelmezők számára, ha a vállalkozások társulásának döntéséről van szó, ugyanis mögöttes felelősként való minősítésük eredményeként végső soron a nevesített tagokon lesz a bírság végrehajtható.
- [178] A VII. rendű felperes bár konkrét indítványt nem tett az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére, a felülvizsgálati kérelme befogadhatósága egyik érveként az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárása indokoltságát állítva hivatkozott arra, hogy az engedékenységi politika szűk értelmezése azzal a veszéllyel fenyeget, hogy meggátolja az uniós jognak, közelebbről az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének hatékony érvényesülését.
- [179] A IX. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen az ítélet megváltoztatását kérte, az alperes határozatának megsemmisítése és az alperes új eljárásra kötelezése mellett, másodlagosan az ítélet részbeni hatályon kívül helyezését és a Törvényszék új eljárás lefolytatására és új határozat utasítását kérte, állítva, hogy az ítélet az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, mert a Törvényszék a tényállást a Kp. 78. § (2) bekezdésébe és a Pp. 279. § (1) bekezdésébe ütköző módon állapította meg, jogszabályokat a Pp. 346. § (5) bekezdésébe ütköző módon értelmezte, és a felülvizsgálatot a Kp. 85. § (5) bekezdésébe ütköző módon hajtotta végre.
- [180] A IX. rendű felperes szerint az ítélet tévesen értelmezte az ügyintézési határidő túllépésének kérdését, mert jogsértő módon rögzítette, hogy határidő túllépés esetén is szükséges lett volna a felpereseknek további jogsérelmet igazolni a bírság megállapításhoz való jog elenyészéséhez, ugyanis a IX. rendű felperes szerint alkotmányos követelmény az ügyintézési határidő túllépésén túl nem támasztott további feltételt a bírság megállapításához való jog elenyészéséhez. Utalt arra, hogy az alperesnek korábbi gyakorlata az volt, hogy tényként rögzítette határozatában az ügyintézési határidő megtartását vagy elmulasztását. Állította, hogy bírósági felülvizsgálatra alkalmatlan az a határozat, amely csak utal az ügyintézési határidő megtartására, az azt alátámasztó tények nélkül. A Tpv. 63. § (8) bekezdés 10. pontjának szövegével ellentétesnek vélte azt a jogértelmezést, hogy az ügyintézési határidőbe nem tartozik bele az az időtartam, amikor az alperes az adott ügyben intézkedni nem tud, ugyanis a Tpv. nem határidő nyugvásról rendelkezik, hanem egy egyszerű számítási szabályról, azaz az ügyintézési határidő számításakor nem vehetők figyelembe azok az érvek, hogy az alperes tud-e az adott ügy érdemében intézkedni.
- [181] A IX. rendű felperes felülvizsgálati kérelme utalt arra, hogy nem azt vitatta, hogy az SZTMSZ

Kfv.II.37.762/2022/24.

formális határozatot hozott-e, hanem, hogy bizonyított-e minden, az alperesi határozatban jogsértőnek talált egyesületi döntésben a IX. rendű felperes részvétele. Állította, hogy 4 egyesületi döntésből csak 2 kapcsán vizsgálta a Törvényszék a döntés létrejöttét és a IX. rendű felperes részvételét. Nem vizsgálta a 2017. március 21-i közgyűlést ilyen szempontból, és a 2012. október 16-ai email útján kezdeményezett online szavazást sem. Álláspontja szerint az ítélet sérti az EUB C-74/14. számú ügy megállapításaiból következő ítélkezési gyakorlatot, mert ha az eljárás alá vont vállalkozás nem kapta meg a jogsértő döntésre vonatkozó emailt, úgy felelőssége nem állapítható meg. Állította, miután az email kézhezvételét nem bizonyította az alperes, ennek hiányában az elhatárolódás nem ésszerűen elvárható az eljárás alá vont vállalkozástól. A Törvényszék lehetetlen bizonyítást kért számon a IX. rendű felperestől akkor, amikor bizonyíték szolgáltatását várta volna el arra nézve, hogy egy levelező listáról leiratkozott, úgy, hogy nem volt bizonyítva, hogy a IX. rendű felperes a levelező listán szerepelt.

- [182] A IX. rendű felperes szerint a Törvényszék figyelmen kívül hagyta a vizsgált magatartások célját, azt, hogy miért nem voltak képesek egységesíteni a munkaerő-közvetítési és munkaerő-kölcsönzési tevékenységet, konkrétan azt, hogy az átcsábítási tilalom csak az aktív megkeresést tiltotta, azt, hogy a no touch kikötés az ügyfelek által elvárt piaci gyakorlatot tükrözte, azt, hogy a munkaerő-kölcsönzési díjra vonatkozó kikötés a díjat alapvetően meghatározó munkabér összegét nem rögzítette, azt, hogy a munkaerő-közvetítési díjra vonatkozó kikötés széles sávú százalékos ajánlása a konkrét megbízáshoz igazodó, differenciált árakat nem tudja befolyásolni, továbbá azt, hogy a közbeszerzési kikötés a közbeszerzéseken indulást nem megakadályozta, hanem elősegítette-e. Hangsúlyozta, hogy a versenykorlátozó célt megszorító módon kell értelmezni, amennyiben nincs kellően szilárd tapasztalat egy magatartás versenykorlátozó jellege kapcsán, annak versenykorlátozó célját nem lehet megállapítani. Utalt arra, hogy az átcsábítási tilalom, a no touch kikötés és a közbeszerzési kikötés olyan rendelkezések, amelyekkel kapcsolatban ilyen tapasztalat nem áll rendelkezésre.
- [183] Tévesnek értékelte azt, hogy az ítélet az átcsábítási tilalom klauzulát beszerzési források közötti választást korlátozó megállapodásnak értékelte. Állította, hogy nem tekintendő természeténél fogva versenykorlátozó célúnak, és jogi értékelési hibának nevezte, hogy a kikötés üzleti célját nem vizsgálta a Törvényszék. Hangsúlyozta, hogy a tagoknak nem állt szándékában a kikötést alkalmazni, sőt, a tagok tényleges piaci magatartása a jogsértés teljes időtartama alatt ellentétes volt a kikötéssel, utalva arra, hogy a IX. rendű felperes 18 munkavállalót vett fel más tagoktól, és 32 munkavállalóját vették fel más tagok. Ebből következően nem lehetett volna megállapítani, hogy a megállapodás a versenyre elegendő károssági fokot mutatott. Hangsúlyozta, hogy a kikötés kizárólag az aktív megkeresésre vonatkozott, és a munkavállalóknak csak egy szűk körét jelentette, egy ilyen szűk kör kizárása a beszerzési források közül nem befolyásolhatta érdemben a piaci magatartást.
- [184] A no touch kikötés vonatkozásában megismételve keresetét utalt arra, hogy a megbízók elvárása volt a kiközvetített munkavállalók megkeresésének a tilalma. Utalt arra, hogy a munkavállalók lehetőségei nem olyan körülmények, ami a versenykorlátozó cél megállapíthatósága kapcsán releváns lehet. Hangsúlyozta, hogy az ítélet félreértelmezte a kikötést, ugyanis a kiközvetített munkavállaló nem teljes mértékben került ki a piaci versenyből, kizárólag azon tag vonatkozásában, amely korábban kiközvetítette őt. Ebből következően a kikötés a versenyt érzékelhető mértékben nem korlátozhatta. Álláspontja szerint nem került bizonyításra az alperes előtti eljárásban, hogy a no touch kikötés passzív megkeresést tilalmazó 2016. november 3-i változata elfogadásra került, és azt az Etikai és Szakmai Kódex 2017. március 21-i változata már nem tartalmazta.
- [185] A munkaerő-kölcsönzési díjjal összefüggésben hivatkozott arra, hogy az ítélet félreértelmezte a kikötést, ugyanis a munkaerő-kölcsönzési díj nem korlátozódik járulékokra és adókra, értelemszerűen a kikölcsönzött munkavállaló munkabérére is tartalmazza. Az ítélet okszerűtlen amiatt, hogy a járulékok és adók mértékét nem a tagok határozták meg, hanem jogszabály, ezért az

Kfv.II.37.762/2022/24.

ahhoz igazodó díj mértéke tekintetében árrogzítás eleve nem lehetne lehetséges. S mivel a munkaerő-kölcsönzési díj mértékében legfontosabb elem a munkabér, melynek mértékét a kikötés nem határozta meg, ennek hiányában a kikötés alkalmatlan volt arra, hogy az árversenyből fakadó bizonytalanságot csökkentse a tagok között.

- [186] A közbeszerzési kikötés vonatkozásában hivatkozott arra, hogy önmagában két vállalkozás közbeszerzésen való indulásával kapcsolatos egyeztetés nem versenykorlátozó, ennek előírása egy egyesületi döntésben önmagában szintén nem versenykorlátozó. Tévesnek értékelte az ítélet azon érvelését, hogy az alperes határozatát nem teszi jogszabálysértővé az, hogy egy-egy tagvállalkozás ténylegesen a közbeszerzési eljárásban nem vett részt, ugyanis – álláspontja szerint – a közbeszerzési kikötés versenykorlátozó hatás kiváltására alkalmatlan olyan vállalkozások esetén, amelyek nem indulnak a közbeszerzésen. Állította, hogy a tagok piaci helyzetét a versenykorlátozó cél értékelése keretében is vizsgálni kell, s utalt arra, hogy a IX. rendű felperes keresetében is hivatkozott arra, hogy az SZTMSZ összesített piaci részesedése nem testesít meg olyan piaci erőt, amely az SZTMSZ döntését alkalmassá tenné versenykorlátozó hatás kiváltására.
- [187] A munkaerő-közvetítési díj körében utalt arra, hogy a Törvényszék nem végezte el a versenykorlátozó cél jogi mércéjének vizsgálatát. Kiemelte, hogy a munkaerő-kölcsönzési díjra vonatkozó kikötés semmilyen mértéket nem határozott meg, ugyanakkor tartalma szerint kifejezetten ajánlás volt. Ebből is következően a Törvényszéknek vizsgálnia kellett volna, hogy alkalmas-e a kikötés a tagok piaci magatartásának tényleges befolyásolására. Hivatkozott arra, hogy a tagok a jogsértés teljes időtartama alatt bizonyítottan nem alkalmazták a kikötést, s hogy a széles százalékos sáv alkalmatlan arra, hogy kizárja a versenyből adódó bizonytalanságot a versenytársak árpolitikájában.
- [188] A IX. rendű felperes az ítélet bírsággal kapcsolatos értékelését is jogsértőnek találta, állította, hogy a Törvényszék tévesen értelmezte a bírósági felülvizsgálat terjedelmét, mert az okszerűtlen hatósági mérlegelés megsemmisítése nem felülmérlegelést jelent. A IX. rendű felperes szerint tévesen rögzítette az ítélet, hogy a bírságösszeg meghatározása során az alperes nem köteles az alapösszeg meghatározására, ugyanis egyrészt az alperes saját közleménye írja elő az alapösszeg meghatározását, amelytől az alperes csak megfelelő indokolással térhet el, melyet a Törvényszék nem vizsgált, másrészt az alapösszeg meghatározása a bírósági kontroll szempontjából bír jelentőséggel, a bírság számításának levezetése nélkül a határozat alkalmatlan a felülvizsgálatra.
- [189] A felülvizsgálati kérelem szerint a Törvényszéknek értékelnie kellett volna, hogy okszerű-e csak kisfokú enyhítő körülményként figyelembe venni azt, hogy a magatartások a piacon ténylegesen nem valósultak meg. Nem találta okszerűnek azt az alperesi mérlegelést, ami arra alapozva utasította el a kötelezettségvállalást, hogy hasonló, kőkemény kartell ügyekben ennek nincs helye.
- [190] A IX. rendű felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta, az EUMSZ 101. cikke értelmezését kérve, egyrészt arra vonatkozóan, hogy a jogsértést megvalósító email-kommunikáció levelező listára került megküldése, amennyiben nem igazolt, hogy a vállalkozás a levelező listán címzettként szerepelt, maga után vonja-e a vállalkozás jogsértésben való részvételét, másrészt arra, ha a tagok tényleges piaci magatartása alapján nyilvánvaló, hogy nem befolyásolja érzékelhetően a versenyt az érintett piacon a vállalkozások társulásának kötőerővel nem rendelkező ajánlása, az versenykorlátozónak minősíthető-e, harmadrészt a versenytárs vállalkozások munkavállalóinak aktív megkeresését korlátozó megállapodás versenykorlátozó célú-e, ha nem áll fenn tapasztalat ahhoz, hogy ki lehessen jelenteni, hogy a verseny tekintetében károsága igazolt – anélkül, hogy a versenyhatóság a versenyre gyakorolt konkrét hatást vizsgálná. A felülvizsgálati kérelme előterjesztését követően további két kérdés feltevését indítványozta az EUB felé: egyrészt, hogy a beszerzési forrásokhoz való hozzáférés korlátozása elegendő károsági fokot mutat-e ahhoz, hogy cél általi versenykorlátozásnak lehessen állítani, másrészt hogy más cég munkavállalóihoz való hozzáférés korlátozása terén minden munkáltató versenytárs-e, s ha igen, hogyan állapítható meg azok piaci részesedése.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [191] Az I. rendű felperes az alperes felülvizsgálati kérelmére előterjesztett felülvizsgálati ellenkérelmében – fenntartva az általa előterjesztett felülvizsgálati kérelmet –, másodlagosan az ítélet hatályban való fenntartását kérte, állítva, hogy az alperes felülvizsgálati kérelme megalapozatlan.
- [192] Megismételte felülvizsgálati kérelmét, mely szerint a Törvényszék jogszabálysértést követett el azzal, hogy nem vette figyelembe, hogy az alperes a határozatában a mögöttes felelősség arányszámait jogszabályi felhatalmazás nélkül állapította meg, és jogszabálysértő az ítélet azzal, hogy az alperest a mögöttes felelősség arányainak megállapítása körében új eljárásra kötelezte. Megismételte azt az érvelését is, hogy az SZTMSZ tagvállalkozások globális vállalkozáscsoport-szintű árbevételét az arányszámok meghatározásánál nem lehetett volna figyelembe venni, az alperest az új eljárásra kötelezés során ettől el kellett volna tiltani.
- [193] Megalapozatlannak állította az alperes azon hivatkozását, hogy az arányszámok meghatározása csak támpontként szolgált a tagvállalkozások számára az esetleges helytállási kötelezettség várható mértékéről, ugyanis azzal, hogy az arányszámokat az alperes a határozata rendelkező részében nevesítette, ezzel az alperes érdemi döntésévé vált, amely mind az alperesre, mind a mögöttes felelősként nevesített vállalkozásokra nézve kötelező erővel bír, ebből következően ki kellett volna térnie az indokolásnak az arányszámok számszaki levezetésére. Utalt a Kúria Kfv.37.814/2020/12. számú határozata indokolására, mely szerint a számszaki levezetés nem egy matematikai művelet, hanem magának a mérlegelés folyamatának egy jelentős része.
- [194] Az I. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelme szerint az alperes megalapozatlanul vitatta a Fővárosi Törvényszék döntését az egyenlő bánásmód követelményeinek alperes általi megsértése kapcsán. Az I. rendű felperes szerint az alperes félreértelmezte az ítéletet. Szubjektív körülménynek az I. rendű felperes azon körülményeket nevezte, amelyek a vállalkozások jogsértésben betöltött egyéni szerepével kapcsolatosak, s ilyen volt az engedékenységi keretében tanúsított együttműködő magatartás is. Kiemelte azonban, hogy a határozat akkor is sértené az egyenlő bánásmód követelményét, ha a Kúria elfogadná azt az érvelést, hogy az engedékenységi kérelem benyújtásának tényét objektív körülménynek értékeli. Függetlenül attól ugyanis, hogy az egyes értékelési szempontok objektív vagy szubjektív körülménynek tekintendők, tény, hogy az egyes eljárás alá vontak esetén azokat figyelembe vette az alperes és a felelősségi arányt erre tekintettel csökkentette, más eljárás alá vontak esetén pedig indokolatlanul visszautasította. Hangsúlyozta, hogy a sikertelen engedékenységi kérelmezők helytállási kötelezettségének csökkentésével a helytállással érintett összeg nem lett kevesebb, azt arányos többletteljesítés útján a többi mögöttes felelős vállalkozásnak kellene megtéríteni.
- [195] Az I. rendű felperes a VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelmére tett észrevételében előadta, hogy az ítélet jogszerűen állapította meg, hogy az engedékenységi politika alkalmazásának nem volt helye, ugyanis az engedékenységi politika vállalkozások társulása által elkövetett jogsértés esetén kizárt, amit az alperes 14/2017. engedékenységi közleménye is megerősít. Érvelése szerint a VII. rendű felperes által hivatkozott jogpolitikai célok nem adhatnak alapot egy contra legem döntésre. Kiemelte, hogy a Tpv. 78/A. § (1) bekezdésében a „megállapodás” kifejezés nem gyűjtőfogalom, a jogszabályhely konkrétan felsorolja azokat az elkövetési formákat a Tpv. 11. §-án belül, melyre az engedékenységi politika kiterjed, melyben nem került nevesítésre a vállalkozások társulásának a döntése. Emellett utalt arra, hogy a Tpv. 78/A. § kógens rendelkezései alapján a sikeres engedékenységi kérelmet benyújtók kétféle kedvezményben részesíthetők, vagy a bírság elengedésére vagy a bírság csökkentésére jogosultak, és az alperes nem bővíthette önkényesen a kedvezmények körét olyan esettel, amelyet a jogszabály nem tartalmaz.
- [196] Az I. rendű felperes szerint a VII. rendű felperes tévesen érvelt amellel, hogy a VII. rendű felperes mögöttes felelősként történő nevesítése jogszabálysértő, ugyanis a VII. rendű felperes sikertelen engedékenységi kérelmet terjesztett elő, így semmilyen jogszabályi alapja nem volt annak, hogy bármilyen kedvezményben részesüljön. Emellett utalt arra, hogy a VII. rendű felperes második

Kfv.II.37.762/2022/24.

engedékenységi kérelmezőként még egy sikeres engedékenységi kérelem esetén is csak bírságcsökkentésre lett volna jogosult. Megalapozatlannak jelölte a VII. rendű felperesnek az alperes korábbi ügyére történő ismételt hivatkozását, ugyanis az adott ügyben az alperes az engedékenységi kérelmezőket részesítette mögöttes nevesítés mellőzésének kedvezményében, és a jelen ügyben vizsgáltaktól eltérő volt a tényállás és a jogkérdés is.

- [197] A II. rendű felperes az alperes felülvizsgálati kérelmére tett felülvizsgálati ellenkérelmében elsődlegesen az alperes felülvizsgálati kérelmének esetleges elkészttségére hivatkozott, s ennek esetleges megállapítása esetére a felülvizsgálati kérelem visszautasítását kérte.
- [198] A II. rendű felperes szerint a Fővárosi Törvényszék jogszabályi előírásokat megfelelő kontextusában és helyes időbeli hatállyal vette figyelembe és megalapozottan állapította meg azt, hogy a II. rendű felperes esetében az elévülés bekövetkezett, mert a Tpv. 2018. január 1-jétől hatályos 68. § (3) bekezdés a) pontja vele szemben nem volt alkalmazható. Felhívta a figyelmet arra, hogy az alperes figyelmen kívül hagyta, hogy a Tpv. 2018. január 1. előtti 67. § (3) bekezdése – melynek számozása Tpv. 68. § (1) bekezdésre módosult – rá nézve azonos tartalommal irányadó volt, mivel a II. rendű felperes által tanúsított, az SZTMSZ döntéseiben való részvétel végétől több, mint 5 év eltelt a versenyfelügyeleti eljárás 2018. január 17-ei indulásáig. Hivatkozott arra, hogy az elévülés időpontját nem az eljárásba történő bevonása, 2020. május 11-ei dátumához, hanem az ügy indulás 2018. január 17-ei dátuma figyelembevételével kellett értékelni – az állítólagos elkövetés 2012. december 13-ai végéhez képest. Az eljárásba bevont vállalkozást ugyanis úgy kell tekinteni, mintha vele szemben eredetileg is megindult volna az eljárás, azaz a Tpv. 68. § (3) bekezdése nem felülírja, annullálja a 68. § (1) bekezdésben rögzített elévülési szabályt, hanem azt kiegészíti. Hangsúlyozta, hogy nem a bevonás jogát vitatta el az alperestől az ítélet, hanem azt, hogy az eljárást tényszerűen meg sem indíthatta volna a felperessel szemben, ugyanis az elévülés már az ügy indítása előtt bekövetkezett.
- [199] Felülvizsgálati ellenkérelmét az alperes felülvizsgálati tárgyaláson tett érvelésére tekintettel kiegészítette, és állította, hogy az alperes eredményesen nem hivatkozhat új érvre az elévülés kapcsán a határozatában foglaltakhoz képest, azaz nem vehető figyelembe az az érvelése, hogy a jogsértés ideje azonos az Etikai Kódex hatályával, s hogy az SZTMSZ-ből való kiválás nem szünteti meg a felelősséget.
- [200] Állította, hogy az SZTMSZ-ből való kilépése a megállapodásoktól való aktív elhatárolódásként értékelendő.
- [201] Ebből következően a II. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet rendelkező része III. pontjának a II. rendű felperesre vonatkozó részét és a II. rendű felperesre vonatkozó indokolást megsemmisítő törvényszéki ítélet hatályban való fenntartását kérte.
- [202] A II. rendű felperes alaptalannak találta az alperes felülvizsgálati kérelmét a mögöttes felelősségi arányok megállapítására vonatkozó részében is.
- [203] A III-VI. rendű felperesek az alperes felülvizsgálati kérelmére előterjesztett felülvizsgálati ellenkérelmükben kérték az alperes felülvizsgálati kérelmének elutasítását, a felülvizsgálati kérelmükkel ellentétes részekben.
- [204] A III-VI. rendű felperesek a VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelmére tett észrevételükben az ítélet hatályban való fenntartását indítványozták, állítva, hogy az ítélet helyesen értelmezte a Tpv. 78/A. §-ra tekintettel az engedékenység alkalmazhatóságát, és állapította meg, hogy a Tpv. 11. § szerint tilalmazott megállapodások köréhez képest az engedékenység alkalmazhatósága szűkebb körű. Érvelésük szerint a VII. rendű felperes által kifejtett értelmezés elfogadása contra legem jogértelmezés lenne.
- [205] Abban is helyesnek értékelték a Törvényszék ítéletét, hogy nem fogadta el a VII. rendű felperes kereseti kérelmét abban a körben, hogy a VII. rendű felperes az ítélet rendelkező része III. pontjában a mögöttes felelősök között nevesítésre került.
- [206] A IX. rendű felperes az alperes és a VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelmeit megalapozatlannak

Kfv.II.37.762/2022/24.

találta.

- [207] Érvelése szerint az alperes tévesen állította, hogy a mögöttes felelősségi arányok megállapítása az alperes diszkrecionális jogköre volt, s hogy csak támpontként szolgáltak az esetleges helytállási kötelezettség várható mértékéről, ugyanis ha az alperes a határozatának rendelkező részébe foglalta az arányszámokat egyben azt is jelenti, hogy az alperes a későbbiekben ettől nem térhet el. Amennyiben azonban elfogadható is lenne az alperes érve e körben, ez sem menti fel az alperest attól, hogy a rendelkező részben szereplő arányszámok okszerű indokolását adja. Utalt arra, hogy az alperes az egész eljárás során tudomással bírt arról, hogy az SZTMSZ tagok többsége kilépett, és az SZTMSZ a bírságot nem fogja megfizetni, amelyből az következik, hogy az arányszámok meghatározása során valójában közvetten, egyéni bírságösszegeket határozott meg. Hangsúlyozta, hogy az arányszámok pusztá rögzítése nem felel meg a mérlegelési jogkörben hozott döntésekkel szemben támasztott követelményeknek, különösen úgy, hogy a globális vállalkozáscsoport-szintű árbevétel alkalmazta.
- [208] A IX. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelme szerint az alperes az engedékenységi kérelmet előterjesztők vonatkozásában a mögöttes felelősségi arányszámok meghatározásához kapcsolódó ítéleti érvelést félreértette, ugyanis az ítélet csak azt röta az alperes határozatával szemben fel, hogy az arányszámok meghatározása során önkényesen emelte ki az engedékenységi kérelem benyújtását a többi szempont közül. Kiemelte továbbá, hogy az engedékenységi kérelem figyelembevétele miatt a többi mögöttes felelős vállalkozás arányszáma nőtt.
- [209] A IX. rendű felperes VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelme kapcsán hangsúlyozta, hogy a Tpv. 78/A. § (1) bekezdése egyértelmű, engedékenységi politika alkalmazására kartell esetén van lehetőség, illetve a közvetlenül vagy közvetve vételi, vagy eladási árak rögzítésére irányuló más megállapodás vagy összehangolt magatartás esetében. Az ettől eltérő értelmezés contra legem lenne.
- [210] Utalt arra is, hogy a VII. rendű felperes kimentése a mögöttes felelős vállalkozások közül nemcsak a VII. rendű felperest érintené kedvezően, hanem növelné a többi mögöttes felelős vállalkozás arányát a bírságból.
- [211] Az alperes az I., III-VI., VII. és IX. rendű felperesek felülvizsgálati kérelmére előadott felülvizsgálati ellenkérelmében indítványozta azt, hogy a Kúria az ítéletet a felperesek keresetét elutasító részében hatályában tartsa fenn.
- [212] Érvelése szerint alaptalanul hivatkoztak a felperesek felülvizsgálati kérelmükben az indokolási kötelezettség megsértésére. E körben utalt az Alkotmánybíróság gyakorlatára [3169/2012. (VII. 10.) AB határozat; 3159/2018. (V. 16.) AB határozat], mely szerint az indokolásnak csak az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie, és nem minden részletre. Megjegyezte, amennyiben a határozat tartalmazza a felperesek érveire az alperes válaszát, akkor azt nyilvánvalóan nem szükséges a bíróságnak az ítéletében részletesen megismételnie, elegendő, ha az ítéletből kiderül, hogy az adott kérdés kapcsán a bíróság az alperes érveit tartotta helytállónak.
- [213] Iratellenesnek állította azt a felperesi előadást, hogy a Törvényszék nem indokolta meg az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elutasítása indokát. Rámutatott, hogy az ítéletből, annak [224] pontjából kiderül, hogy releváns uniós kérdés nem merült fel, és a feltenni indítványozott kérdések az alperest terhelő tényállás tisztázási kötelezettséghez kapcsolódtak.
- [214] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme az előzetes döntéshozatal kezdeményezését indokolatlannak találta, állítva, hogy a felperesi jog érvelés újracsomagolásaként kerültek megfogalmazásra a luxemburgi testület felé megfogalmazott kérdések, a felperesek az ügy érdemének eldöntését kérik az EUB-tól.
- [215] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme szerint a felülvizsgálati kérelmek alaptalanul hivatkoztak arra, hogy az alperes által vizsgált döntések meghozatalára nem került sor. Hangsúlyozta, hogy a kifogásolt dokumentumok kifejezetten szavazásra bocsátva kerültek megküldésre a tagoknak, így az e-mail minden címzettje azáltal részt vett a szavazásban. Ha arra egyáltalán nem válaszolt, az akkor

Kfv.II.37.762/2022/24.

- is a döntés hallgatólagos elfogadását jelentette. Érvelése szerint az alperes és a bíróság is helyesen állapította meg, hogy online szavazások során az SZTMSZ tagsága minősül a döntés elfogadjának, mivel a döntésre megküldött anyagokat az SZTMSZ a tagság valamennyi tagjának megküldte. Hangsúlyozta, hogy a gyakorlat szerint a hallgatólagos beleegyezés is a döntés tagvállalkozás általi elfogadását jelenti, és csak kifejezett elhatárolódás esetén állapítható meg egy vállalkozás felelősség alóli mentesülése, a passzív magatartás, a jogsértés megállapítása alól nem mentesít.
- [216] Kiemelte, hogy a felperesek által hivatkozott EUB C-74/14. számú Eturas ügyben hozott ítélete annyiban releváns, hogy annak indokolása szerint egy vállalkozás passzív részvétele – amelybe önmagában egy találkozón való részvétel is beleértendő – nem minősül elhatárolódásnak, ily módon nem alkalmas versenyjogsértés miatti felelősség alóli mentesülésre. Az alperes azonban a jogesetet annyiban irrelevánsnak tekintette, hogy összehangolt magatartás képezte az EUB előtti jogsértés tárgyát.
- [217] Hivatkozott arra, hogy az I. rendű felperes a 2017. március 21-i közgyűlés tekintetében iratellenesen állította, hogy nem vett rész a döntésben. Kiemelte, hogy 2017. május 30-i e-mailje azt tartalmazta, hogy a módosítással is kiegészült új Etikai Kódex felkerült az SZTMSZ honlapjára. Ennek logikus következménye pedig az, hogy bármely tag észlelhette volna, ha olyan változat kerül a honlapra közzétételre, amit korábban nem fogadtak el, ilyen jelzés azonban nem történt.
- [218] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme szerint a felülvizsgálati kérelmek tévesen hivatkoztak arra, hogy az ítélet nem állapíthatta meg a vizsgált magatartások cél szerinti versenykorlátozó voltát. Kiemelte, hogy a Tpv. 11. § (1) bekezdése egy generálklauzula, amely általános jelleggel minden magatartást tilt a vállalkozások részéről, amely a versenyt bármilyen szempontból negatívan befolyásolja. A követelmény az ugyanis, hogy a vállalkozások piaci döntéseiket önállóan hozzák meg. Az alperes szerint az eljárás során vizsgált valamennyi kikötés a felperesek piaci magatartása önálló, autonóm döntéseken keresztül történő meghatározását zárta ki. Emellett állította, hogy nem szükséges egy magatartás versenykorlátozó megállapodásnak minősítéséhez a verseny teljes megszüntetése.
- [219] Érvelése szerint az alperes a vizsgált magatartásokat nem tekintette olyan újszerű magatartásoknak, melyet ne lehetne besorolni már nevesített kategóriákba, azaz tévedtek a felperesek, amikor azt állították, hogy az alperes és a Törvényszék korábban sosem tilalmazott magatartásokat nyilvánított jogsértővé.
- [220] Érvelése szerint a felperesek tévesen hivatkoztak az EUB C-32/11. és C-228/18. számú ítéleteire is, a piacfelosztás, a minimumár meghatározása és a beszerzési források felosztása ugyanis vitán felül cél szerinti jogsértésnek minősül, amire az ítélet helyesen utalt.
- [221] Az alperes szerint a felperesek alaptalanul hivatkoztak az ügyintézési határidő túllépésére. A Kúria Kfv.VII.38.0165/2021/15. (helyesen: Kfv.38.167/2021.) számú ítéletére hivatkozva állították, hogy a Kúria már eldöntötte annak kérdését, hogy az ügyintézési határidőbe nem számít be az az időtartam, amikor az alperes számára még nem áll rendelkezésre az az irat, amelynek megküldését kérte a felperestől, vagy más hatóságoktól, mivel ennek hiányában az eljárás folytatása nem lehetséges.
- [222] Vitatta a felperesek azon állítását is, hogy az ügyintézési határidő túllépésével elenyészne az alperes bírságmegállapítási joga, e körben hivatkozott a Kúria Kfv.VI.37.026/2022/8. számú ítéletére, arra, hogy az ügyintézési határidő nem feleltethető meg az ésszerű időben történő ügyintézési idővel, s a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét az ésszerű időn belül meghozott döntés keretében lehet értelmezni.
- [223] A felülvizsgálati ellenkérelem utalt arra, hogy a felperesek tévesen hivatkoztak az ítélet jogsértésére a bírság kiszabással kapcsolatban. Utalt arra, hogy az alperes megfelelő súllyal vette figyelembe a feltárt tényeket, körülményeket, értékelte a jogsértés súlyát, a felperesek betöltött szerepét, magatartását, és a felróhatóságokat. Az alperes szerint a bíróság bírság értékelésekor a Kp. 85. § (5) bekezdésében foglaltaknak maradéktalanul eleget tett.

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [224] A bírság alapösszege meghatározása kapcsán a felperesi érvelést alaptalannak minősítette, kitért arra, hogy a határozata indokolása számot adott arról, hogy miért nem alkalmazta az ügyben a saját Bírsághozjárás-irányító Rendeletét, megismételve felülvizsgálati ellenkérelmében azt, hogy a felperesekre nézve előnyösebb számítást végzett ezáltal.
- [225] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme szerint a VII. rendű felperes tisztességes eljáráshoz fűződő joga nem sérült, megismételte korábban előadott érvelését, mely szerint a VII. rendű felperes esetében az engedékenységi politika jogszabályi feltételei nem álltak fenn. Az általa hivatkozott versenyjogi döntés pedig más tényállás mellett született. Hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélet helytállóan vette figyelembe azt a tényt, hogy az alperes nem sértette meg a felperes tisztességes eljáráshoz való jogát, ugyanis a VII. rendű felperes engedékenységi kérelme tekintetében nem hozott feltételes elfogadó végzést. Jogszerűen állapította meg az ítélet az alperes érvelése szerint azt is, hogy a társulások döntésének esetén az egyes tagvállalkozások elvi alapon sem lehetnek az engedékenységi politika alanyai, hiszen maga a társulás az eljárás alanya.
- [226] A VII. rendű felperes az alperes, továbbá a III-VI. rendű és IX. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelmére tett nyilatkozatában lényegében megismételte felülvizsgálati kérelme érveit, azt, hogy az engedékenységi politika jogszabályi feltételei vele szemben fennálltak. Hangsúlyozta, hogy az adott ügyben vizsgált tényállás – miszerint egymással versenytárs vállalkozások fogadtak el egy közös fórumon (SZTMSZ) cél szerinti versenykorlátozó döntéseket, és azokat a tagok végre is hajtották – valójában kartellként értékelendő.
- [227] Megismételte azt az érvelését is, hogy nincs jelentősége annak, hogy a VII. rendű felperes kérelme kapcsán alakszerű végzés nem született, miután engedékenységi kérelmét előterjesztette és azt követően nem született feltételes elfogadó végzés, ugyanis az alperes 32 hónapig tartotta abban a hitben őt, hogy az engedékenységi kérelmezői státusszal rendelkezik. Megismételte a mögöttes felelősként való nevesítésével összefüggésben tett előadását is.
- [228] A VII. rendű felperesi érdekelt észrevételében és felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria adjon helyt a VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelmének, ennek hiányában kérte, hogy a Kúria utasítsa el az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelmét azon részében, amelyben az I. rendű felperes az alperes mögöttes felelősségi arányszámok meghatározására irányuló jogosultságát vitatta.
- [229] A VII. rendű felperesi érdekelt észrevételében egyetértett a VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében foglaltakkal, azt annyiban egészítette ki, hogy az ítélet jogsértő módon hagyta figyelmen kívül az Alkotmánybíróság 353/B/2009. számú határozatát, s ezáltal az engedékenységi politikát ki kellett volna terjeszteni a vállalkozások társulásának tagvállalkozásaira is. Másrészt hivatkozott arra, hogy az alperes és az ítélet az engedékenységi kérelmezők jogos várakozásainak megsértésével alkalmazta a módosított 2/2016. számú Közleményt, annak 17. pontját.
- [230] A VII. rendű felperesi érdekelt érvelése szerint az Alkotmánybíróság hivatkozott döntése helyes értelmezése az, hogy az engedékenységi politika szempontjából a szervezetek vállalkozásnak minősülnek, ezért az ő döntéseik is az engedékenységi politika tárgyi hatályának körébe tartozik. Ezért a döntésekkel kapcsolatban egy tagvállalkozás élhet engedékenységi kérelemmel, ahogy ezt jelen ügyben a VII. rendű felperesi érdekelt és a VII. rendű felperes is tette.
- [231] Utalt arra, hogy az alperes 2017. január 17-ei hatállyal, az alapeljárást és azt megelőzően, hogy jelen ügyben az engedékenységi kérelmek beadásra kerültek volna, módosította az engedékenységi politikáját, a 2/2016. számú Közlemény 17. pontját. Mindez azt az üzenetet hordozta, hogy a társulási tagok engedékenységi kérelmeit a hatóság be fogja fogadni. Nem vitatta, hogy a GVH közleményei a bíróságokra nem kötelezőek, ellentétben a hatóságokkal, azaz az alperes a saját maga által kiadott közleményhez kötve volt.
- [232] A VII. rendű felperesi érdekelt kérte, hogy a Kúria a VII. rendű felperes kérelmének helyt adva olyan ítéletet hozzon, amelyben azt az iránymutatást adja a bíróság részére, hogy az engedékenységi politika jelen ügyben alkalmazandó.

Kfv.II.37.762/2022/24.

[233] A VII. rendű felperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria utasítsa el az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelmét abban a részben, amelyben arra hivatkozik, hogy az alperes nem volt jogosult mögöttes felelősség határozat szerinti arányosítására. Hangsúlyozta, hogy amellett, hogy az ítélet helyesen állapította meg, hogy az alperes határozatában meghatározhatja a mögöttes felelősséghez kapcsolódó arányszámokat, helyesen állapította meg azt is, hogy az alperes dönthet úgy, hogy objektív, diszkriminációmentes szempontokat mérlegelve meghatározza, hogy mely mögöttes felelőst milyen arányban kíván kötelezni. Amennyiben pedig az alperes arányosíthatja a mögöttes felelősséget, akkor ennek során az engedékenységi kérelmezők együttműködése is figyelembe vehető volt.

A Kúria döntése és jogi indokai

[234] A Kúria a Kp. 118. § (1) bekezdése alkalmazásával valamennyi felülvizsgálati kérelmet befogadta. A felülvizsgálati kérelmek, felülvizsgálati ellenkérelmek vizsgálata eredményeként – a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó, Kp. 108. § (1) bekezdése alapján, a felülvizsgálati kérelmek és felülvizsgálati ellenkérelmek keretei között vizsgálva a felülvizsgálati kérelmek megalapozottságát – megállapította, hogy a felülvizgálni kért ítélet bár több kérdésben jogszerű és helyes álláspontot alakított ki, azaz a felülvizsgálati kérelmek több ponton megalapozatlanok, mégis az ítélet megváltoztatása indokolt, mert a munkaerő-közvetítési és munkaerő-kölcsönzési piacon vizsgált magatartások értékelésekor, valamint a mögöttes felelősség megállapíthatóságához kapcsolódóan, a felelősségi arányszámok megállapíthatóságával összefüggésben több kérdésben téves következtetésre jutott.

[235] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban vitatott jogkérdéseket a felülvizsgálati kérelmekben megjelenő sorrend szerinti struktúrában vizsgálta.

[236] Ennek ismertetése előtt azonban indokoltnak tartja megjegyezni, hogy bár a felülvizsgálati kérelmek és ellenkérelmek nem tértek ki a kötelező perben állás kérdésére, a Kúria hasznosnak tartja megjegyezni, hogy a perbelihez hasonló, vállalkozások társulásának döntése esetén megállapított versenyjogi jogsértésnél, akkor, amikor a Tpv. 78. § (6) bekezdése szerint a jogsértő döntés meghozatalában részt vevő vállalkozások, mint mögöttes felelősök határozatban történő nevesítése történik meg, célszerűnek mutatkozik a Gazdasági Versenyhivatal társulást bírságoló határozata jogszerűsége vizsgálta iránti közigazgatási perben a mögöttes felelősként megnevezett vállalkozásoknak a Kp. 20. § (6) bekezdése szerinti érdekeltkénti hivatalbóli perbeállítására.

[237] A Kúria értelmezése szerint ugyanis az érdekelt kötelező perbeállításának az elmaradása csak akkor nem hathat ki az ügy érdemére, ha egyébként a felperes (felperesek) keresetét elutasító döntés születik. (Kfv.II.37.282/2020/5.)

[238] A Kúria észlelte, hogy a Fővárosi Törvényszék valamennyi, az alperes felülvizgálni kért határozatában mögöttes felelősként nevesített és keresetet nem indító vállalkozást, valamint az SZTMSZ-t is értesítette az érdekeltkénti perbelépés lehetőségéről, közülük azonban csak a VII. rendű felperesi érdekelt élt a perbelépés lehetőségével. A Kúria álláspontja szerint logikus arra a következtetésre jutni, hogy egy ilyen eljárásjogi helyzetben perbeállítás nélkül a jogvita nem rendezhető, mert a mögöttes felelősök egyetemleges kötelezése szükségszerűen ezzel a következménnyel jár.

[239] Figyelemmel arra azonban, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárásban az alperes előtti eljárás megismétlése indokoltságáról is döntött, ezért az elsőfokú bíróság itt vázolt eljárási hibája nem eredményezhette az ügy érdemére kiható jogsértés megállapítását.

Ügyintézési határidő – bírság kiszabásához való jog elenyészése

[240] Az I. rendű, a III-VI. rendű és a IX. rendű felperes felülvizsgálati kérelme alaptalanul támadta a

Kfv.II.37.762/2022/24.

Fővárosi Törvényszék ítéletét az ügyintézési határidővel kapcsolatos megállapítások terén, a Kúria a Fővárosi Törvényszék ügyintézési határidőre vonatkozó álláspontjával egyetért, azt megismételni nem kívánja, csak a felülvizsgálati eljárásban felvetett érvekre tekintettel emeli ki az alábbiakat.

- [241] Ahogy arra az alperes felülvizsgálati ellenkérelme, és a Fővárosi Törvényszék ítéletének indokolása is kitért, a Kúria Kfv.VII.(helyesen:) 38.167/2021/15. számú ítélete már értelmezte a Tpv. 63. § (8) bekezdése 10. pontját, és megállapította, hogy az ügyintézési határidőbe nem számít be az az időtartam, amikor az alperes számára még nem áll rendelkezésre az az irat, amelynek megküldését kérte a felperestől, vagy más hatóságtól, mivel ennek hiányában az eljárás folytatása nem lehetséges. E kúriai döntés a Törvényszék számára iránymutató volt.
- [242] Nem tekinthető okszerűtlennek a Fővárosi Törvényszék azon értelmezése, hogy az ügyintézési határidőbe be nem számító időtartam kezdő napja a postára adást követő nap, és végső időpontja az a dátum, amikor az alpereshez az irat akár postai, akár elektronikus úton tényleges megérkezik.
- [243] Az I., III-VI. és IX. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme alaptalanul hivatkozik az ügyintézési határidő bármely nappal történő túllépése esetén a bírság kiszabásához való jog elenyészésére is. Az Alkotmánybíróság 5/2017. (III. 10.) AB határozata és a Kúria Kfv.II.37.959/2018/14. számú ítélete után ugyanis a joggyakorlat mind az Alkotmánybíróság részéről, mind a Kúria előtti felülvizsgálati eljárásokban megváltozott. A továbbfejlesztett bírói gyakorlat ugyanis megkülönbözteti az anyagi és az eljárási határidő túllépését, a határidőn túli és az ésszerű időn túli döntéshozatal lehetséges következményeit. Az Alkotmánybíróság 25/2020. (XII. 2.) AB határozatával további pontosításra került a határidő túllépés értékelésének a kérdése, az Alkotmánybíróság bevezette az arányosság fogalmát és megállapította, hogy amennyiben sérül az ésszerű határidőn belüli eljárás alkotmányossági előírása, úgy a szankció is arányosan kisebb lehet, melyet a jogalkalmazónak kell mérlegelnie az ügy sajátosságait is értékelve. A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa pedig Jpe.I.60.019/2022. számú ügyben a 25/2020. (XII. 2.) AB határozatban kifejtett alkotmánybírósági gyakorlat elveit követve pontosította a vizsgálat szempontjait.
- [244] Ebben a kontextusban, figyelemmel arra, hogy 19-25 napon túli ügyintézési határidő túllépést a felperesek sem állítottak, még ha az alperes előtti eljárásban az ügyintézési határidő betartására nem is került volna sor, a pár napos határidő túllépés a felperesek részéről bizonyított többlet érdeksérelem hiányában bírságkiszabási jog elenyészéséhez akkor sem vezetne.

Elévülés

- [245] Az alperes felülvizsgálati kérelme alaptalanul támadta a Fővárosi Törvényszék ítéletének a II. rendű felperes vonatkozásában elévülést megállapító indokolását, és e körben az ítélet megalapozatlanságát.
- [246] A Kúria a Fővárosi Törvényszék ítélete érdemével, azzal, hogy a II. rendű felperes vonatkozásában az elévülés bekövetkezett nemcsak az eljárásba történő bevonásakor, hanem a versenyfelügyeleti eljárás megindításakor is, egyetért, az ítélet ezen része indokolása azonban pontosításra szorul.
- [247] A II. rendű felperes vonatkozásában az elévülés kérdése megítélése szempontjából releváns tény az alperes előtti versenyfelügyeleti eljárás megindulásának időpontja, 2018. január 17., valamint a II. rendű felperes SZTMSZ-ből történő kilépése napja (2013. január 8.), szemben a Fővárosi Törvényszék által figyelembe vett 2012. december 13-ai közgyűlésen történő részvétel napjával.
- [248] E két dátum egybevetéséből megállapítható, hogy akkor, amikor az alperes a versenyfelügyeleti eljárást megindította – függetlenül attól, hogy abba az eljárásba mikor került bevonásra a II. rendű felperes – a Tpv. 2018. január 1-től is alkalmazandó, 68. § (1) bekezdés b) pontjára tekintettel az elévülés bekövetkezett.
- [249] A Kúria álláspontja szerint mivel az alperes előtt jelen ügyben megindult versenyfelügyeleti eljárás kezdő időpontjában a II. rendű felperessel szemben az elévülés miatt már egyébként sem volt versenyfelügyeleti eljárás indítható, ez azzal a következménnyel jár, hogy öt később sem lehet az

Kfv.II.37.762/2022/24.

eljárásba bevonni, függetlenül attól, hogy a Tpv. 2018. január 1-től alkalmazandó 68. § (3) bekezdése a) pontja akként rendelkezik, hogy a más vállalkozásnak versenyfelügyeleti eljárásba történő bevonására az 5 éves elévülési szabályt nem lehet alkalmazni. E szabályt a Kúria akként értelmezte, hogy a Tpv. 68. § (3) bekezdése nem adhat felmentést az eljárás megindításakor már bekövetkezett elévülés alól, azaz nem terjeszthető ki a versenyfelügyeleti eljárás olyan vállalkozásra (akár elsődleges, akár mögöttes felelősként), amellyel szemben az eljárás már nem lenne megindítható elévülés miatt, mivel a Tpv. 68. § (3) bekezdése csak kiegészíti és nem lerontja a Tpv. 68. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt rendelkezést.

- [250] A Kúria szerint ugyanis ettől eltérő jogértelmezés ahhoz a diszkriminációhoz vezetne, hogy addig, amíg azon ügyfelek vonatkozásában, akikkel szemben a versenyfelügyeleti eljárás megindult, az 5 éves elévülési szabályt alkalmazni kell, addig ha egy vállalkozással szemben eredetileg nem indult meg a versenyfelügyeleti eljárás bármely okból, utóbb a Tpv. 68. § (3) bekezdés miatt nem hivatkozhatna arra, hogy már a versenyfelügyeleti eljárás megindulása időpontjában is bekövetkezett vele szemben az elévülés. A Kúria szerint nem lehet eljárásjogi szempontból kedvezőtlenebb, hátrányosabb helyzetben az eljárásba utóbb bevont vállalkozás, azon vállalkozásokhoz képest, amelyekkel szemben a versenyfelügyeleti eljárás eredetileg is megindult.
- [251] Ahogy a Tpv. 68. § (3) bekezdése bevezetéséhez fűzött törvényi indokolás is megjegyzi, a versenyfelügyeleti eljárásba később bevont vállalkozás esetén nem új eljárás indul. A Tpv. 68. § (3) bekezdés a) pontja tehát nem felülírja, hanem kiegészíti a Tpv. 68. § (1) bekezdése elévülési szabályát.
- [252] Az alperes felülvizsgálati kérelmében az EUB C-308/19. [ECLI:EU:C-2021:47] számú ügyben hozott ítéletre, mint elévülést értelmező döntésre azért hivatkozott alaptalanul, mert egyrészt a hivatkozott jogeset az elévülés megszakítása kérdésével foglalkozott, másrészt azt is kimondta, hogy az egyenértékűség és tényleges érvényesülés elve tiszteletben tartása mellett a tagállamok feladata a versenyjogban az elévülési szabályok meghatározása. (C-308/19. [37])
- [253] A Kúria megjegyzi, hogy a fent vázolt értelmezés során figyelemmel volt az Alkotmánybíróság 2/2022. (II. 10.) AB határozat érvelésére is, amely döntés bár az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 271. § (1) bekezdését vizsgálta, de az adó megállapításához való jog elévülésének vizsgálatához kapcsolódó érvelésből levonható az az általános jogelv, hogy a jogalkotó széles körű diszkrécióval rendelkezik annak meghatározásában, hogy egy egyébként jogellenes magatartással szembeni állami fellépés, egy hatósági eljárás megindításának meddig van helye, és az elévülés végül is egy jogszerűtlen magatartás tekintetében határolja be időben azt a kockázatot, hogy meddig kell a vállalkozásnak attól tartania, hogy jelen esetben a Gazdasági Versenyhivatal fellép-e ellene.
- [254] Perbeli esetben a II. rendű felperes mögöttes felelősségének háttérét a Tpv. 78. § (6) bekezdése teremti meg, mely a döntés meghozatalában való részvételhez köti a felelősséget.
- [255] A Kúria megítélése szerint, figyelemmel arra a körülményre is, hogy az SZTMSZ tagság feltétele volt az Etikai Kódex elfogadása, a II. rendű felperesnek az SZTMSZ döntéseitől történő elhatárolódása kezdő időpontját abban a dátumban lehet meghatározni, amikor a II. rendű felperes az SZTMSZ-ből kilépett. Ez az az időpont, amitől kezdődően határozottan állítható, hogy a II. rendű felperes a tagvállalkozások magatartását meghatározni szándékozó társulási döntésben nem vett részt, attól elhatárolódott.

A döntés meghozatalában való részvétel

- [256] Az I. rendű, a III-VI. rendű és a IX. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelme eredménytelenül állította az alperesi határozat, illetve a Fővárosi Törvényszék ítéletében foglaltakkal szemben, hogy az alperes határozatában állított döntések elfogadására bizonyítottan nem került sor, illetve hogy maguk a felperesek a döntésben nem vettek részt. A Kúria a Fővárosi Törvényszék ítélete indokolásával nagyobb részt egyetért, csupán a felülvizsgálati kérelmekre és felülvizsgálati

Kfv.II.37.762/2022/24.

ellenkérelemre tekintettel emeli ki az alábbiakat.

- [257] Annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy a határozat 120) pontjában azonosított 4 darab döntés meghozatalában ki vett részt, kiemelt jelentősége van, figyelemmel arra, hogy a Tpvt. jelen jogvitában figyelembe vett 78. § (6) bekezdése szerint az alperes mögöttes felelősként nevesíteni az SZTMSZ-szel szemben meghozott határozatban azokat a tagvállalkozásokat lehet, akik a jogsértő döntés meghozatalában részt vettek.
- [258] Az alperes határozatának VIII.6. pontja az SZTMSZ eljárás alá vont összes tagvállalkozása esetében bemutatta, hogy ki és mely – alperes szerint azonosított 4 darab – döntésben vett részt.
- [259] Kétségtelen, hogy a Fővárosi Törvényszék ítélete nem mutatja be részletesen a döntésben való részvétel tényét vitató felperesek esetében a kifogásokat cáfoló tényeket, az elsőfokú bíróság és a Kúria előtt rendelkezésre álló adatokból azonban megállapítható, hogy a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperesek melyik döntésben mikor vettek részt, így igazolható, hogy a Fővárosi Törvényszék érdemben helyesen ítélte az alperes határozatát ebben a kérdésben.
- [260] Figyelemmel arra, hogy 2 típusú döntéshozatali formát azonosított az alperes határozata, egyrészt a közgyűlésen történő szavazást, másrészt az online úton történő elfogadást, mivel a közgyűlésen való részvétel dokumentált, ezért az online szavazás esetén merülhet fel a döntés meghozatalában való részvétel, azaz a Tpvt. 78. § (6) bekezdése szerint a mögöttes felelősséget megteremtő döntés meghozatalában való részvétel kérdése.
- [261] A Kúria értékelése szerint azonban nem hagyható figyelmen kívül annak ténye – melyet a felperesek nem vitáltak – hogy 2016-tól az SZTMSZ-be történő belépésnek feltétele volt, hogy az Etikai Szakmai Sztenderdek, illetve az Etikai Szakmai Kódexet az egyesületi tagok elfogadják. Emellett kiemelendő, hogy az SZTMSZ honlapján valamennyi, alperes által azonosított döntés és valamennyi vizsgált magatartástípus, ahhoz kapcsolódó szabályozás megjelent.
- [262] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme az email útján meghozott döntések elfogadásában való részvételt, és a 2017. március 21-i közgyűléshez kapcsolódóan az egységes szerkezetbe foglalt Etikai Kódex elfogadását, annak bizonyítottságát vitatta, mely hivatkozása alaptalan. Itt utal a Kúria arra, hogy a tagsag@sztmsz.hu e-mail címre kiküldött levelek ismeretét több körülmény is tudja igazolni: így az is, ha arra a címzett választ adott, vagy az is, ha az ugyanezen e-mailen megküldött közgyűlési meghívóra a címezett a közgyűlésen személyesen vagy képviselője útján megjelenik, illetve akár az is, ha az e-mailen megküldött tervezetről a közgyűlésen tovább tárgyal, azt elfogadja.
- [263] Az alperes határozata indokolása 322. pontban tért ki arra – melyet a felperes nem cáfolt – hogy az I. rendű felperes ügyvezetője az Etikai és Szakmai Sztenderdek online szavazás tárgyú email-re válaszolt, és általános jellegű észrevételt is megfogalmazott. 2011. május 11-i közgyűlésen a jegyzőkönyvet aláírta, amely a megállapodásokhoz tartozó egyeztetést, s az arról való tudomást szintén igazolja [határozat 336) pont]. A 2017. március 21-i közgyűlés napirendi pontjaihoz kapcsolódva pedig a Kúria 2017. május 31-i e-mailjére utal, amely nem azt rögzítette, hogy az átcsábítási díj mértékét szavazta meg a közgyűlés, és az ezzel kiegészített Etikai Kódex került feltöltésre a honlapra, hanem azt, hogy az ezzel a módosítással is kiegészült új Etikai Kódex került fel az SZTMSZ honlapjára (megelőző eljárás iratai: Vj/61-92/2017. 2. melléklet). Az I. rendű felperes a 2017. március 21-i közgyűlésre a meghívót e-mailben kapta meg, az I. rendű felperes képviselőjében jelenlétét jelenléti ív igazolta [határozat 640) pontja]. (Bár az alperes által vizsgált jogsértés időtartama alatt a IX. rendű felperesnél is ellátott ügyvezetői feladatot, 2016. december 12. és 2020. február között az I. rendű felperesnél volt ügyvezető, ahogy ezt az I. rendű felperes felülvizsgálati eljárásban Kfv/21. sorszám alatt előterjesztett beadványa is tartalmazza.)
- [264] A IX. rendű felperes is eredménytelenül hivatkozott a döntés meghozatalában való részvétele hiányára.
- [265] A rendelkezésre álló iratokból megállapítható, hogy a 2011. április 20-án online módon

Kfv.II.37.762/2022/24.

megszavazott Etikai és Szakmai Sztenderdek aláírásának eseménye 2011. május 11. napjának 15 órájára a IX. rendű felperes tárgyalójába került összehívásra. A megelőző eljárás Vj/61-106/2017. M/1. számú mellékletéből megállapítható, hogy az SZTMSZ részéről becsatolt eredeti aláírásokat tartalmazó iraton a IX. rendű felperes nevében eljáró személy is szerepel. Az Etikai és Szakmai Sztenderdek tehát nemcsak online módon, hanem okirati formában is elfogadta többek között a IX. rendű felperes is.

- [266] A 2012. szeptember 27-ei közgyűlésen a IX. rendű felperest képviselte. Bár jelenléti ív a közgyűléshez kapcsolódóan nem állt rendelkezésre, a jegyzőkönyv a részt vevő képviselők nevét feltünteti, ahol a IX. rendű felperes képviselője is megjelent.
- [267] A 2012. október 19-én online úton elfogadott közbeszerzési kikötés vonatkozásában bár a IX. rendű felperes nem tartozik azon vállalkozások közé, akik a tagsag@sztmsz.hu e-mail címre visszaigazolták volna a döntés elfogadását, a 2012. december 13-án közgyűlésen készült jegyzőkönyv IX. rendű felperesnek történő elküldése igazolt, mely jegyzőkönyv az Etikai és Szakmai Sztenderdek érintő 2012. évi módosításként említette a közbeszerzési tender esetén a tagok közötti tájékoztatási kötelezettséget. A közgyűlésen pedig a IX. rendű felperes képviselőjében jelen volt.
- [268] A 2017. március 21-ei közgyűlésen a jelenléti ív tartalma szerint a IX. rendű felperes képviselőjében jelen volt.
- [269] A III-VI. rendű felperések felülvizsgálati kérelmükben az alperes által azonosított döntésekben való részvétel kapcsán a két, közgyűlésen történő döntéshozatalban történt részvételt nem vitatták, arra pedig megalapozatlanul hivatkoztak, hogy az alperes levelezőlistán küldött változáskövetővel jelölt észrevételeket tartalmazó, mindennemű formaiságot nélkülöző word-dokumentumok megküldését tekintette a döntés elfogadásaként.
- [270] A 2011. április 20-ai elfogadással megjelölt döntés vonatkozásában a Kúria megjegyzi, hogy azt az alperes sem állítja, hogy a III-VI. rendű felperes jogelődjének megküldött email, amely szavazásra kérte az SZTMSZ egykori tagjait, megválaszolásra került volna, ellenben a megelőző eljárásban az SZTMSZ csatolta azt a dokumentumot, mely szerint az Etikai és Szakmai Sztenderdek több SZTMSZ tag, köztük a Trenkwalder is, írásban elfogadta (ld.: alperes határozata indokolása [338.]).
- [271] A 2012. október 19-ei online szavazás eredményeként elfogadott közbeszerzési kikötéshez kapcsolódó döntés valamennyi SZTMSZ tagnak, köztük a III-VI. rendű felperesek jogelődjének is kiküldésre került a tagsag@sztmsz.hu e-mail címre, s bár az alperes részéről megállapított tényállás szerint csak néhány tagvállalkozás küldött visszaigazoló választ, – a döntés tagság, így a Trenkwalder Kft. részéről történő elfogadása tényét támasztja alá az is, hogy 2012. december 13-ai közgyűlésen, amelyen a Trenkwalder képviselőjében is jelen volt, az Etikai és Szakmai Sztenderdek is érintő 2012. évi módosításként említette a közbeszerzési tender esetén a tagok közötti tájékoztatási kötelezettséget.
- [272] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben alaptalanul állították, hogy egy passzív részvétel alkalmatlan a döntés meghozatala, vagy abban való közreműködés megállapítására. Az I. rendű felperes, a III-VI. rendű felperesek jogelődje, s a IX. rendű felperes képviselőjük útján a két, döntéshozatalként azonosított közgyűlésen jelen voltak, az online szavazás útján hallgatólagosan elfogadott döntések az SZTMSZ honlapján fenn voltak, az SZTMSZ-ben, mint egyesületben való tagság feltétele volt 2016-tól az Etikai és Szakmai Sztenderdek és Etikai Szakmai Kódex elfogadása, emiatt a döntések meghozatalában való részvétel és ismeret hiányára nem hivatkozhatnak.
- [273] A III-VI. rendű felperesek felülvizsgálati kérelmében állítottakkal ellentétben nincs jelentősége annak, hogy az alperes részéről azonosított döntések előkészítésében az SZTMSZ tagvállalkozások részt vettek-e vagy sem. Annak sincs jelentősége, a tiltott versenykorlátozó jelleg megállapítása szempontjából, hogy az egyesület döntése kötelező erejű-e, vagy csak ajánlás formájában jelenik meg. A Tpv. 11. § (1) bekezdéséhez, a versenykorlátozó megállapodások kategorizálását elvégző

Kfv.II.37.762/2022/24.

rendelkezéshez fűzött törvényi indokolás is kiemeli, hogy a döntés kategóriájába tartozik az ajánlás is.

- [274] Az Európai Unió Bírósága is hasonlóképpen foglalt állást joggyakorlatában, amikor kimondta, hogy az ajánlás, még ha nincs is kötelező hatása, nem kerülhet ki a tiltott versenykorlátozás megállapíthatósága alól, pusztán a formája miatt (C-96-102/82; 104/82 számú egyesített ügyek – ECLI:EU:C:1983:310 [20]).
- [275] A Kúria megjegyzi, hogy a felülvizsgálati kérelmekben hivatkozott, EUB C-74/14 számú, Eturas ügyben hozott ítélete (ECLI:EU:C:2016:42) jelen ügyben eltérő tényállás mellett született, az Eturas ügyben ugyanis egy összehangolt magatartásban való részvétel értékelésére került sor, szemben jelen közigazgatási jogvitában tárgyalt társulási döntéssel.
- [276] Ebből is következően az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme az Eturas ügyben megállapított elvi tételre, hogy az összehangolt magatartásban való részvételre vonatkozó vélelem nemcsak nyilvánvaló elhatárolódással dönthető meg, hanem a nem követett magatartással is, azért nem hivatkozható eredményesen, mert perbeli esetben társulási döntéseket és az abban való aktív vagy passzív részvételt vizsgálta az alperes, amely döntések az SZTMSZ honlapján is megjelentek, azok elfogadása az SZTMSZ-tagság feltétele volt. Hasonló megfontolásból nem releváns a döntésben való részvétel hiányára hivatkozás kapcsán az Eturas ügy 50. pontja, mely szerint az ártatlanság vélelmével lenne ellentétes, ha egy üzenet elküldése elég bizonyíték lenne annak megállapításához, hogy az üzenet címzettjei szükségképpen tudomással bírtak annak tartalmáról.
- [277] Amellett, hogy a Kúria hangsúlyozza az Eturas ügyben vizsgált tényállás és jelen ügyben foglalt tényállás közötti különbözőséget, kiemelendő, hogy addig, amíg az Eturas ügyben az összehangolt magatartásban résztvevő utazási irodák számára megküldött egy üzenet és az azt követően tanúsított magatartások értékeléséről volt szó, jelen perben nem egy egyszeri, egyoldalú e-mail (és annak hatására tanúsított magatartások) értékelésével összefüggésében merült fel a döntésben való részvétel, hanem egy jóval összetettebb tényálláshoz kapcsolódóan, ahol nemcsak a döntéshozatal előtti és utáni levelezés, egyeztetés, hanem a jelenléti (közgyűlési) megerősítés, szavazás és az is felmerült, hogy a döntések az SZTMSZ honlapján is szerepeltek.
- [278] Perbeli esetben a tagsag@sztmsz.hu e-mail címet az SZTMSZ a tagjaival való kapcsolattartás során rendszeresen használta (e tény az alperes sikerrel bizonyította, függetlenül attól, hogy csak 2016-tól állt rendelkezésre pontos adat a címezettekről), és bevett kapcsolattartási forma volt az egyesület munkájában.

Versenykorlátozó cél és hatás

- [279] A Tpv. 11. § (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások egyesülési jog alapján létrehozott szervezetének, köztestületének, egyesületének és más hasonló szervezetének (a továbbiakban együtt: vállalkozások társulása) a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet ki, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jött létre.
- [280] A felek között a felülvizsgálati eljárásban nem került vitatásra, hogy az alperes által azonosított döntések és vizsgált magatartások a Tpv. 11. § (1) bekezdésében foglalt kategorizálás szerint társulási döntésként értékelendők. Az SZTMSZ-ben, mint egyesületben tagként résztvevő vállalkozások egymás versenytársaiként értékelendők, az eljárásban vizsgált döntések az ő piaci magatartásukat koordinálták (ezt meghaladó címzetti kört az alperes nem igazolt), az Etikai és Szakmai Sztenderdek, a munkaerő-közvetítési ajánlás, az Etikai és Szakmai Kódex az SZTMSZ tevékenységéhez kapcsolódott, azok kizárólag az SZTMSZ-ben tagsággal rendelkező vállalkozásokra vonatkoztak.
- [281] Azt megelőzően, hogy a Kúria az alperes által azonosított 5 megállapodást elemezné, néhány

Kfv.II.37.762/2022/24.

alapvetést indokoltnak tart kiemelni.

- [282] A munkaerő-kölcsönzési és munkaerő-közvetítési piacon társulási döntések értékelésére annak versenyjogi minősítésére sem az alperes, sem a Kúria gyakorlatában nem találunk példát, és az Európai Unió Bírósága által vizsgált versenyjogi tényállások között sem találunk a perbelihez hasonló tényálláshoz kapcsolódó versenyjogi értékelést, hacsak nem az alperes által felülvizsgálati eljárásban hivatkozott Bossman ügyre gondolunk (ECLI:EU:C:1995:463), mely esetben azonban versenyjogi értékelés csak a főtanácsnoki indítványban történt meg. Különösen igaz ez az átcsábítási tilalom, a no touch kikötés és a közbeszerzési kikötés jelen perben vizsgált tartalma értékelésére, mellyel szemben a minimum munkaerő-kölcsönzési díj, a közvetítési díjajánlás és közvetítési kereskedelmi feltételek előírása tényállásához kapcsolódóan számos analóg példa található az árrögzítés és díjmeghatározás joggyakorlatában.
- [283] A Kúria indokoltnak tartja megjegyezni, hogy akkor, amikor az alperes határozata a vizsgált magatartásokat elemezte, az értékeléshez irányadó jogszabályi környezetet ellentmondásosan határozta meg. A határozat 863. pontja a határozat VIII.1. pontjában a jogi értékelés kereteit lefektetve megjegyezte, hogy a 2018. január 17-én indult versenyfelügyeleti eljárásra tekintettel az ekkor hatályos Tpvt. szöveg alapján értékelendő a magatartás. Ezzel szemben, amikor a határozat a csekély jelentőségű megállapodások hatálya alóli kivétel szabályokat ismerteti, a 2017. január 15-e előtti Tpvt. szabályokat mutatja be. Az értékelés is e szerinti.
- [284] Annak megválaszolása, hogy melyik időpontban hatályos Tpv. szerint kell eljárni, kiemelt jelentősége van, hiszen az alperes által vizsgált jogsértés megvalósulása az alperes értékelése szerint 2011. április 20-tól 2018. augusztus 15-ig, az Etikai és Szakmai Kódex felfüggesztése időpontjáig tartott.
- [285] 2017. január 15-ei hatályba lépéssel azonban a Tpvt. 13. §-a jelentősen módosult, és a 13. § (3) bekezdése a csekély jelentőségű megállapodás alóli kivételek körét bővítette, mert addig, amíg 2017. január 15. előtt csak a vételi és eladási árak versenytársak közötti közvetlen, vagy közvetett meghatározása (ármeghatározás), továbbá a piac versenytársak által történő felosztására vonatkozó megállapodást (piacfelosztás) zárta ki a csekély jelentőségű megállapodásra történő hivatkozás lehetőségéből, és a Gazdasági Versenyhivatal gyakorlata is ezt tekintette az ún. „kőkemény” kartellnek, addig 2017. január 15. hatálybalépéssel kezdődően a Tpvt. 13. § (3) bekezdésén keresztül egy egységes kartellfogalom került a Tpvt. rendszerébe, s ezzel kitágult a kivételek köre. E szerint: *„nem alkalmazható az (1) bekezdés a versenytársak közötti olyan megállapodásra vagy összehangolt magatartásra, amelynek célja a verseny korlátozása, megakadályozása vagy torzítása, így különösen a vételi vagy eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározása, az előállítás vagy a forgalmazás korlátozása, a piac felosztása, ideértve a versenyzetetéssel kapcsolatos összejátszást, az import vagy exportkorlátozást is (a továbbiakban: kartell), valamint bármely közvetlenül vagy közvetve a vételi vagy eladási árak rögzítésére irányuló más megállapodásra vagy összehangolt magatartásra”*.
- [286] A Tpvt. 13. § (3) bekezdése idézett szövegét a 2016. évi CLXI. törvény határozta meg 2017. január 15-ei hatályba lépéssel. A törvényi indokolás szerint a Tpvt.-be történő kartell fogalom beépítése a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó eljárás szabályairól szóló, 2014/104/EU Irányelv átültetésével együtt kellett, hogy sor kerüljön. Megvizsgálva az Irányelv fogalom meghatározásai között szereplő (2. cikk 14. pont) kartell fogalmát, szembetűnő, hogy abba nem tartozik bele a vállalkozások társulásának a döntése, holott az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében a társulási döntés, mint a versenykorlátozó megállapodások egyik lehetséges típusa, a vállalkozások közötti megállapodás és az összehangolt magatartás megnevezése mellett, szabályozásra került.
- [287] 2017. január 15-től kezdődő hatállyal az is jelentős változást eredményez, hogy a jogalkotó a csekély jelentőségű megállapodásra hivatkozás lehetőségét nem zárja ki társulási döntés esetére, szemben az alperes részéről a határozatában elfoglalt állásponttal és szemben a Fővárosi

Kfv.II.37.762/2022/24.

Törvényszék ítéletének indokolásával [182. pont]. Itt jegyzi meg a Kúria, hogy a Fővárosi Törvényszék ezen a helyen hivatkozott, Kfv.37.827/2015/19. számú ítélete azért nem lehet releváns hivatkozás, mert az a Tptv. 13. § (3) bekezdése 2017. január 15-én hatályba lépő módosítását megelőző szöveggörnyezetben értelmezte a jogszabályt.

- [288] Annak a kérdésnek a megválaszolásával, hogy egy versenyjogi megállapodást mikor lehet cél szerintinek tekinteni, a Kúria és az Európai Unió Bírósága is sokat foglalkozott – bár nem a munkaerő-kölcsönzés és munkaerő-közvetítés piacán, ennek ellenére a jogesetektől kiolvasható elvi tételek ismertetése mellett is nehéz az a jogalkalmazói feladat, hogy különösen az átszábitási tilalom, a no touch kikötés és a közvetői díjkikötés elemzése után megállapítható-e azok versenykorlátozó jellege, lehet-e cél szerintinek tekintenie azokat, illetve indokolt-e egy hatás alapú elemzés elvégzése a versenykorlátozó jelleg megállapítása miatt.
- [289] Az Európai Unió Bírósága előtt C-32/11. számú Allianz ügyben hozott ítélet óta (ECLI:EU:C:2013:160) – miután a Tptv. 11. § (1) bekezdésének szövege szinte teljesen megegyezik az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének szövegével – a Tptv. 11. §-a értelmezéséhez segítségül lehet hívni az Európai Unió Bírósága EUMSZ 101. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódó jogértelmezésében kialakult joggyakorlatát.
- [290] Az az EUB joggyakorlata alapján kikristályosodott, amennyiben valamely megállapodás versenyellenes célja bizonyított, már nem szükséges megvizsgálni annak versenyre gyakorolt hatásait (ld. pl. C-345/14., ECLI:EU:C:2015:784 Maxima Latvia ítélet [17.] pontja; C-373/14/P., ECLI:EU:C:2016:26 – Toshiba Corporation contra Bizottság ítélet[25]. pontja).
- [291] Az Európai Unió versenyjoga normaszöveg szintjén, és a Tptv. sem ismeri a vélelmezett cél szerinti versenyellenes megállapodás intézményéhez kapcsolódó taxatív felsorolást, bár kétségtelen, hogy kialakult az a gyakorlat, hogy a Tptv. 11.§ (2) bekezdésben megnevezett megállapodástípusokat, elsősorban a horizontális árrögzítésekhez vezető megállapodást, valamint a piac felosztásra irányuló magatartásokat, és több esetben a beszerzési források felosztását első ránézésre is úgy értékelik, hogy azok a verseny tekintetében elegendő károsági fokot mutatnak ahhoz, hogy azokat cél általi versenykorlátozásoknak lehessen minősíteni.
- [292] Az EUB gyakorlatából az is kiolvasható, hogy ahhoz, hogy egy versenykorlátozás cél általi korlátozásnak lehessen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát, az általa elérni kívánt célkitűzéseket, gazdasági és jogi háttérrel kell megvizsgálni, amelybe ez a megállapodás illeszkedik. Figyelembe kell venni az érintett termékek vagy szolgáltatás jellegét, valamint az érintett piac vagy a piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit is.
- [293] Ezek azok a megállapodások, melyek jellegüknél fogva károsak a rendes verseny megfelelő működésére, mivel általában nem hatékony gazdasági eredménnyel járnak, és csökkentik a fogyasztói jólétet (C-67/13.P, ECLI:EU:C:2014:2204, CB contra Bizottság ítélet [50.]).
- [294] Általánosságban az is megállapítható, hogy egy nem kötelező erejű döntés esetében is lehetőség van a cél szerinti versenykorlátozó jogsértés megállapítására.
- [295] Az első ránézésre is cél szerinti korlátozás megállapíthatóságához joggyakorlat által elvárt elegendő károsági fok megítéléséhez a kellően általános és következetes tapasztalat fennállásának alperes általi bizonyítottsága elvárható (ld.: C-228/18, ECLI:EU:C:2020:265, Budapest Bank ügyben hozott ítélet [79]). Ahhoz, hogy egy kérdéses megállapodás a megállapodások olyan kategóriájába tartozik-e, amelyek általános jellege a tapasztalatok tükrében általánosan elfogadott és könnyen felfedhető legyen, figyelembe kell venni valamennyi gazdasági, jogi háttérre vonatkozó releváns elemet, amelybe a vizsgált magatartás illeszkedik, és figyelembe kell venni, hogy van-e elegendő tapasztalat a vizsgált magatartás jogsértő jellegének első ránézésre történő megállapíthatóságához.
- [296] Abban is egységesnek tekinthető az Európai Unió Bírósága és a Kúria gyakorlata, hogy a cél szerinti versenykorlátozás megállapíthatóságát szűken kell értelmezni (fent hivatkozott C-228/18. Budapest Bank ítélet [54], Kúria Kfv.II.37.385/2020/17. számú ítélet [103] Budapest Bank ügy).
- [297] Amennyiben a tapasztalat alapján figyelembe vett megállapodás a megállapodások olyan

Kfv.II.37.762/2022/24.

kategóriájába tartozik, amely a legtöbb esetben a versenyre hátrányos, szükségtelen e megállapodás érintett piacokra gyakorolt hatásának részletes elemzése, azaz megállapítható a cél szerinti versenykorlátozó megállapodás jogsértő volta, hatásvizsgálat nélkül is.

- [298] Azt, hogy miként határozható el egy cél szerinti versenykorlátozás a hatás szerinti versenykorlátozás vizsgálatától, megfelelő útmutatást ad Bobek főtanácsnok Budapest Bank ügyben hozott indítványa (ECLI:EU:C:2019:678 [41-51.]).
- [299] A Fővárosi Törvényszék felülvizsgálni kért ítélete követve az alperes határozatának szerkezetét, valamennyi, az alperes által vizsgált megállapodást magatartásonként elemezte, mindegyik magatartáshoz kapcsolódó megállapodást cél szerintiként értékelte, mely megállapítások többségével a Kúria egyetért, kivéve a no touch és a közbeszerzési kikötésekhez kapcsolódó elemzéssel, és az átcsábítási tilalom piac felosztó megállapodásként történő értékelhetőségével.
- [300] A Kúria nem ért egyet az alperes felülvizsgálati ellenkérelme azon állításával, hogy a Tpv. 11. § (2) bekezdésében foglalt tényállások cél szerinti jogsértésnek minősülnek, s valamennyi, ott felsorolt tényállási elem megvalósulása esetén a versenyhatóság mentesülhet a hatásalapú elemzés alól. A Kúria álláspontja szerint ugyanis a Tpv. 11. § (2) bekezdése logikailag valamennyi, a Tpv. 11. § (1) bekezdésében megjelölt, 3 típusként kategorizált versenyjogsértésre vonatkozik, azaz a cél szerinti, a tényleges, és a lehetséges versenykorlátozó hatású megállapodásokra is. Önmagában tehát annak ténye, hogy az alperes a Tpv. 11. § (2) bekezdése valamely pontja alá sorolta a vizsgált magatartást, amennyiben nem áll fenn kellően szilárd és megbízható tapasztalat ahhoz, hogy önmagában jellegénél fogva káros az adott típusú megállapodás a verseny megfelelő működésére, az alperes nem mentesülhet a hatásalapú elemzés alól.

Átcsábítási tilalom

- [301] A Kúria az átcsábítási tilalom alperes határozatában, annak 943. pontjában a rendelkezés szövegének változását szó szerinti idézéssel bemutató, és az átcsábítási tilalom gazdasági, jogi háttérét, célkitűzését bemutató határozati résszel nagyobb részt egyetért, az ezt helyben hagyó Fővárosi Törvényszék ítélete indokolása is nagyobb részt helyes.
- [302] A Kúria az alperes részéről elvégzett részletes elemzés eredményeként megállapíthatónak tartja a megállapodás cél szerinti versenykorlátozó megállapodás kategóriájába sorolását, azzal azonban, hogy a vizsgált tartalom jogi, gazdasági háttér és az elérni kívánt célkitűzés eredményeként csak a beszerzési forrásokhoz való hozzáférés korlátozásával összefüggésben látta megállapíthatónak a cél szerinti jogsértés megállapítását.
- [303] A Kúria szerint sem az alperes határozata, sem a törvényszéki ítélet nem mutatta be, hogy a vizsgált rendelkezés bármelyik szövegváltozata alkalmas lehet piacfelosztásra. Az alperes határozata 950-951. pontjaiban szereplő azon állítás, hogy az átcsábított tanácsadó magával viheti a közvetítési szegmensben kereső ügyfeleket, nem elegendő érv a piacfelosztó jelleg megállapíthatóságához, különös tekintettel arra, hogy az alperes eljárásában a megkérdezett SZTMSZ tagok közel azonos arányban vitatták vagy értettek egyet abban, hogy mennyiben releváns vagy nem releváns egy munkaerő-közvetítő vagy munkaerő-kölcsönző cégnél a személyzeti tanácsadó szerepe.
- [304] Az alperes határozata és az azt helyben hagyó törvényszéki ítélet helyesen rögzítette, hogy a munkaerő-közvetítő és munkaerő-kölcsönző piacon az SZTMSZ tagvállalkozásai egymás versenytársának tekinthetőek, és ezen a piacon a beszerzési forrás a jól képzett munkavállaló. A munkáltatók, az SZTMSZ tagjai célja a munkavállalóért folytatott versenyben a minél szakszerűbb, felkészültebb munkavállaló megszerzése, megtartása.
- [305] Az átcsábítási tilalom szabályozásával első ránézésre is és különösebb elemzés nélkül is nyilvánvaló, hogy az SZTMSZ tagok valamennyien, a maguk számára egy kényelmi pozíciót akartak elérni, amikor biztosítani akarták, hogy ne kelljen a minőségi munkaerőért folytatott versenyben részt venniük, és a munkavállalóhoz, mint „termékhez” való hozzáférés során a

Kfv.II.37.762/2022/24.

beszerzési források közötti választás lehetőségének korlátozásával kényelmesebb, kiszámíthatóbb gazdasági pozícióba kerülhessenek.

- [306] Az átcsábítási tilalom megsértőivel szemben meghatározott szankció csak erősíti a megállapodás jelentőségét, versenykorlátozó célját.
- [307] A Kúria álláspontja szerint ebben a kontextusban nincs jelentősége annak, hogy a munkavállalók egyébként saját elhatározásukból nem voltak elzárva, hogy az SZTMSZ egyik tagjától a másik tagvállalkozáshoz szerződjenek, a magatartás versenyellenes célja azáltal is megállapítható volt „első ránézésre is”, amikor kizárólag az aktív munkaerő átcsábítása volt tilalmazott az SZTMSZ tagjai között.
- [308] Ebből is következik, hogy az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme alaptalanul vonta kétségbe az alperes határozatában az átcsábítási tilalomhoz kapcsolódó, nemzetközi jogesetekre történő hivatkozást.
- [309] A Kúria a nemzetközi tapasztalat alátámasztásához megfelelő hivatkozásnak tartja az alperes határozata 2. számú mellékletében felsorolt angol, török, spanyol és francia versenyügyeket.
- [310] Bár az Európai Unió Bírósága részéről e kérdésben hozott ítéletek hiányában nincs joggyakorlata az átcsábítási tilalomhoz hasonló megállapodások versenyjogi értékelésének, az alperes azonban észrevételében helyesen utalt az Európai Unió Bírósága C-415/93. számú, Bossman ügyben hozott ítélethez kapcsolódó főtanácsnoki indítványra (ECLI:EU:C:1995:295). Az EUB-nak ebben az ügyben az ismert sportoló egyik klubtól a másik klubhoz történő áthelyezésének versenyjogi aspektusait már nem kellett, hogy vizsgálja a munkaerők szabad áramlása tilalmába ütközés miatt, ellenben a Bobek főtanácsnok indítványa [262] pontja szerint az a szabály, amely áthelyezési díjat állapított meg más tagállami klubhoz való áthelyezéshez, a klubok közötti versenyt korlátozta. A Kúria szerint az adott ügy és jelen ügy tényállása azonossága az átcsábítási tilalomhoz kapcsolódó megállapodás terén abban mutatkozik, hogy mindkét foglalkoztatási forma esetében a képzett munkaerő megtartása, átszerződésének elnehezítése volt a cél, s az átcsábítás esetén az egyik klub a másiknak jelentős díjtételt volt köteles fizetni hasonló módon, mint jelen ügyben az átcsábítási tilalom megsértése esetén az SZTMSZ tagvállalkozásai.

No touch kikötés

- [311] A Kúria a no touch kikötéshez kapcsolódó I. rendű, III-VI. rendű és IX. rendű felperes érveivel annyiban értett egyet, hogy a no touch kikötés esetén nem lehet megállapítani az alperes és a Fővárosi Törvényszék részéről elvégzett elemzés eredményeként, annak cél szerinti versenykorlátozó jellegét.
- [312] Arra azonban a IX. rendű felperes felülvizsgálati kérelme eredménytelenül hivatkozott, hogy mivel a megbízók elvárása volt a no touch kikötés etikai szabályok között történő szerepeltetése, ez önmagában alkalmas hivatkozás lehet a cél szerinti versenykorlátozás kategóriájából történő kikerülésre.
- [313] A Kúria értékelése szerint mivel a vizsgált, felperesek részéről etikai normának nevezett szabály szerint csak egy SZTMSZ tagvállalkozás volt – önkéntes vállalással – tiltva az általa kiközvetített munkavállaló újabb megkeresésétől, és a többi SZTMSZ tag és a többi piaci szereplő nem, még az SZTMSZ tagok egymás közötti versenyében sem érzékelhető első ránézésre, hogy képes-e a megállapodás a verseny korlátozására és mennyiben. Bár a megállapodás minősülhet beszerzési forrásokhoz való hozzáférés korlátozásának (ahol a beszerzési forrás maga a munkavállaló), az ilyen korlátozás főszabály szerint nem tekinthető mindig cél szerinti korlátozásnak. Másrészt az Európai Unió Bírósága és az alperes által korábban vizsgált tényállások esetében, a beszerzési forrásokhoz való hozzáférés korlátozása tényállásához kapcsolt jogvitákban a „forrás”, azaz a termék nem természetes személy volt, szemben a jelen megállapodáshoz kapcsolódó kikötéssel, ahol a munkavállaló, mint „termék”, saját döntéseiért felelős személyként, dönthetett úgy, hogy

Kfv.II.37.762/2022/24.

kiközvetítése után bármely állásajánlatot elfogadjon. Továbbá mivel nem ismert, hogy a munkavállalók milyen arányban helyezkednek el munkaerő-közvetítői szolgáltatás eredményeként, és hány százalék talál munkaerő-közvetítő igénybevétele nélkül is munkát, így nem tudható, hogy ez a korlátozás milyen hatással volt a piacra. Ezen túlmenően nem egyértelmű, hogy a fogyasztói jólét alperes álláspontja szerint hol sérül, figyelemmel arra, hogy végső soron a fogyasztónak minősülő piaci szereplő alacsonyabb árú szolgáltatáshoz vagy áruhoz jut hozzá azáltal, ha a „szolgáltató” alacsonyabb szinten tudja tartani a munkabért, másrészt viszont a munkavállaló egyben fogyasztó is, aki alacsonyabb munkabérrel kisebb fogyasztást tud megvalósítani. Mindezen megfontolásokat figyelembe véve a rendelkezésre álló, alperes által bemutatott elemzésből nem lehet tudni, hogy az alperes milyen összefüggéseket és tényeket elemzett, a verseny intenzitása hol és milyen körben csökkenhetett, egyáltalán csökkent-e, a megállapodás károsága hol jelentkezett, ezért a Kúria szerint elkerülhetetlen a no touch kikötés versenykorlátozó jellegének a megállapításához a hatásalapú elemzés.

- [314] Ezt erősíti az a körülmény is, hogy nem áll rendelkezésre sem alperes gyakorlatában, sem a nemzetközi gyakorlatban olyan tapasztalat, amely az ilyen kikötés versenykorlátozó jellege megállapíthatóságát egyszerűsítene.
- [315] Mindezen megfontolásból következően a Kúria álláspontja szerint a no touch kikötés versenykorlátozó jellege megállapíthatóságához elengedhetetlen a kikötéshez kapcsolódó hatásalapú elemzés.

Közbeszerzési kikötés

- [316] A Kúria szerint ezen megállapodás vizsgálata során az alperes határozata és az alperes határozatát helyben hagyó Fővárosi Törvényszék ítéletének indokolása sem elegendő ahhoz, hogy megfelelően állást lehessen foglalni abban a kérdésben, hogy a kikötés nemcsak cél szerinti, de versenykorlátozó jellege megállapítható-e a Tpv. 11. § (1) bekezdése szerint.
- [317] A Kúria kiemeli, hogy az egyébként két megállapodástípust rögzítő, határozatban közbeszerzési kikötésként említett megállapodás valódi tartalmát és tényleges következményeit az alperes nem ismertette, elmaradt a két ágazati szabályozást (Tpv., Kbt.) érintő elemzés is, holott ez a kikötés szoros kapcsolatot mutat a közbeszerzési eljárás szabályaival. Ennek ellenére nem került bemutatásra az alperes részéről, hogy a megállapodás a közbeszerzésekben való nagyobb részvételt támogatja, ezáltal a versenyt élénkíti-e vagy éppen gyengíti. Az sem került bemutatásra, hogy a megállapodás egy törvénytelen gyakorlatot tilt, vagy éppen egy, közbeszerzési törvény által egyébként nem tiltott gyakorlatot akar tiltani.
- [318] A Kúria megjegyzi, hogy a közbeszerzési kikötés első része – bár erre egyik fél sem hivatkozott – némileg hasonlóságot mutat az átcsábítási tilalom szabályával, ennek kimondásához azonban részletesebb vizsgálatra, elemzésre van szükség.
- [319] Ezen megfontolásra tekintettel a Kúria szerint az alperesnek annak érdekében, hogy a közbeszerzési kikötésként nevesített megállapodást versenykorlátozó jellegűnek minősítse, annak teljes tartalmát, objektív céljait, és azt a jogi és gazdasági környezet kell alaposan megvizsgálni, amelybe ez a megállapodás illeszkedett. Amennyiben a megállapodás nem mutat az elemzés eredményeként kellő károsági fokot a versenyre, akkor hatásalapú elemzés elvégzésére is sor kerülhet, de dönthet úgy is az alperes, hogy Tpv.60/A. § (1) bekezdés b) pontja alapján jár el.

Minimum munkaerő-kölcsönzési díj

- [320] A Kúria az I. rendű, a III-VI. rendű és IX. rendű felperesek munkaerő-kölcsönzési díj versenykorlátozó megállapodásként történő minősítés jogszerűtlenségére történő hivatkozását alaptalannak találta, a Kúria a Fővárosi Törvényszék ítélete érvelésével, amely helyben hagyta az

Kfv.II.37.762/2022/24.

alperes minimum munkaerő-kölcsönzési díj értékelésével kapcsolatos határozatát, egyetért, azt külön megismételni nem kívánja, pusztán a felülvizsgálati kérelemre, ellenkérelemre tekintettel az alábbiakat jegyzi meg.

- [321] A versenyjogi gyakorlat a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) pontjában is megjelölt árrögzítést a legsúlyosabb versenyjogsértések egyikének tekinti.
- [322] Az alperes által célja szerint versenykorlátozónak értékelt kikötés az alperes és a Fővárosi Törvényszék értékelésével egyezően a Kúria szerint is a minimumárak meghatározását jelentette, s mint ilyen, az árrögzítés egyik formája volt.
- [323] Az alperes és a Fővárosi Törvényszék ítélete is helytállóan hivatkozott az EUB C-8/72 (ECLI:EU:1972:84) megállapításra, mely szerint az az árrögzítés, amely csak célértékeket határoz meg, korlátozza a versenyt, mivel a résztvevők előre látják, ésszerű bizonyossággal tudják, hogy a versenytársak milyen politikát követnek. Ezzel esik egy tekintet alá lényegi különbség híján, ha az ár meghatározás az árat alkotó egyes konkrét elemek, tételek nevesítésével történik.
- [324] Abban is egységesnek mutatkozik a versenyjogi gyakorlat, hogy amennyiben egy megállapodásnak a versenykorlátozó célon túl van más legitim célja is, az önmagában nem jelenti, hogy e jogsértés ne lehetne célzat szerint megállapítható (EUB C-110/82, ECLI:EU:C:1982).
- [325] A felperesek felülvizsgálati kérelme alaptalanul hivatkozott arra, hogy utóbb a munkaerő-kölcsönzési és a magán-közvetítói tevékenység nyilvántartásba vételéről és folytatásának feltételeiről szóló 118/2001.(VI.30) számú Kormányrendelet 9/A. §-a normaszövegbe emelte a kikötést e megállapodás szövegével azonos tartalommal. A versenyjogi jogsértésekkel szemben történő fellépés ugyanis az Alaptörvény M. cikk (2) bekezdéséből és a Tpvt. preambulumból is következően az Állam feladata, aki jogi szabályozással kell hogy biztosítsa a gazdasági verseny tisztaságát.
- [326] A IX. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében állítottakkal ellentétben a versenyjogsértés megállapítása szempontjából annak sincs jelentősége, hogy a minimum munkaerő-kölcsönzési díj az SZTMSZ tagok részéről betartásra került-e, vagy sem, ennek a kérdésnek a bírság meghatározása összegénél lehet jelentősége (a jogsértés súlya, hatása a versenyre).
- [327] Mindezen megfontolás eredményeként a Kúria megállapította, hogy az alperes és a Fővárosi Törvényszék helyesen értékelte a munkaerő-kölcsönzési minimumárak meghatározását a Tpvt. 11. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, célja szerinti jogsértésként.

Munkaerő-közvetítési szolgáltatási díj és egyéb kereskedelmi feltételek meghatározása

- [328] Az I., III-VI. és IX. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme a munkaerő-közvetítési és szolgáltatási díj, valamint egyéb kereskedelmi feltételek meghatározásaként azonosított versenyjogsértő magatartás cél szerinti versenyjogsértésként történő minősítését alaptalanul vitatta.
- [329] A Kúria egyetért a Fővárosi Törvényszék és az alperes határozatának munkaerő-közvetítési szolgáltatási díjhoz kapcsolódó jogi indokolásával, azt megismételni nem kívánja, csak a felülvizsgálati eljárásban elhangzottakra tekintettel emeli ki az alábbiakat.
- [330] A Kúria szerint az alperes által vizsgált, versenyjogsértőnek állított megállapodás közül ez a „legtisztább”, versenyjogi szempontból célja szerinti versenykorlátozó megállapodás, hiszen az ajánlásban rögzítettek szerint meghatározásra került egyrészt a munkaerő-közvetítési díj alapja, másrészt a közvetítési díj legalacsonyabb értéke is.
- [331] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme alaptalanul állította, hogy egy ajánlott ár nem lehet cél szerinti megállapodásként értékelhető, ugyanis a versenyjogi joggyakorlat egységes abban, hogy a versenykorlátozó cél megállapítható ajánlás esetén is (EUB C-96-102;104;105;108 és 110/82 egyesített ügyek, ECLI:EU:C:1983:310)
- [332] A Kúria itt is utal arra, hogy az EUB C-8/72. számú ügyében (ECLI:EU:C:1972:84) egyértelműen megállapította, hogy az árrögzítést valósít meg a vizsgált megállapodás akkor is, ha az csak

Kfv.II.37.762/2022/24.

célértéket határoz meg, mivel korlátozza a versenyt, és lehetővé teszi a résztvevőknek, hogy előre lássák ésszerű bizonyossággal, hogy a versenytársak milyen árpolitikát fognak követni.

- [333] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme alaptalanul hivatkozott arra, hogy az itt vizsgált, egyéb kereskedelmi feltételek meghatározása során a megállapodás csak a szokásosan alkalmazott szerződési feltételeket sorolták fel, ugyanis az egységes piaci fellépésnek versenykorlátozó hatása van.
- [334] Mindezekből következően a munkaerő-közvetítési díj százalékos mértékének meghatározására vonatkozó SZTMSZ döntés az eladási ár közvetlen meghatározását célozta, míg az egyéb kereskedelmi feltételek (halasztott fizetés kizárása, részletfizetés, garancia időtartamának maximalizálása, stb.) meghatározására vonatkozó SZTMSZ döntés az egyéb üzleti feltételek közvetlen meghatározását célozták, és helyesen került sor annak megállapítására, hogy a Tptv. 11. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt tényállás megvalósításával cél szerinti versenykorlátozás.

Az engedékenységi politika

- [335] A Kúria a VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelmét és a VII. rendű felperesi érdekelt észrevételét az engedékenységi politikával összefüggésben megalapozatlannak találta, a Kúria a Fővárosi Törvényszék ítéletében és az alperes határozatában megjelenő, engedékenységi politika alkalmazásának VII. rendű felperessel és VII. rendű felperesi érdekelttel szembeni alkalmazás jelen ügyben történő kizárásáról rendelkező érdemi döntésével egyetért, annak indokai azonban pontosításra, kiegészítésre szorulnak, figyelemmel a VII. rendű felperes és VII. rendű felperesi érdekelt felülvizsgálati kérelmében előadottakra tekintettel is.
- [336] A Tptv. 78/A. § (1) bekezdése szerint az eljáró versenytanács a bírság kiszabását mellőzi, vagy a bírságot csökkenti annak a vállalkozásnak a tekintetében, amely az e törvényben meghatározott módon feltárja a Gazdasági Versenyhivatalnak a 11. §-ba, illetve az EUMSZ 11. cikkébe ütköző kartellt, vagy a közvetlenül vagy közvetve a vételi vagy az eladási árak rögzítésére irányuló más megállapodást, vagy összehangolt magatartást (a továbbiakban a 78/A.-78/C. § alkalmazásában: jogsértés) és az abban való részvételét.
- [337] Az engedékenységi politika Tptv.-ben történő szabályozása a 2009. évi XIV. törvény 8. § Tptv.-t módosító rendelkezésével jelent meg. Ennek törvényi indokolása utal arra, hogy az engedékenységi politika a versenyjogban széleskörű hagyományokkal rendelkezik, és 2003-tól a Gazdasági Versenyhivatal is alkalmazza, utalva a Gazdasági Versenyhivatal Elnöke és Gazdasági Versenyhivatal Versenytanács Elnöke 3/2003. számú engedékenységi politikáról kiadott közleményére.
- [338] A Tptv. 78/A. § jelen közigazgatási jogvitában alkalmazandó rendelkezését utoljára a 2013. évi CCI. törvény 66. § módosította, amely azonban lényeges változást a szabályozásban jelen ügy szempontjából nem hozott, a 66. §-hoz fűzött törvényi indokolás szerint a módosítás elsősorban apróbb kiegészítés a gyakorlati tapasztalatokra tekintettel, és az Európai Versenyhálózat (ECN) keretében 2012 novemberében elfogadott új felülvizsgálati modellprogramra tekintettel.
- [339] A Tptv. 78/A. § (1) bekezdése VII. rendű felperesre és VII. rendű felperesi érdekeltre történő alkalmazhatósága vizsgálata során az elsődleges kérdés a Tptv. 78/A. §-ban szereplő kartell fogalom értelmezése.
- [340] Bár a Tptv. értelmező rendelkezéseket nem tartalmaz, a Kúria álláspontja szerint – ahogy ezt már az ítélet [283-284] bekezdésben kifejtette – a Tptv. 13. § (3) bekezdésének 2017. január 15-én hatályba lépő módosítása után a Tptv. egységes kartell fogalmat használ. Erre utal a Tptv. 13. § (3) bekezdésében megjelenő, „*továbbiakban: kartell*” – jogalkotói megoldás is. A Tptv. 13. § (3) bekezdése alapján a kartell fogalmába a versenytársak megállapodása és összehangolt magatartása tartozik bele, de a társulási döntés nem.
- [341] A Tptv. 78/A. § (1) bekezdése külön jogsértés fogalmat generál az engedékenységi kérelem körében,

Kfv.II.37.762/2022/24.

amely alatt a Tpv. 11. §-ba, illetve az EUMSZ. 101. cikkébe ütköző kartellt vagy a közvetlenül vagy közvetve a vételi vagy az eladási árak rögzítésére irányuló más megállapodást vagy összehangolt magatartást és az abban való részvételt érti. Ez utóbbi fordulat miatt kell utalni arra, hogy bár a Tpv. 11. § (1) bekezdése a megállapodás gyűjtőfogalmába beletartozónak tekinti a társulási döntést, a 78/A.§ (1) bekezdés második fordulata (közvetlenül vagy közvetve a vételi vagy az eladási árak rögzítésére irányuló más megállapodást vagy összehangolt magatartást) ismétli ugyan a megállapodás fogalmát, de annak Tpv. 11. § (1) bekezdése szerinti tág értelmezését azonnal cáfolja, hogy e második fordulat a megállapodás mellett az összehangolt magatartást is külön nevesíti. Ez a rendelkezés ezért kizárja, hogy a „közvetlenül vagy közvetve a vételi vagy az eladási árak rögzítésére irányuló más megállapodást” a társulási döntésekre is alkalmazni lehessen. A Tpv. 78/A. § jogsértései körébe tehát a társulási döntés nem tartozik bele, társulási döntés esetén engedékenységi kérelem nem terjeszthető elő..

- [342] A VII. rendű felperes és a VII. rendű felperesi érdekelt eredménytelenül hivatkozott a Gazdasági Versenyhivatal 2/2016. számú engedékenységi közleménye eredeti 17. pontja és az 5/2017. számú közleménnyel módosított 17. pontja közötti eltérésre, és az „eredeti” szövegváltozatban kifejezetten szereplő „vállalkozások társulása által hozott döntés” szövegből való elhagyására – ugyanis a két szövegváltozat tartalmilag nem változott, mert az utóbbiban szerepel, hogy az engedékenységi politika a kartelleken kívüli egyéb horizontális versenykorlátozásokra nem terjed ki.
- [343] A VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelme az engedékenységi politika alkalmazhatósága kapcsán alaptalanul hivatkozott az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése hatékony érvényesülése veszélyére is. A hatékony érvényesülés egyik eleme ugyanis az európai uniós és tagállami versenyjogot szabályozó rendelkezések azonos, egységes értelmezése. Éppen emiatt az engedékenységi politika társulások döntéseire vonatkozó alkalmazhatatlansága (kizárása) értelmezésénél a Kúria figyelemmel volt arra is, hogy a Kúria az Allianz Hungária Biztosító Zrt. kontra Gazdasági Versenyhivatal ügyben az EUB ítélete (C-32/11.) figyelembevételével kimondta, hogy érdek fűződik ahhoz, hogy az uniós jogi rendelkezéseket és fogalmakat egységesen értelmezzék.
- [344] Az Európai Unió jogában az engedékenységi politika alkalmazhatósága kizárólag a titkos kartellekre engedhető meg.
- [345] Itt utal a Kúria arra, hogy a Tpv. 78/A. §-t magyar versenyjogi szabályokba iktató, 2009. évi XIV. törvény 8. §-hoz fűzött törvényi indoklás is utalt a nemzetközi versenyjog széles körű hagyományaira, az uniós jog pedig az engedékenységi politikát csak a versenytársak megállapodására és az összehangolt magatartására alkalmazta akkor és most is. (ld. pl. EU Bizottság 2006/C. 298/11. számú engedékenységi közleményét, vagy az ECN+ Irányelv 11. cikkét.)
- [346] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme alappal hivatkozott arra, hogy a Tpv. 78/A. §, azaz az engedékenység alkalmazásának szükségszerű eleme a versenyfelügyeleti bírságnak az esetleges alkalmazása. Az SZTMSZ-szel szemben megindult versenyfelügyeleti eljárásban azonban a VII. rendű felperessel és a VII. rendű felperesi érdekelttel szemben bírság kiszabására nem került sor, így annak elengedése, mérséklése sem történhet meg.
- [347] A VII. rendű felperes és a VII. rendű felperesi érdekelt az engedékenységi politikában való részesüléshez kapcsolódó érvei között az Alkotmánybíróság 353/B/2009. AB határozatára is alaptalanul hivatkozott. Mint ahogy erre a Fővárosi Törvényszék ítélete indokolása [198] helyesen utalt, az Alkotmánybíróság az adott ügyben utólagos normakontroll eljárásban nem az engedékenységi politika kérdését vizsgálta, az eljárás fő kérdése az volt, hogy sérti-e a tulajdonhoz való jogot, a tisztességes eljárás követelményét, és az ártatlanság vélelmét a mögöttes felelősség szabályainak alkalmazhatósága. Csupán megjegyezte a határozata indokolásában, így az erga omnes hatállyal nem bír, hogy mi minősül vállalkozásnak a Tpv. 78/A. § alkalmazása szempontjából. Kiemelendő továbbá, hogy az Alkotmánybíróság határozata meghozatala időpontjában a Tpv. engedékenységi politikáját meghatározó 78/A. § (1) bekezdése olyan szövegváltozatban volt hatályban, amely a kartell kifejezést nem is tartalmazta, és nem szerepelt a Tpv. 13. § (3)

Kfv.II.37.762/2022/24.

bekezdése által szabályozott egységes kartell fogalom sem. Emellett az akkor értelmezett engedékenységi szabály horizontális szinten csak az ár meghatározására és piac felosztására irányuló összehangolt magatartás és versenytársi megállapodás esetére engedte az engedékenységi alkalmazását.

- [348] A VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében felvetett azon állítás, hogy egy társulási döntés, annak jellegadó fogalmi elemei kapcsán (horizontális kapcsolat, versenytársak jövőbeni magatartásának lehetséges befolyásolása, stb.) versenyre gyakorolt hatásában nem mutat feltétlenül különbözőséget a Tpvt. 11. § (1) bekezdésében tipizált vállalkozások megállapodása, és összehangolt magatartásához képest, logikusnak tűnő érvelés, de a Kúria szerint az engedékenységi politikából eredően a bírság elengedése vagy mérséklése kedvezményét jogszabályi rendelkezések nélkül nem lehet alkalmazni.
- [349] Tekintettel arra, hogy az engedékenységi politika alkalmazhatóságával a jogalkotó elsősorban a titkos megállapodás feltárását akarta segíteni, a Tpvt.78./A.§ (1) bekezdését sem nyelvtani, sem rendszertani, sem a jogalkotó célja szerinti értelmezés eredményeként nem lehet olyan következtetésre jutni, hogy az lehetővé teszi a VII. rendű felperes és VII. rendű felperesi érdekelt engedékenységi politikában való részesülését.
- [350] Kétségtelen, hogy a VII. rendű felperes részéről 2017. október 9-én előterjesztett végleges engedékenységi kérelem benyújtása, és az alperes engedékenységi politika alkalmazását kizáró 2020. június 19-én meghozott végzése közötti 32 hónap 10 nap időtartam felveti az ésszerű időben történő döntési kötelezettség elmulasztásának kérdését, és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét – ahogy erre a VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelme hivatkozik –, a Kúria álláspontja szerint azonban jogszabályi felhatalmazás hiányában ez nem eredményezheti a VII. rendű felperes és VII. rendű felperesi érdekelt engedékenységi kedvezményében való részesülését.
- [351] Itt tartja indokoltnak a Kúria megjegyezni, hogy a VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelme, annak 19. pontjában maga is elismeri, hogy mint engedékenységi kérelmező úgy gondolta a kérelme benyújtásakor, hogy a Tpvt. 11. § (1) bekezdésében rögzített megállapodás-típusokon belül a vállalkozások megállapodása, vagy összehangolt magatartás kerül majd nevesítésre.
- [352] Mindez azt támasztja alá, hogy a versenyhatóság egy versenyfelügyeleti eljárás megindulásakor nincs mindig abban a helyzetben, hogy a Tpvt. 11. § (1) bekezdése által tipizált megállapodásokat azonnal kategorizálja. Emiatt elfogadható a hatóság oldalán, hogy ha ésszerű időtartamig nem tud dönteni a tényállás bonyolultságából eredően az engedékenységi kérelem teljesíthetőségéről.
- [353] Arra azonban a VII. rendű felperes alaptalanul hivatkozott felülvizsgálati kérelmében, hogy az alperes nem hozhatott volna engedékenységi kérelmet elutasító döntést az időmúlásra tekintettel, az engedékenységi kérelemről történő döntés lehetősége az idő múlására tekintettel nem enyészik el.
- [354] A VII. rendű felperesnek és a VII. rendű felperesi érdekeltnek a mögöttes felelősként történő nevesítés elmaradása, mint az engedékenységi politika szükségszerű, jelen helyzetben alkalmazandó következményeire történő helytelen érvelésére a Kúria a mögöttes felelősségre vonatkozó részben teszi meg indokolását.

Csekély jelentőség

- [355] Az I. és IX. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme a Fővárosi Törvényszék ítélete, és az alperes határozatának csekély jelentőségű megállapodást érintő indokolását megalapozottan támadta.
- [356] A de minimis szabályokra történő hivatkozhatóság megítélését megelőzően indokolt ezen szabályok, alperes által vizsgált jogsértések megvalósulása alatti szövegváltozatainak ismertetése, mivel a jogsértés – hosszabb tartama miatt – eltérő szabályozási környezetet ölel fel.
- [357] A Tpvt. 2017. január 15-éig hatályos 13. § (2) bekezdése a következőként rendelkezett: *„Csekély jelentőségű a megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az együttes részesedése az érintett piacon a 10%-ot nem haladja meg, kivéve, ha*

Kfv.II.37.762/2022/24.

az

a) *vételi vagy az eladási árak versenytársak közötti közvetlen vagy közvetett meghatározására, vagy*

b) *a piac versenytársak által történő felosztására vonatkozik.*”

2017. január 15-ei hatályba lépéssel a kivétel szabálya a következőként változott: Tpv. 13. § (3) bekezdése: *„Nem alkalmazható az (1) bekezdés a versenytársak közötti olyan megállapodásra vagy összehangolt magatartásra, amelynek célja a verseny korlátozása, megakadályozása vagy torzítása, így különösen a vételi vagy eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározása, az előállítás vagy forgalmazás korlátozása, a piac felosztása, ideértve a versenyzetetéssel kapcsolatos összejátszást, az import- vagy exportkorlátozást is (a továbbiakban: kartell), valamint bármely közvetlenül vagy közvetve a vételi vagy az eladási árak rögzítésére irányuló más megállapodásra vagy összehangolt magatartásra.”*

- [358] Ahogy arra a Kúria ítélete indokolásában már utalt, az alperes határozata ellentmondásos abban a kérdésben, hogy mely jogszabályi környezet szerint vizsgálta a versenyfelügyeleti eljárásban általa jogsértőnek nevezett megállapodásokat. Addig, amíg a jogi értékelés kereteiként a határozat VIII.1. pontjában, a [863] indokolási pontban az eljárás megindulása, azaz 2018. január 17-én hatályos jogszabályok alkalmazását rögzítette, addig az alkalmazandó jogot leíró VII.1. Fejezetben, a [852] indokolási pontban a Tpv. 13. §-át a 2017. január 15-e előtti szövegezésében ismertette.
- [359] A normaszöveg helyes értelmezéséből következik, hogy a társulási döntésekre a de minimis szabály alóli kivétel csak 2017. január 15-ét megelőző időszakban vonatkozhat.
- [360] 2017. január 15-ét megelőzően is csak akkor nem részesülhet egy társulási döntés a de minimis szabályokra történő hivatkozás kedvezményében, amennyiben a döntés vételi vagy eladási árak meghatározására, illetve piac versenytársak által történő felosztására vonatkozik. A Kúria a vizsgált magatartástípusok közül csak a minimum kölcsönzési díj, és a munkaerő-közvetítési szolgáltatási díj esetében tartotta megállapíthatónak az árrögzítést, melyből az következik, hogy a többi megállapodás vizsgálata során – részben téves minősítés, részben téves jogértelmezés miatt - elmaradt azok bagatell kartell szabályai alá tartozásának tényleges vizsgálata, eltekintve attól, hogy a közbeszerzési kikötéshez kapcsolódóan a határozat utal arra, hogy az érintett piacot, a társulás és tagvállalkozások azon való részesedésének nagyságát vizsgálta. Mivel azonban ennek felülvizsgálati kérelemben történő vitatására nem került sor, ezzel a kérdéssel a Kúria sem foglalkozik, csak a megismételt eljárás szempontjából releváns jogértelmezésre ad útmutatást a fentiekben.
- [361] A Tpv. 13. § (3) bekezdése – 2017. január 15-től hatályos szabályozása szerint – nem terjed ki a társulási döntésekre, az alperes, amennyiben a határozata [863] pontjában rögzített jogi környezetet és alkalmazandó jogot tartja irányadónak, nem tekinthet el minden magatartásforma újbóli vizsgálata esetén, annak versenykorlátozó jellege kategorizálását követően attól, hogy a de minimis szabályok alkalmazhatóságát vizsgálja.
- [362] Kétségtelen, hogy a határozat vizsgálta az SZTMSZ tagok piaci súlyát a határozat [42-43] pontjaiban, megállapítva mindkét piacon, hogy éveken keresztül 10% feletti a tagvállalkozások részesedése. Amennyiben ezt a megállapítást az alperes a megismételt eljárásban is tartja, és objektív tényekkel sem dől meg, akkor a csekély jelentőségű megállapodásnak (döntésnek) nem tekinthetők.

Kfv.II.37.762/2022/24.

Egyedi mentesség

- [363] A felülvizsgálati eljárásban a Tptv. 17. §-ban szabályozott jogintézmény nem kapott központi szerepet, holott az egyedi mentesítés fennállásának a megítélése a versenyjog fontos jogintézménye. A felülvizsgálati eljárásban csak az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme állította – részletekbe menő indokolás nélkül –, hogy a Fővárosi Törvényszék erre vonatkozó ítéleti indokolása nem elégséges, mert az csak annyit tartalmaz, hogy a mentesítési kérelem megmaradt az állítás szintjén.
- [364] A Kúria álláspontja szerint az I. rendű felperes a Fővárosi Törvényszék ítélete indokolási kötelezettsége megsértésére a mentesüléssel összefüggésben alaptalanul hivatkozott.
- [365] A Fővárosi Törvényszék ítélete [184]-[189] bekezdéseiben foglalkozott a mentesítés kérdésével, melynek része volt a Tptv. 17. §-nak, a mentesítés fennállása jogszabályi feltételeinek ismertetése, és a Tptv. 20. §-nak, a mentesítésre vonatkozó bizonyítási szabályok ismertetése.
- [366] Helytállóan utalt az ítélet indokolása a Kúria Kfv.II.37.268/2013/8. számú ítéletére, így arra, hogy az egyedi mentesség feltételei vonatkozásában annak fennállására tett pusztán hivatkozás nem alkalmas igazolás hiányában. Arra is helytállóan hivatkozott az ítélet indokolása, hogy elviekben „kőkemény” versenykorlátozó megállapodás esetén is lehetőség van egyedi mentesülésre.
- [367] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme állításával ellentétben az ítélet indokolása [189] pontja valamennyi, felperes által vizsgált magatartástípusra egyfajta választ adott.
- [368] A Kúria indokoltnak tartja megjegyezni, hogy a megelőző eljárásban az I. rendű felperes a közvetítési díjra, valamint a kereskedelmi feltételekre vonatkozó rendelkezésekkel kapcsolatban külön indokolást nem terjesztett elő, ezáltal az alperes a Tptv. 20. §-a alapján ebben a körben a mentesülés kérdését nem is értékelte. Ehhez képest az I. rendű felperes kereseti kérelme az egyedi mentesség fennállását állítva a közbeszerzési díjhoz kapcsolódóan is – a minimum munkaerő-kölcsönzési díjjal együtt – érvelt, ami ebben a körben felveti a Kp. 78. § (4) bekezdése alkalmazhatóságát is.
- [369] A Kúria azt is indokoltnak tartja megjegyezni, nem vitatva a felperesek keresetjogi jogát, hogy különös eljárásjogi helyzetet eredményez az, hogy bár a versenyfelügyeleti eljárásban a perben nem álló SZTMSZ lett bírságolva, a Tptv. 17. §-a mentesítési szabályaira helyette az I. rendű felperes hivatkozik. Mindez az eljárásjogi helyzet is azt az álláspontot támogatja, hogy egy társulási döntéshez kapcsolódó versenyfelügyeleti határozatot támadó közigazgatási perben a bírságolt társulás kötelező perben állása is elkerülhetetlen.
- [370] A mentesítéshez kapcsolódó ítéleti indokolás elégséges volta körében a Kúria utal arra a bírói gyakorlatra, mely szerint az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell, hogy kiterjedjen az ítélet indokolása és nem minden egyes részletre. (Alkotmánybíróság 3159/2018. (V. 16.) AB határozat indokolás [31]).

Mögöttes felelősség

- [371] A Kúria álláspontja szerint az alperes és a VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelme a mögöttes felelősség kérdésében alaptalan, míg az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme alapos az alábbiak miatt.
- [372] A Tptv. jelen közigazgatási jogvitában alkalmazandó 78. § (6) bekezdése a következőkről rendelkezik: *„Ha a vele szemben kiszabott bírságot a vállalkozások társulása önként nem fizeti meg, s a végrehajtás sem vezet eredményre, az eljáró versenytanács külön végzéssel a bírság megfizetésére a jogsértő döntés meghozatalában résztvevő, a határozatban ekként nevesített tagvállalkozást egyetemlegesen kötelezi.”* A Tptv. 78. (7) bekezdése e végzés ellen önálló jogorvoslatot biztosít.
- [373] A felülvizsgálati eljárásban a tárgyalás berekesztését megelőzően, az alperes a Kúria kérdésére világosságot tette, hogy az alperes gyakorlatában a Tptv. 78. § (6) bekezdése szabálya olyan

Kfv.II.37.762/2022/24.

alkalmazására eddig nem került sor, amelyben a mögöttes felelősség arányszámai a határozat rendelkező részében szerepeltek. Ebből is következően, különös jelentősége van, hogy miként értelmezendő a normaszöveg.

- [374] A Kúria figyelemmel volt arra, hogy az Alkotmánybíróság 353/B/2009. AB határozatában a Tpv. 78. § (6) és (7) bekezdése alkotmányossága kérdését vizsgálta, döntése e körben bír kötelező erővel. Az alkotmánybírósági vizsgálat nem a társulási döntés versenyjogi jogsértése esetén a társulással szemben meghozott, és a társulást versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelező határozat jogszerűségét érintette, ezzel összefüggésben mindössze annyit állapított meg, hogy ahhoz, hogy a Tpv. 78. § (6) bekezdése alapján a társulás tagja egy külön végzésben majdan kötelezhető legyen, a társulással szembeni határozatban való nevesítése kötelező.
- [375] Tekintettel arra, hogy az alperes előtt ilyen joggyakorlat nem volt, és a versenyfelügyeleti eljárásban a mögöttes felelősség nemzetközi példái bemutatására sem került sor, a Kúria a Tpv. 78. § (6) bekezdéséből, annak szövegezéséből azt a következtetést vonja le, hogy akkor, amikor a versenyhatóság a társulással szemben versenyjogi jogsértés tényét állapítja meg és vele szemben bírságot szab ki, ahhoz, hogy a társulás – konkrét esetben SZTMSZ – tagjait utóbb mögöttes felelősként bírság megfizetésére kötelezhesse, a normaszöveg-hű értelmezés szerint az szükséges, hogy a versenyhatóság részéről azonosított társulási döntésenként – perbeli esetben az alperes határozata 120) pontjában táblázatban részletezett 4 darab döntéshez kapcsolódóan – megállapítsa, hogy melyik döntés meghozatalában melyik tagvállalkozás vett részt.
- [376] Ennek megfelelően az alperes akkor járt volna el helyesen, amennyiben az általa azonosított 4 darab döntést külön-külön vizsgálva állapította volna meg azt, hogy melyik meghozatalában melyik SZTMSZ-tag vett részt, és a döntés meghozatalában történő részvételt jelöli meg a határozata rendelkező részében.
- [377] Az alperes határozata indokolása VIII.6. pontban egyrészt az SZTMSZ, másrészt az SZTMSZ valamennyi tagvállalkozása esetében döntésenként mutatta be a döntés meghozatalában való részvétel tényét, ezt azonban a határozat rendelkező részében kellett volna megtennie, amit azonban elmulasztott.
- [378] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme helyesen hivatkozott arra, hogy nincs arra vonatkozó jogszabályi felhatalmazás, hogy a társulással szemben versenyfelügyeleti bírságot kiszabó határozatban, annak rendelkező részében – ahogy az alperes fogalmazott – „kötelmet keletkeztessen” a tagvállalkozásokkal szemben, és a határozat rendelkező részében az előző évi, vállalkozáscsoport-szintű nettó árbevételeik egymáshoz való viszonyulása arányában arányszámokat állapítson meg.
- [379] Arra különösen nem volt az alperesnek jogszabályi felhatalmazása, hogy a jelen közigazgatási jogvitában vizsgált határozatának rendelkező része IV. pontjában kijelentse, hogy a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:2. § (3) bekezdése alapján kötelmet kíván keletkeztetni.
- [380] A Ptk. 6:2. § (3) bekezdése szerint bár hatósági határozat keletkeztethet kötelmet, ehhez azonban külön jogszabályi felhatalmazás indokolt, és a határozatban meg kell nevezni a kötelezettet, a jogosultat és a szolgáltatást is.
- [381] A Kúria álláspontja szerint annak nincs akadálya, sőt, célszerűnek tűnik, hogy az alperes a társulási döntés jogsértő volta vizsgálatához kapcsolódó versenyfelügyeleti eljárásban a Tpv. 78. § (6) bekezdése szerint vizsgálja a jogsértő döntés meghozatalában résztvevő tagvállalkozások közreműködésének mértékét, – és a „többen a kevesebb” elve alkalmazása mellett – felelősségi arányokat meghatározó releváns tényeket rögzítsen. A Kúria határozott álláspontja szerint közhatalmat gyakorló szervként és külön jogszabályi felhatalmazás hiányában az alperes Ptk. szabályok alapján nem járhat el, kötelmet nem keletkeztethet, a Tpv. egyetemleges kötelezésre vonatkozó szabályával szemben nem oszthatja le tagvállalkozásokra a bírságösszeget (mintha őket külön bírságná). Az egyetemleges kötelezhető tagvállalkozások egymás közötti elszámolása

Kfv.II.37.762/2022/24.

körében a felelősségi/közreműködési arányok meghatározása – az alperesi határozat tükrében – a polgári bíróság elé tartozó kérdés.

- [382] E körben indokolt megemlíteni, hogy az alperes határozati érvelése következetlen volt a bírságszabályok és Bírságközlemény mögöttes felelősökre való alkalmazhatósága körében, holott nyilvánvaló, hogy a bírságkiszabás csak az SZTMSZ-re értelmezhető, a mögöttes felelősségre a Tpvt. 78.§ (6) bekezdése alkalmazandó. Emiatt nem lehet a felelősségi arányok meghatározásának kizárólagos szempontja a vállalkozások, vállalkozáscsoportok árbevétele, mivel a mögöttes felelősség alapja a döntéshozatalban való részvétel. E körben különösen az aktív, passzív, vagy kezdeményező szerepnek, illetve a versenykorlátozásban való érdekeltységnek, a jogsértő döntésekben való részvétel számának, a jogsértésben való közreműködés hosszának lehet jelentősége.
- [383] A III-VI. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme a mögöttes felelősként történő nevesítés kérdésével összefüggésben alaptalanul hivatkozott a 2021. január 1-jétől hatályos Tpvt. 78. § (6a)-(6c) bekezdései rendelkezésére, ezek a szabályok ugyanis az alperes döntése meghozatala időpontjában még nem léptek hatályba.
- [384] A jelen közigazgatási per kereteit meghaladja annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy a versenyfelügyeleti bíróság megfizetésére kötelezett SZTMSZ önkéntes teljesítése vagy vele szemben folytatott végrehajtás eredménytelensége esetén a tagvállalkozások külön végzésben történő kötelezése esetén milyen jogszabályi környezet szerint kell az alperesnek eljárnia. A Kúria megjegyzi, hogy mind a 2021. január 1. előtti, mind a 2021. január 1. után alkalmazandó jogszabályok az egyesületi döntés tagvállalkozásai döntés meghozatalában történő részvétele miatt egy későbbi végzésben meghozandó bírság megfizetésével összefüggésben egyetemleges kötelezést nevesít, a különbség azonban lényeges, mert addig, amíg a 2021. január 1-jét megelőző szabályozás az egyetemleges kötelezést kötelezőként határozza meg, a 2021. január 1. után az alperes számára a kötelezés lehetőség marad.
- [385] Az alperes határozata indokolása akkor, amikor a mögöttes felelősség arányosítása alátámasztásaként az Európai Parlament és Tanács 2019/1. (ECN+Irányelv) [48] preambulumbekzdésére utalt, olyan európai uniós másodlagos jogforrásra utalt, amely uniós jogforrás bár már kihirdetésre került az Európai Unió hivatalos lapjában, ellenben ahhoz kapcsolódó tagállami átültetési határidő még nem telt el az alperes határozatának meghozatalakor. Mivel az Irányelv átültetését a Tpvt.-be a 2020. évi XIX. törvény végezte el 2021. január 1-jei hatálybalépéssel, az Irányelv közvetett hatálya miatt annak tagállami jogba történő átültetését megelőzően azt nem indokolt meghivatkozni.
- [386] Bár a Kúria álláspontja szerint az SZTMSZ tagvállalkozások bírság megfizetéséért való helytállási kötelezettsége egymáshoz viszonyított aránya, azaz az arányszámok határozat rendelkező részében történő meghatározására az alperesnek jogszabályi felhatalmazása nem volt, ezért a Fővárosi Törvényszék ezzel ellentétes álláspontjával a Kúria nem ért egyet. Azt azonban fontosnak tartja kiemelni, hogy arra a Fővárosi Törvényszék elvileg helyesen utalt, hogy amennyiben mögöttes felelősségi arányszámok meghatározására sor kerülhetne, az arányszámok kialakításához kapcsolódó indokolási kötelezettségének az alperes nem tett eleget. Elvileg helyesen jutott a Törvényszék arra a következtetésre, hogy az alperes indokolási kötelezettségét a mérlegelési jogkörben hozott döntéseknél nem kerülheti meg, a mérlegelési jogkör gyakorlásakor köteles a mérlegelés szempontjainak, indokainak bemutatására.
- [387] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme azt is helyesen állította, hogy amennyiben lett volna felhatalmazása az alperesnek arra, hogy a határozat rendelkező részében a mögöttes felelősségi arányszámokat megállapítsa, az SZTMSZ tagjai globális vállalkozáscsoport-szintű nettó árbevételét nem vehette volna figyelembe. Itt utal vissza arra a Kúria, hogy el kell különíteni a bírságkiszabás szempontjait (ahol lehetőség adódik a vállalkozáscsoport-szintű árbevétel értékelésére) és a mögöttes felelősség szabályait (ahol pedig nem ez az alapvető szempont, hanem a részvétel).

Kfv.II.37.762/2022/24.

- [388] Itt jegyzi meg a Kúria, hogy a Fővárosi Törvényszék ítélete indokolása, annak [213] pontja akkor, amikor a mögöttes felelősként történő nevesítés jogszabályi hátterét ismertette, nem az alperes határozata meghozatala időpontjában alkalmazandó jogszabályi környezetet ismertette, hanem a 2021. január 1-jétől hatályos szabályokat idézte, amely helytelen volt.
- [389] A VII. rendű felperes felülvizsgálati kérelme a mögöttes felelősként történő nevesítése mellőzésére, annak szükségességére alaptalanul hivatkozott, mint az engedékenységi politika egyik lehetséges következményére. A Tpv. az engedékenységi politika alkalmazhatósága esetére ilyen jogkövetkezményt nem ismer. De ahogy az I. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelme erre helyesen hívta fel a figyelmet, a VII. rendű felperes mint második engedékenységi kérelmező, még egy sikeres engedékenységi kérelem esetén is csak bírság csökkentésre és nem elengedésre lett volna jogosult
- [390] A Kúria álláspontja szerint a Fővárosi Törvényszék helytállóan állapította meg, hogy az alperes határozata jogszerűen nevesítette a VII. rendű felperest (és a VII. rendű felperesi érdekeltet is) mögöttes felelősként, és a Kúria egyetért azzal a fővárosi törvényszéki ítéleti érveléssel is – bár a Kúria álláspontja szerint a mögöttes felelősök felelősségi arányszámai határozat rendelkező részében történő nevesítése jogsértő –, hogy amennyiben az alperes úgy dönt, hogy az engedékenységi kérelemre (de ténylegesen a hatósággal való tevékeny együttműködésre, feltáró jellegű magatartásra) figyelemmel a VII. rendű felperes és a VII. rendű felperesi érdekelt esetében a velük szemben később érvényesítendő bírságösszeg csökkentésre kerül, az egyenlő elbánás elvének az az egységes értékelési szempont felel meg, amennyiben a többi, SZTMSZ tag esetében is figyelembe vesz egyéni, sajátos, szubjektív körülményeket. Ezek alkalmazhatóságát az alperes annak tükrében azonban köteles indokolni, hogy ezek a körülmények miként hatottak ki a felelősség mértékére. Csak a felelősség mértékét befolyásoló tényezők értékelhetők a mögöttes felelősök javára vagy terhére.

A bírság meghatározása

- [391] A Kúria az I. rendű, III-VI. rendű, és IX. rendű felperesek felülvizsgálati kérelmét a perben nem álló SZTMSZ-szel szemben kiszabott versenyfelügyeleti bírság meghatározása körében részben alaposnak találta az alábbiak miatt.
- [392] A felülvizsgálati eljárásban senki nem vitatta és a Kúria is egyetért azzal a Fővárosi Törvényszék ítéleti megállapítással, hogy az SZTMSZ-szel szemben kiszabott bírság meghatározása vonatkozásában a felperesek kereshetőségi joga fennáll.
- [393] A Fővárosi Törvényszék ítélete indokolása helyesen rögzítette, hogy a bírság meghatározása mérlegelési jogkörben megvalósított közigazgatási cselekmény, s mint ilyen, a Kp. 85. § (5) bekezdése alapján vizsgálni kell a jogszerűség értékelése során, hogy a közigazgatási szerv hatáskörét a mérlegelésre való felhatalmazás keretei között gyakorolta-e, a mérlegelés szempontjai és azok okszerűsége a közigazgatási cselekményt tartalmazó iratból megállapíthatók-e.
- [394] A Tpv. a társulási döntésekkel szemben versenyfelügyeleti bírság összegszerűsége meghatározása során csak annyiban tér el a többi versenyfelügyeleti bírság meghatározásától, hogy a Tpv. 78. § (1b) bekezdés utolsó mondatában meghatározza, hogy mennyi lehet a kiszabott bírság maximális összege (tagvállalkozások előző évi üzleti évben elért nettó árbevételének 10%-a). A bírság meghatározása során figyelembe veendő szempontok azonban azonosak a többi versenyfelügyeleti bírság meghatározása során értékelendő szempontokkal, így a Tpv. 78. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően figyelemmel kell lenni, különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő piaci helyzetére, a magatartás felrőhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartásra, a jogsértő magatartás ismételt tanúsítására, gyakoriságára. Mindezeket a bírságolt személy, azaz az SZTMSZ vonatkozásában kellett vizsgálni.
- [395] Ahogy az alperes felülvizsgálati ellenkérelme helyesen hivatkozta, a bírságkiszabás során a Tpv.

Kfv.II.37.762/2022/24.

78. § (3) bekezdésében megjelölt értékelési szempontok közül nem köteles az alperes valamennyi, ott felsorolt körülményt értékelni, és vizsgálat alá vonhat egyéb körülményeket is.
- [396] Egységes a Kúria gyakorlata abban, hogy a felülvizsgálati eljárásban a mérlegelési jogkörben hozott döntések vizsgálata esetén a bíróságnak nincs felülmérlegelésre lehetősége, amennyiben a közigazgatási határozatból megállapíthatóak a mérlegelés szempontjai és azok okszerűsége (Kfv.37.147/2021/13.).
- [397] A Kúria nem ért egyet a Fővárosi Törvényszék azon ítéleti megállapításával [206], hogy az alperes a jogsértés súlya körében az enyhítő és súlyosító körülményeket minden esetben okszerűen mérlegelte. A Kúria kirívó okszerűtlen értékelésnek tekintette azt a megállapítást, hogy csak kisfokú enyhítő körülményként került figyelembevételre, hogy a tagvállalkozások a vizsgált kikötéseket nem tartották be, azt nem követték.
- [398] Itt jegyzi meg a Kúria, hogy az alperesi határozat indokolása [1175] pontja csak az átcsábítási tilalmat és a közbeszerzési kikötést emeli ki, mint amely magatartás esetében a tagvállalkozások részéről annak követésére nem került sor, ehhez képest a határozat indokolása [982], [1041], [1067] pontban az alperes állítja, hogy nincs adat arra, hogy a tagvállalkozások követték volna a no touch, a közbeszerzési kikötés és a közvetítési díjat, a [969] pontban pedig arról adott számot, hogy a tagvállalkozások több esetben nem tartották be az átcsábítási tilalmat. Fentiekre figyelemmel összegezve az állapítható meg, hogy az alperes három megállapodás tekintetében nem tudta igazolni az alkalmazást, egy esetben pedig kisebb körű alkalmazást állapított meg, amely a versenyjogsértés súlyára kiható körülmény. E mellett általános elv, hogy amit a hatóság nem tud bizonyítani, azt a vállalkozások javára kell értékelni. A versenyjogsértő megállapodások alkalmazásának hiánya azzal jár, hogy a megállapodás tényleges hatással nincs/nem volt a versenyre, a jogsértés súlya ezért nemcsak kisebb fokúan enyhébb.
- [399] A Kúria ugyancsak kirívóan okszerűtlen értékelésnek ítélte, hogy az alperes határozata [1173] pontban kiemelt súllyal vette figyelembe, hogy az átcsábítási tilalom és a no touch kikötés révén az érintett kiközvetített vagy kölcsönzött munkavállalókat fosztotta meg az SZTMSZ döntése attól, hogy jobb feltételekkel, más munkáltatóhoz kerüljenek, amely az alperes részéről megállapított tényállás szerint sem helyes állítás, hiszen az átcsábítási tilalom és a no touch kikötés a munkavállalók oldalán semmilyen korlátozást nem tartalmazott, ezért a lehetőségektől való teljes megfosztás nem állhat fenn, annak kiemelt súllyal való értékelése téves és iratellenes.
- [400] A Kúria álláspontja szerint a jogsértés súlya körében enyhítő körülményként kellett volna figyelembe venni annak tényét – függetlenül attól, hogy az a jogsértés alól nem mentesíthetett –, hogy a munkaerő-kölcsönzési díjra vonatkozó kikötés utóbb jogszabályba került, amelyből az a következtetés levonható, hogy hasznos célt is szolgált.
- [401] Az I. és IX. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme alaptalanul vitatta, hogy a bírság kiszabása során az alapösszeg meghatározása elkerülhetetlen, s hogy ezzel az ítélet indokolása is jogsértő lett. A Tptv. 78. § (1b) bekezdés második mondata szerint ugyanis csak a bírság maximum összegét kell a tagvállalkozások társulásával szemben kiszabott bírság meghatározásánál figyelembe venni.
- [402] A Tptv. ezen rendelkezését az Alkotmánybíróság 3100/2015. (V. 26.) AB határozata alkotmányossági szempontból is vizsgálta, és az ezzel kapcsolatos alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [403] A Kúria szerint a Bírságközlemény figyelmen kívül hagyását az alperes határozata kellő mértékben megindokolta, ezt a Fővárosi Törvényszék ítélete is elfogadta. Ehhez kapcsolódóan a Kúria megjegyzi, hogy a Bírságközlemény egyébként is csak az alperesre nézve lett volna kötelező, és végül is helytállóan utalt arra az alperes felülvizsgálati ellenkérelme, hogy ebből a szempontból az SZTMSZ-t terhelő bírság összege meghatározásánál kedvezőbb következtetésre juthatott.
- [404] A bírságkiszabáshoz kapcsolódóan az I. rendű, a III-VI. rendű és IX. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme alaptalanul hivatkozott arra, hogy az alperesre irányadó határidő túllépése miatt a bírságkiszabáshoz való jog elenyészett, mellyel kapcsolatos kúriai határozati érvelést a

Kfv.II.37.762/2022/24.

Kúria itt megismételni nem kívánja.

Előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, indokolatlansága

- [405] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban felperesek felülvizsgálati kérelmében előterjesztett, a IX. rendű felperes részéről felülvizsgálati eljárásban kiegészített, a felülvizsgálati kérelmek ismertetésénél részletezett, előzetes döntéshozatal iránti kérelem kezdeményezését nem tartotta indokoltnak az alábbiak miatt.
- [406] Az előzetes döntéshozatal kapcsán a III-VI. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme azon megállapításával összefüggésben, hogy a Fővárosi Törvényszék nem indokolta meg kellő mértékben az Európai Unió Bíróságához fordulás elutasítását, a Kúria utal arra, hogy a Fővárosi Törvényszék indokolási kötelezettségének eleget tett, az elsőfokú eljárásba a III-VI. rendű felperesek kereseti kérelme bemutatásakor ismertette a III-VI. rendű felperesek részéről feltenni javasolt kérdéseket, a kezdeményezés indokolatlanságát pedig az ítélete indokolása [224] pontja tartalmazta. A Kúria szerint helyesen állapította meg a Fővárosi Törvényszék, hogy a III-VI. rendű felperesek részéről feltenni szándékozott első kérdés a tényállás tisztázásához kapcsolódott, ezért nem volt indokolt a luxemburgi testülethez fordulni.
- [407] Még mielőtt a Kúria a felülvizsgálati eljárásban III-VI. rendű felperesek által ismételtelen feltett kérdések, valamint az I. rendű és IX. rendű felperesek által felülvizsgálati eljárásban előterjesztett, előzetes döntéshozatalra javasolt kérdések vonatkozásában a kezdeményezés indokoltságát vizsgálná, fontosnak tartja kiemelni, hogy az Európai Unió Bírósága általános gyakorlata szerint a legfelsőbb fokon eljáró nemzeti bíróságok csak akkor mentesülnek az előzetes döntéshozatali kérelem előterjesztésének kötelezettsége alól, amennyiben a kérdés irreleváns, vagy a kérdést az Európai Unió Bírósága már értelmezte, vagy az uniós jog helyes alkalmazása annyira nyilvánvaló, hogy nem hagy ésszerű kétséget. (CILFIT kritériumok, melyet az EUB többször megerősített, pl. C-561/19. Consorsio ügyben, ECLI:EU:C:2019) A Kúria álláspontja szerint nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése során, hogy jelen közigazgatási jogvitában nem merült fel határon átnyúló elem, és sem az alperes határozata, sem az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezők nem hivatkoztak közvetlen hatállyal bíró európai uniós jogforrásra.
- [408] Bár az Allianz ügyben az Európai Unió Bíróság már kimondta, hogy az EUMSZ 101. cikk tartalma azonos a Tpv. 11. § (1) bekezdésével, és amennyiben elfogadjuk, hogy a Tpv. 11. § (1) bekezdése az európai uniós jog (korábban EK szerződés 81. cikk), majdnem szó szerinti átvételét jelenti, ezért az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése határon átnyúló elem hiányában is lehetséges lenne, azonban a Kúria szerint a felperesek által feltett kérdések az ügy érdemének eldöntését kérnék az Európai Unió Bíróságától.
- [409] Azt ugyanis, hogy az átcsábítási tilalom, vagy a no touch kikötés, vagy az aktív átcsábítási tilalom versenykorlátozó célú-e (ld.: I. rendű felperes két kérdése, IX. rendű felperes 3. kérdése) az ügy érdemének megválaszolását jelentené.
- [410] A felülvizsgálati eljárás tárgyalásán az I. rendű felperes már maga is úgy nyilatkozott, hogy álláspontja szerint előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése nélkül is el lehet dönteni az ügyet.
- [411] A III-VI. rendű felperesek részéről kezdeményezett kérdések vonatkozásában az előzetes döntéshozatal kezdeményezése elmaradása Fővárosi Törvényszék által megadott indokait a Kúria annyival egészíti ki, hogy a 2. kérdés, amely a társulások ajánlása versenyjogi szempontú értékelésére kéri a választ, azért sem megengedett, a Cilfit kritériumok figyelembevétele mellett sem, mert ez a kérdés az Európai Unió Bírósága részéről már megválaszolásra került. (C-96-102;104,105;108;110/82 egyesített ügyek [20].)
- [412] Ugyanez vonatkozik a IX. rendű felperes feltenni javasolt 2. kérdésére is, hiszen ez tartalmában

Kfv.II.37.762/2022/24.

megegyezik a III-VI. rendű felperesek másodikként feltenni javasolt kérdésével.

- [413] A IX. rendű felperes részéről feltenni javasolt 1. kérdés az Eturas ügyben vizsgált kérdéssel azonosítható, a Kúria ennek figyelembevételével a IX. rendű felperes által feltett kérdésre a választ meg tudja adni.
- [414] A IX. rendű felperes által feltenni javasolt 3. kérdés tartalmában azonos az I. rendű felperes által feltenni javasolt 2. kérdéssel, az annyiban egészül ki, hogy a IX. rendű felperes idézi az Európai Unió Bírósága többször kimondott elvi tételét, mely szerint a cél szerinti versenykorlátozás megállapíthatóságához kellően általános tapasztalatnak kell fennállnia ahhoz, hogy a verseny tekintetében fennálló károsságot igazolja.
- [415] Bár a IX. rendű felperes által a felülvizsgálati eljárásban kiegészített további 2 kérdés feltevése közül a 4., a beszerzési források korlátozására vonatkozó megállapodás elvárt szintű elemzése kétségtelen, hogy általánosabb a többi kérdéshez képest, de a Kúria szerint a kérdésre adott válasz minden kétséget kizáróan az, hogy mindig az adott ügy tényállásától függ, hogy a beszerzési források korlátozására vonatkozó megállapodás elegendő károssági fokot mutat-e ahhoz, hogy a cél szerinti korlátozásként lehessen értékelni, így a jelen ügyben hasznos segítséget nem jelentene a válaszadás.
- [416] A IX. rendű felperes részéről felülvizsgálati eljárásban javasolt 5. kérdés vonatkozásában pedig az alperes ellenkérelmében helyesen érvelt amellett, hogy mivel az a piacmeghatározásra vonatkozik, és a piacmeghatározás kérdése a felülvizsgálati kérelemben nem vetődött fel a felperesek részéről, ezért a felülvizsgálati eljárás kereteit meghaladná a kérdésfeltevés.
- [417] Mindezek alapján a Kúria a felülvizsgálati eljárásban nem tartotta indokoltnak az Európai Unió Bíróságához fordulást előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése miatt, ezért az erre irányuló kérelmeket a Kp. 32. § folytán alkalmazandó Pp. 130. § (3) bekezdése alapján elutasította.
- [418] Végül megjegyzi a Kúria, hogy a II. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelmében az alperes felülvizsgálati kérelme esetleges elkésettségére alaptalanul hivatkozott. A Kúria megvizsgálta a felülvizsgálni kért ítélet alperesnek történő kézbesítése időpontját, és a felülvizsgálati kérelem benyújtása időpontját, mely utóbbi 2022. szeptember 19. napjának 23 óra 19 perce volt. A Kp. 36. § (1) bekezdés e) pontja alapján alkalmazandó, Pp. 146. § (6) bekezdéséből, és az elektronikus kapcsolattartás eltérő szabályait megállapító Pp. 612. §-ból következően a felülvizsgálati kérelem nem került az alperes részéről elkésetten előterjesztésre.

Összegzés

- [419] A Kúria álláspontja szerint a Fővárosi Törvényszék az alperes határozatának felülvizsgálata során az alperes előtti eljárás törvényi határidő túllépése kizártságára vonatkozó megállapítása, a II. rendű felperessel szemben az elévülés bekövetkezte megállapítása, az SZTMSZ tagjai társulási döntés meghozatalában történő részvétele megállapítására, az engedékenységi politika VII. rendű felperes és VII. rendű felperesi érdekelt esetén történő alkalmazhatósága kizártsága, valamint az átcsábítási tilalom, és munkaerő-közvetítési szolgáltatási díj, és a minimum munkaerő-kölcsönzési díj kikötések cél szerinti versenykorlátozó döntésként való értékelése kérdésében, valamint az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének indokolatlanságáról helyesen, jogszabályoknak megfelelően döntött, ezért a felülvizsgálati eljárásban a felülvizsgálati kérelmek erre vonatkozó része alaptalan volt.
- [420] A Kúria azonban a Fővárosi Törvényszék álláspontjával ellentétben a no touch és a közbeszerzési kikötés esetén a rendelkezésre álló adatok ismeretében nem látta megállapíthatónak a cél szerinti versenyjogsértés megállapíthatóságát, a közbeszerzési kikötés kapcsán a jogsértés igazoltságát sem, és az átcsábítási tilalom esetében a döntés piacfelosztó jellegét.
- [421] Emellett megállapította, hogy a felperesek felülvizsgálati kérelme, elsősorban az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelme eredményesen hivatkozott a Tptv. 78. § (6) bekezdésével összefüggésben

Kfv.II.37.762/2022/24.

arra, hogy nincs jogszabályi felhatalmazása az alperesnek arra, hogy a versenyjogsértő társulási döntés esetén a társulással szemben kiszabott bírságról rendelkező határozata rendelkező részében arányszámokat határozzon meg a tagvállalkozások vonatkozásában, s hogy a határozata rendelkező részében „kötelmet keletkeztessen”, ezért a Kúria megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék azon ítéleti rendelkezése, mely a határozat rendelkező része IV. pontjának a megsemmisítéséről nem rendelkezett, valamint a határozat rendelkező része III. pontjához kapcsolódó megsemmisítés indokaként csak az arányszámok meghatározása indokolásának elmaradását sérelmezte, a Kúria szerint nem hagyható helyben.

- [422] Elvi szinten a Kúria azzal a fővárosi törvényszéki állásponttal egyetértett, amennyiben arányszámok megállapítására sor kerülhetne, az nem maradhat indokolás nélkül, s egyetértett azzal is, hogy az arányszámok meghatározására alkalmatlan a világméretű, globális árbevételek figyelembevétele, s annak egymáshoz való arányítása, de a Kúria szerint nincs jogszabályi felhatalmazás arra, hogy az SZTMSZ-t bírságoló határozatban az SZTMSZ tagjai mögöttes felelősségéhez arányszám legyen társítva.

Iránymutatás

- [423] A Kúria az alperes részére az új eljárás lefolytatására azt az iránymutatást adja, hogy az új eljárásban az SZTMSZ-szel és valamennyi SZTMSZ taggal szemben meg kell ismételni az eljárást, azt azonban a II. rendű felperessel szemben az elévülés bekövetkezte miatt, a Tpvt. 60/A. § (1) bekezdés c) pontja alapján meg kell szüntetnie.
- [424] Mivel az átszabítási tilalom, a minimum munkaerő-kölcsönzési díj, és a munkaerő-közvetítési szolgáltatási díj és kereskedelmi feltételek meghatározása körében a Kúria egyetértett a Fővárosi Törvényszék és az alperes azon értékelésével, hogy a cél szerinti versenykorlátozó jelleg ezen megállapodásoknál megállapítható volt, az alperesnek csak a no touch kikötés és a közbeszerzési kikötésnél kell további vizsgálatot folytatnia, a Kúria ítélete indokolásában foglalt szempontok betartása mellett azzal, hogy a közbeszerzési kikötésnél ahhoz, hogy annak tényleges tartalma és versenykorlátozó jellege megállapítható legyen, részletesen elemeznie kell a kikötés jogi, gazdasági hátterét, a megállapodás tényleges tartalmát, vizsgálni kell a célkitűzéseit, és csak amennyiben kellően szilárd és megbízható tapasztalat áll fenn ahhoz, hogy önmagában, jellegénél fogva is károsnak mutatkozik a kikötés, a munkaerő-piaci vagy munkaerő-kölcsönzési piaci verseny megfelelő működésére, dönthet úgy az alperes, hogy a cél szerinti versenykorlátozó jellege megállapítható. Amennyiben pedig kellően szilárd és megbízható tapasztalat nem áll rendelkezésre ennek megállapíthatóságához, tovább mehet a hatásalapú elemzésre is. Természetesen nincs akadálya annak, hogy a Tpvt. 60/A. § (1) bekezdés b) pontja alapján az eljárás megszüntetéséről rendelkezzen e körben, amennyiben a beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg, hogy a magatartás versenykorlátozó hatása folytán jogsértő, s az eljárás folytatásától sem várható eredmény.
- [425] Mivel az alperes határozata ellentmondásos abban a kérdésben, hogy a vizsgált magatartásokhoz kapcsolódóan a Tpvt. 13. §-a szerinti csekély jelentőségűnek tekinthető megállapodások és elsősorban az erre hivatkozás alóli kivétel szabályok alkalmazhatóságát melyik jogszabályi környezet alapján vizsgálta (a 2017. január 15. előtt, vagy 2017. január 15. utáni szöveggörnyezet szerint), az alperesnek először ezt kell meghatároznia. A Kúria ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy az alperes által vizsgált döntésekben megjelenő magatartások egyfajta folyamatosságot mutatnak, a csekély jelentőségű versenykorlátozó megállapodás anyagi jogi jogszabály, így az alperesnek ennek figyelembevételével kell a csekély jelentőség alóli kivétel kérdését vizsgálnia, a Kúria ítélete indokolásában adott iránymutatása szerint. Bár az alperesi határozat indokolása mindkét, alperes által azonosított piac esetében rögzítette az SZTMSZ-ben közreműködő tagvállalkozások részesedésének 10% felettségét, a Kúria álláspontja szerint – amennyiben ez vitatásra kerül – nem zárható ki ennek

Kfv.II.37.762/2022/24.

ismételt vizsgálata.

- [426] Az alperes az új eljárás eredményeként hozott határozatában az SZTMSZ tagok döntés meghozatalában való részvételét az azonosított döntésekhez kapcsolódóan döntésenként, és vállalkozásonként kell feltüntetnie. A Kúria álláspontja szerint a Tpvt. 78. § (6) bekezdése szöveghű alkalmazásának az felel, amennyiben az SZTMSZ tagvállalkozások „a döntés meghozatalában részt vett”-ként kerülnek nevesítésre a határozat rendelkező részében. Attól nincs elzárva az alperes, hogy döntésenként a döntés meghozatalában történő részvételhez kapcsolódóan a felelősségi arányt meghatározó releváns tényeket rögzítsen a határozat indokolásában.
- [427] Csak miután az alperes a részéről azonosított magatartások versenykorlátozó jellegét megvizsgálta, lesz abban a helyzetben, hogy az SZTMSZ-szel szembeni bírság összegét meghatározza, a Tpvt. 78.§ (1b) bekezdés második mondata, 78. § (3) bekezdésében rögzített szempontok, és azon szempontok figyelembevételével, melyeket a Kúria a jelen ítélete bírság kiszabására vonatkozó részében rögzített, illetve az esetlegesen később feltár körülmények alapján.

A döntés elvi tartalma

- [428] *Csak akkor lehet egy vizsgált magatartást, megállapodást célja szerinti versenykorlátozóként értékelni, ha kellően szilárd és megbízható tapasztalat áll fenn ahhoz, hogy önmagában, jellegénél fogva káros a verseny megfelelő működésére.*
- [429] *A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Tpvt.) 2017. január 15-től egységes kartell fogalmat használ, a Tpvt. kartell-fogalmát a 13. § (3) bekezdése határozza meg, abba a Tpvt. 11. § (1) bekezdésében megjelölt, vállalkozások társulásának döntése nem tartozik bele.*
- [430] *A Tpvt. 78/A. § (1) bekezdése nem teszi lehetővé az engedékenységi politika alkalmazását a vállalkozások társulása döntése esetére.*
- [431] *Társulási döntés miatt egy társulást versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelező határozatban a társulás tagjait, amennyiben a jogsértőnek minősített döntés meghozatalában részt vettek, a határozat rendelkező részében „a jogsértő döntés meghozatalában részt vett” megnevezéssel kell szerepeltetni az egyes döntésekhez rendelt. A társulási döntés miatt a társulást versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelező határozat rendelkező részében a tagvállalkozások felelősségi aránya nem szerepelhet.*
- [432] *Kirívóan okszerűtlen a bírság kiszabása során a jogsértés súlya értékelésénél, ha a vizsgált megállapodások többsége (ötből három) tényleges betartásának hiányát csak kis súllyal értékeli a hatóság.*
- [433] *A Tpvt. 68. § (3) bekezdés a) pontja szerinti elévülés alóli kivételszabály helyes értelme az, hogy amennyiben a „más vállalkozás” vonatkozásában az elévülés már a versenyfelügyeleti eljárás megindításakor bekövetkezett, akkor őt a Tpvt. 68. § (3) bekezdés a) pontjára hivatkozással nem lehet bevonni az eljárásba.*

Záró rész

- [434] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó, Kp. 107. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelmekről két tárgyaláson döntött.
- [435] A felülvizsgálati eljárásban az alperest nagyobb részt pervesztesnek ítélte, ezért az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 45/A. § (2) bekezdése szerinti kereseti illeték, és a felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhe marad [a Kp. 35. § (1) bekezdés folytán alkalmazandó Pp. 102. § (6) bekezdés].
- [436] Mivel a felülvizsgálati eljárásban a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperesek nagyobb részt pernyertesek lettek, ezért a Kp. 35. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó, Pp. 83. § (1) bekezdése

Kfv.II.37.762/2022/24.

alapján az I. rendű, a III-VI. rendű és IX. rendű felperesek perköltsége megfizetésére az alperest kötelezte, melynek összege meghatározásánál figyelemmel volt a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (2) és (5) bekezdéseire és a közigazgatási perben, valamint a felülvizsgálati eljárásban kifejtett jogi munkára.

[437] Figyelemmel arra, hogy a VII. rendű, pervesztes felperes felülvizsgálati kérelme csak jogalapi vitatást tartalmazott, ezért a részéről alperes felé fizetendő perköltség összegét az IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdései figyelembevételével állapította meg.

[438] A VII. rendű felperes részéről pervesztességére tekintettel fizetendő eljárási illeték összege megállapítása az Itv. 45/A. § (1) bekezdésén, 50. § (1) bekezdésén és 39. § (3) bekezdés d) pontján alapul.

[439] Az ítélettel szembeni fellebbezést a Kp. 116. § d) pontja zárja ki.

Budapest, 2023. június 7.

Dr. Tóth Kincső s.k. a tanács elnöke, Dr. Figula Ildikó s.k. előadó bíró, Dr. Bögös Fruzsina s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Szilas Judit s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő